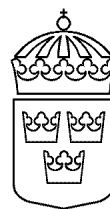

Riksdagens protokoll

2000/01:76

Torsdagen den 8 mars

Protokoll
2000/01:76

Kl. 12.00 – 17.56
19.00 – 22.35

1 § Anförande av talmannen med anledning av Internationella kvinnodagen

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade riksdagsledamöter! Det stod att läsa i Aftonbladet:

”I denna tid ha vi fattat den tanke, den förhoppning att genom kvinnorna upprätta ett fredsförbund omfattande alla jordens länder, för att motverka krigets onda följder och med detsamma under en gemensam verksamhet i enahanda syftningar bidra till utveckling av ett välde av frid, välstånd och sällhet, färdigt att utbreda sig över jorden när krigets lågor slocknar och härjningarna är förbi.”

Året var 1854 – mitt under Krimkrigets fasor, lika förfärliga som dagens krig på Balkan. Fredsappellen hade även publicerats i Times, som redan samma dag på ledarplats ansåg det påkallat att avfärda förslaget som orealistiskt, rent av löjeväckande. Kvinnorna, skrev tidningen, skulle ju inte ens i denna organisationsplan kunna klara utgifterna för brevporton.

Författaren till kvinnornas fredsappell mötte pionjärens öde, dvs. samtidens oförståelse och ringaktning. Hon hette Fredrika Bremer och var författaren, internationalisten, publicisten och fredskämpen, som insåg att freden inte var möjlig utan kvinnorna. I år högtidlighåller vi 200-årsminnet av hennes födelse och uppmärksammar hennes gärning.

Fredrika Bremer förblev inte ensam i sin övertygelse. Insikten om kvinnornas avgörande betydelse för freden har följt fredsrörelsen och dess förkämpar. Fredsrörelsen var den första stora folkrörelse där kvinnorna tog plats och kom att spela en avgörande roll.

Var står vi i dag, nära nog 150 år efter det att hennes banbrytande tankar publicerades? Fredrika Bremers och andra fredspionjärs visioner om varje individs rätt till utveckling i fred och frihet är i dag erkända. Nära nog ett sekel efter Fredrika Bremers fredsappell slogs i FN-stadgans inledning fast följande: ”Vi, de förenade nationernas folk, beslutna att rädda kommande släktled undan krigets gissel...” och ”att ånyo betyga vår tro... på lika rättigheter för män och kvinnor”.

Men, då och som nu, 55 år senare, har visionerna i förödande omfattning förblivit ord i de högtidliga dokument i vilka de en gång publicerades och fastlades. Samtidigt har hoten mot freden och friheten ändrat karaktär och blivit alltmer outhärdliga, omänskliga. Krigshot mellan stater har i stor utsträckning ersatts av etniska konflikter och inbördes-

*Anförande av
talmannen med
anledning av
Internationella
kvinnodagen*

krig. I dag är en majoritet av krigsoffren civila. De – inte minst kvinnor och barn – utgör i ökande grad det uttalade målet för våld och terror.

Ändå, mitt i mörkret av dessa misslyckanden för freden och friheten, för mänskliga rättigheter, finns tecknen på insikt, uttrycken för möjlighet till förändring. Domen från krigsförbrytartribunalen i Haag nyligen, då våldtäkt för första gången någonsin erkändes som brott mot mänskligheten, var ett sådant tecken på insikt. Tystnaden kring brotten mot kvinnor under krig har brutits.

I dag, liksom vid fredsörelsens begynnelse för mer än hundra år sedan, finns möjligheten i att vi tar alla mänskliga resurser till vara – både kvinnors och mäns – i kampen för det goda.

Några länder, däribland Sverige, har tagit avgörande steg de senaste årtiondena när det gäller möjligheten för kvinnor och män att förena och dela ansvaret för arbetsliv och förtroendeuppdrag, föräldraskap och familj. Därför är Sveriges riksdag inte endast världens mest jämställda parlament. Vi har bättre förutsättningar att fatta kloka och väl förankrade beslut, därför att de fattas av jämställda kvinnor och män med erfarenhet av och delaktighet i vardagslivet. Och vi, kvinnor och män tillsammans, har i dag en gemensam, etiskt försvarbar hållning mot övervåld och förnedring av kvinnor.

Ärade ledamöter! Vid ett möte med Förenta nationernas säkerhetsråd i höstas om kvinnor och konfliktlösning sade generalsekreterare Kofi Annan:

”Kvinnor, som så väl känner konfliktens pris, är ofta bättre rustade än män att förebygga eller lösa den. I generationer har kvinnor tjänat som fredsfostrare, både i sina familjer och i samhället. De har visat sig ha förmåga att bygga broar, snarare än murar. De har varit avgörande för att bevara social ordning när samhällen har kollapsat.”

Kofi Annan hänvisade i sitt tal till säkerhetsrådets uttalande vid Internationella kvinnodagen samma år, att ”freden är oupplösligen sammanlänkad med jämställdhet mellan kvinnor och män”.

Vi vet, av egen erfarenhet, att det är just när kvinnor och män delar ansvaret på samhällets alla olika områden, som män får möjlighet att tillägna sig erfarenheter, kunskaper som tidigare varit förbehållna kvinnor, på samma gång som kvinnor ges delaktighet i den makt och det inflytande som varit männens privilegium. Därför kan vi nu tillsammans arbeta för fred, frihet och respekt för varje människas okränkbara värde.

Så har de tankar och visioner som väcktes av jämställdhetens och fredsörelsens pionjärer och som häcklades av deras samtid blivit vedertagna sanningar i vårt land och av de goda krafterna i det internationella samarbetet.

Vägen dit var mer än ett sekel lång. Vad återstår nu? Hur lång är sträckan vi har kvar? Vi vet att om framtiden ska vara fred och frihet, mänskliga rättigheter, allas lika värde, avgörs det av oss som lever nu. Det avgör vi, kvinnor och män, i förtroendefullt samarbete, nationellt och internationellt, i respekt för och glädje över likheter och olikheter, var och ens unika egenskaper och våra gemensamma förutsättningar.

(Applåder)

Talmannen meddelade att *Fredrik Reinfeldt* (m) avsagt sig uppdraget som suppleant i bostadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Kompletteringsval till vissa utskott, m.m.

Talmannen anmälde att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Gunnar Axén som ledamot i finansutskottet, Carl G Nilsson som ledamot i EU-nämnden, Ola Karlsson som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation, Chris Heister som suppleant i valberedningen, Carl-Axel Johansson som suppleant i finansutskottet, Margareta Cederfelt som suppleant i bostadsutskottet, Fredrik Reinfeldt som suppleant i EU-nämnden och Per Unckel som suppleant i Utrikesnämnden.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet
Gunnar Axén (m)

ledamot i EU-nämnden
Carl G Nilsson (m)

ledamot i Nordiska rådets svenska delegation
Ola Karlsson (m)

suppleant i valberedningen
Chris Heister (m)

suppleant i finansutskottet
Carl-Axel Johansson (m)

suppleant i bostadsutskottet
Margareta Cederfelt (m)

suppleant i EU-nämnden
Fredrik Reinfeldt (m)

suppleant i Utrikesnämnden
Per Unckel (m)

4 § Anmälan om val av utskottsordförande

Talmannen anmälde att *Fredrik Reinfeldt* (m) den 6 mars valts till ordförande i justitieutskottet.

5 § Polisfrågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU11
Polisfrågor.

Anf. 2 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! För tre månader sedan behandlade vi utgiftsområde 4, rättsväsendet. Det gav oss utrymme att mer övergripande diskutera rättsväsendet. I dag behandlar vi mer specifika motioner från den allmänna motionstiden. Dessa motioner har i många fall tillkommit på grund av den polisbrist som råder när det gäller såväl pengar som personal.

Att just frågor som berör polisväsendet skapar debatt beror helt och hållet på att polisens arbete betyder så mycket för var och en i samhället. Att ha en väl fungerande poliskår är för oss medborgare viktigt. Det är – som jag vill kalla det – en statlig trygghetsförsäkring som vi har betalat in och betalar in till via skattsedeln. Denna försäkring ska garantera oss enskilda både rättstrygghet och rättssäkerhet samtidigt som den ska ge polisen möjlighet att förebygga och upptäcka brott av olika slag.

Vi moderater har länge protesterat mot de nedrustningar som har skett inom polisen. Var och en som är ute kan ju se hur lite poliser det finns. Regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet snackar om storsatsningar, men det är ju taget ur luften när vi vet hur verkligheten ser ut.

Mer än halva mandatperioden har förflutit, och hur ser det ut på fältet? Är ni socialdemokrater, vänsterpartister, miljöpartister som sitter i justitieutskottet ute på fältet någon gång? Man kan inte tro det med tanke på de beslut som ni i majoritetsställning fattar här.

Men det finns en socialdemokrat som heter Bengt Silfverstrand. Han deltog i en interpellationsdebatt för tre veckor sedan och diskuterade närpolisens arbetsuppgifter med justitieministern. Bengt Silfverstrand sade att det behövs en väl fungerande närpolisverksamhet för att man ska kunna garantera en rimlig och grundläggande trygghet för medborgarna på gator och torg. Det är precis det som vi moderater säger gång på gång från denna talarstol. Nu har en enskild socialdemokrat också sagt det. Vad säger Margareta Sandgren? Kommer Margareta Sandgren att också säga samma sak i den här debatten?

Det har inte hänt mycket efter de sju borgerliga åren. Det vore glädjande om man kunde peka på någonting som socialdemokraterna har genomfört som har varit till det bättre för oss samhällsmedborgare.

Det är allmänt känt att personalsituationen inom polisen gör att anslaget måste öka ordentligt. Jag hoppas att man tar tag i det här nu inför kommande budgetarbete. Bristen på poliser resulterar i att långsiktigt brottsförebyggande arbete måste läggas åt sidan för akuta insatser.

Jag ska nämna ett exempel. För tre veckor sedan var jag i Hässleholm. Tidigare fanns det 91 poliser och 34 civilanställda i det distriktet. När jag var där var det 45 poliser och 4 civilanställda kvar. Tala om att det fanns en uppgivenhet bland poliserna! Det märktes väl under mitt besök.

Fru talman! Något som är eftersatt hos den svenska polisen är den dåliga utrustningen när det gäller hjälpmedel för att kunna göra insatser i olika situationer. Polisen måste utrustas med en ordentlig verktygslåda

precis som när rörmokaren kommer hem till oss för att avhjälpa något fel. Då har han en ordentlig verktygslåda med sig.

Det råder alltså ett väldigt stort tomrum mellan batongen och de skjutvapen som polisen har. Vi måste se till att poliskåren utrustas med olika arbetsverktyg för att man i möjligaste mån ska kunna säkerställa trygghet för oss samhällsmedborgare och även för brottslingarna samt för att lösa besvärliga situationer utan dödligt våld. Denna utrustning kan bestå av batong, gummibatong, pepparsprej och andra hjälpmedel som inte används i dag i Sverige.

Mot bakgrund av detta anser vi att frågan är av sådan art att styrningen av vilken utrustning som ska tas fram inte ska ske enbart från polisstyrelsen. Vi moderater anser att regeringen bör ta ett fastare grepp om detta utvecklingsarbete, och det ankommer på regeringen att vidta åtgärder.

Fru talman! Ett annat område gäller EU:s polissamarbete. Det behöver också förstärkas. De enskilda medlemsländerna är i dag för små för att klara av den grova brottsligheten – och då tänker jag på den internationella brottsligheten. Särskilt viktigt är att bekämpa narkotika och handeln med människor. Därför måste kampen mot narkotika inom EU intensifieras. Det är oerhört viktigt att åtgärder vidtas för att underlätta samarbetet mellan tull och polis, något som vi moderater har framfört tidigare. Det vore önskvärt om regeringen beaktade detta i sin fortsatta kamp mot narkotikan.

Fru talman! En gammal käpphäst för oss moderater är att fler poliser bör bli synliga på gator och torg, vilket är en utomordentligt bra brottsförebyggande åtgärd. Ju fler uniformerade poliser man ser ute i samhället, desto lugnare är samhället. Vi anser att de poliser som finns i dag skulle kunna använda sin uniform i större utsträckning än vad de gör. Själv tycker jag – och det är mycket personligt – att polisen ska kunna bära sin uniform på vägen till och från sitt arbete. Bara det skulle göra att vi fick se många fler uniformerade människor. Jag vet att polisfacket har en annan syn på saken, men jag har ju rätt att ha min syn som politiker.

Fru talman! Ytterligare en åtgärd som man kan vidta för att synliggöra polisen – något som jag har tagit upp tidigare här – är ensampatrulleringen. Jag vet att det finns ett motstånd till detta, att man anser att poliser inte ska arbeta ensamma.

Men justitieutskottet gjorde i höstas ett besök i Kanada. Där kunde vi ta del av hur man kombinerade en polisbil som var bemannad med två poliser och en polisbil som var bemannad med en polis. De här tre personerna utgjorde ett arbetslag. De gjorde en gemensam uttryckning. Givetvis kom även andra polisbilar till platsen vid större och svårare fall. Vid t.ex. ett lägenhetsbråk kom de här två bilarna. De poliser som åkte i den polisbil som var bemannad med två poliser kunde då göra ett omhändertagande av en person om det behövdes, medan den ensampatrullerande polisen kunde stanna kvar på plats och i lugn och ro ta upp anmälan och kanske trösta och tala med den eller de drabbade. Jag tror att man måste föra in detta nya tänkesätt att börja arbeta mer efter var, när och hur poliserna kan arbeta mer i ensam miljö än vad de gör i dag.

Fru talman! Vi har reserverat oss tillsammans med kristdemokraterna när det gäller IT-stödet. Jag ska inte gå in så mycket på detta. Men självklart är att den nya tekniken, som alla har ute på olika verksamhetsområden, måste slå igenom mycket snabbare inom polisen. Vi vet att en hel

del saker är på gång. Men när man kommer till intaget på en polisstation på kvällen och ser hur de där sitter och knattrar på en gammal skrivmaskin, tycker man nästan att de kan ha en gåspenna i handen i stället. Så får det inte vara ute på våra stationer.

Likadant är det när en anmälan ska göras. Polisen sitter vid sin dator och knappar in personuppgifter, namn osv. För att komma vidare i de här registren kan det ibland vara nödvändigt att göra om proceduren 15–16 gånger. Vad håller man på med? Självklart måste vi se till att polisen får ett bättre ADB-system än det som finns i dag.

Fru talman! Jag har nu tagit upp de reservationer som vi moderater står bakom. Självklart står jag bakom samtliga reservationer och det särskilda yttrandet. Men jag ber att få yrka bifall till reservation 2.

Anf. 3 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Precis som sagts här handlar detta betänkande om polisfrågor. Vi yrkar bifall till reservation nr 3 under mom. 3 och står för övrigt bakom övriga reservationer och det särskilda yttrandet nr 2.

Det vi nu kan konstatera med tillfredsställelse är att det händer väldigt mycket inom polisorganisationen. Många utredningar har tillsatts, och det pågår ett aktivt arbete för att förändra organisationen så att arbetssituationen ska bli tillfredsställande för alla parter. Det här tycker vi är bra, och vi välkomnar regeringens initiativ på detta område. Vi hoppas bara att regeringen också ska tillföra nödvändiga resurser i vårbudgeten, därför att den ekonomiska situationen är oroväckande när man ser hur det ser ut ute i länspolisstyrelserna. Det kan man också se i Rikspolisstyrelsens budgetunderlag för 2002–2004.

Jag ska koncentrera mig på de reservationer som vi trots allt har till detta betänkande. Först handlar det om polisens IT-stöd.

IT-utvecklingen inom polisen har, precis som Maud Ekendahl var inne på, gått väldigt långsamt. Gamla tidsödande och krångliga system har hämmat effektiviteten. Det är därför bra att också den här verksamheten nu har kommit en bit på väg. Men problemet med all IT-utveckling är att den kostar mycket pengar, och det är just den vara som polisorganisationen har brist på.

I Rikspolisstyrelsens budgetunderlag skriver man att ett modernt rättsväsende kräver en fortsatt utbyggnad av IT-stödet och satsningar på nya och förbättrade system. Man skriver vidare att genom ett ökat datoranvändande kommer IT-relaterade brott också att öka, såväl penningtransaktioner som barnpornografi.

Vi kunde häromdagen läsa i Expressen om en misstänkt spion som via Internet bröt sig in i den amerikanska flottans forskningslaboratorium i Washington och stal den hyperkänsliga koden till det dataprogram som styr robotar, satelliter och rymdskepp i rymden.

Teknologiska landvinningar i samhället har skapat nya former av brottslighet som baserar sig på en mycket avancerad teknik. Väpnade rån har kommit att ersättas av dataintrång och mycket avancerade informationsattacker.

I denna miljö är det väldigt viktigt att polisen ges möjlighet att sätta in preventiva insatser, så att samhället kan skyddas mot den nya tidens digitala gangstrar.

Genom ett utvecklat datorsystem kan information hämtas om var de största polisbehoven finns under varje tid på dygnet. Brottstrender kan identifieras genom insamlande och analysering av data från externa källor. På det sättet kan den strategiska planeringen underlättas inför framtiden och de resurser som finns användas på ett mycket effektivare sätt.

Efter ett omfattande arbete har Lantmäteriet i Gävle genom sin gedigna kunskap och kompetens inom GIS- och GPS-systemen, alltså *Geographic Information System* och *Global Positioning System*, nu valts ut av Rikspolisstyrelsen att vara samarbetspartner två år framåt. Ett ramavtal har tecknats mellan dem. Systemen skapar möjligheter att koppla information till kartor, bl.a. i form av geografiskt stöd för brotts- och händelseinformation, samt att utveckla positionstjänster. Det är en utvecklingsväg som vi kristdemokrater tycker är väldigt bra och som vi har motionerat om ett antal år. Vi tror att det kommer att leda till effektiviseringar inom polisen. Vi är naturligtvis nöjda med att regeringen nu arbetar utifrån den linje som vi har föreslagit i våra motioner om digital Sverigekarta.

Nu säger Rikspolisstyrelsen i budgetunderlaget att finansieringen måste lösas. Just nu ligger detta inom ramen för Rikspolisstyrelsens budget, men vi hoppas att den ska kunna utökas i samband med vårpositionen. Det räcker alltså inte med att ha de geografiska informations-systemen om man inte har verksamhets- och handläggningssystem som fullt ut kan utnyttja investeringen i digitala kartor. Dessa system finns inte i dag. Jag talade med Rikspolisstyrelsens dataexpert i förra veckan, som sade att man inte kan utnyttja den nya tekniken därför att man inte har de system som behövs för att ta emot den här informationen.

Det här är oerhört viktigt inte minst när det gäller narkotikaproblematiken. Det är positivt att Sverige arbetar för en bindande överenskommelse när det gäller polisens möjligheter att samarbeta genom utbyte av information om narkotika. Det är inte minst viktigt med tanke på att drogliberalismen breder ut sig i de europeiska länderna. Vi vet att de senaste två åren har även Estland och Lettland intagit framträdande positioner som tillverknings- och smugglingsländer när det gäller bl.a. amfetamin.

Ett ökat inflöde av narkotika innebär inte enbart att vi får ett större utbud. Vi får också lägre priser. Detta har drabbat Finland den sista tiden. Man upplever att narkotikamissbruket har ökat. Därför är det viktigt att vi har en höjd beredskap och ett bra samarbete med Europol i dessa frågor.

När det gäller Kristdemokraternas yrkande att ge Europol vidgade befogenheter och underlätta för tull och polis att samarbeta står det i betänkandetexten att det här bereds inom Regeringskansliet. Betänkandetexten säger att regeringen i och med det svenska ordförandeskapet har initierat en diskussion omkring en utvidgning av Europolis mandat. Vi har också diskuterat den här frågan i dag i utskottet.

Det är bra att Sverige nu tar initiativ till det här. Det är en nödvändighet om vi ska klara den framtida kriminaliteten och brottsligheten. Denna verksamhet inom Europol ska ju inriktas på det operativa arbetet, och då handlar det om att först och främst färdigställa de här informationssystemen så att man kan få information och ha underrättelseutbyte med varandra i full skala. För det är det också nödvändigt med resurser.

I reservation 4, punkt 9 tror jag att det är, lyfts organisationsfrågor fram. Där behandlas särskilt länspolisstyrelsens organisation. I dag kan vi få rapporter från nästan varenda länspolisstyrelse om att de är väldigt frustrerade över sitt uppdrag att leda och organisera arbetet i länspolisstyrelserna samtidigt som de drabbas oerhört av bristen på resurser.

Jag satt och ringde runt till sju olika länspolisdistrikt i förra veckan för att ta reda på hur deras situation såg ut. Också där jag minst av allt hade anat det var det enorma problem. T.o.m. i mitt eget hemlän, som hittills varit väldigt starkt ekonomiskt, säger man att det här året är det värsta på länge – trots regeringens s.k. historiska satsningar. Värmland skulle ha en uppvaktning den här veckan där de går till justitieministern och säger: Vi behöver omgående få 50 miljoner kronor för underskottet 2001 och vi behöver en ramökning på ca 30 miljoner. I Västra Götaland säger man: Om vi inte får resurser kommer vi 2006 att ha ett underskott på 1,6 miljarder. Så är det i det ena länet efter det andra. Det påverkar ju organisationen, för man kan alltså inte genomföra de saker som Rikspolisstyrelsen stadgat att man ska. Det här är viktigt.

I en interpellation för något år sedan ställde jag en fråga till Laila Freivalds. Det gällde hur länspolisstyrelserna skulle kunna uppnå de verksamhetsmål som Rikspolisstyrelsen hade utvecklat och preciserat. Hon skrev i sitt svar att styrsystemen fungerade väldigt bra och att det inte var så mycket att diskutera. Men i dag beskriver många län att detta inte stämmer överens med den verklighet som de lever i. De säger att de inte kan leva upp till verksamhetsmålen med de begränsade resurser som står till deras förfogande.

I betänkandetexten står det att utskottet vill ”understryka att polisstyrelsernas uppgift är att se till att statsmakternas prioriteringar får genomslag i praktiken.” Utskottet säger vidare att man ”har förståelse för att de sålunda fördelade medlen kan upplevas som otillräckliga och att svårigheter möter i olika avseenden när det gäller att göra prioriteringar. Dessa svårigheter kan emellertid inte tas till intäkt för att verksamheten i polisstyrelserna inte skulle fungera som det var tänkt.”

Jag anser att det här lite grann är att negligera de problem som länspolisstyrelserna kämpar med i sin organisation. Visserligen skriver utskottet att det på sikt kan finnas skäl att utvärdera verksamheten, men inte i dag. Vi tycker dock, tillsammans med Moderaterna, att tiden är mogen för att utvärdera det nya styrsystemet, och därav reservationen.

Fru talman! Till sist vill jag säga att Rikspolisstyrelsen i sitt budgetunderlag skriver att rationaliseringar är nödvändiga för att effektivisera arbetet. Samtidigt bygger polisens verksamhet på dagliga kontakter med människor – för att hjälpa till när ett brott har begåtts, för att förebygga, för att utreda brott, för att hantera vardagsnära störningar i den allmänna ordningen osv. Denna dagliga kontakt med allmänheten kan inte rationaliseras. Där är själva grunden att det ska finnas anställda inom polisen som har tid för den enskilde, för hjälp och stöd.

Ska verksamhet, resultat och mål inom rättsväsendet och polisorganisationen kunna mötas behövs det mer resurser. Men den frågan ska vi inte debattera i dag. Jag yrkar bifall till reservation 3, punkt 3.

Fru talman! Det framhålls ofta att vi ska samarbeta. Så sent som precis innan denna debatt påbörjades talade talmannen också om vikten av samarbete. Det är helhetsperspektivet vi ska ha för ögonen. Men jag ser att detta inte har fått det genomslag som det borde ha fått i praktiken. Att samverka är också att hushålla med resurserna, att öka effektiviteten. Det är något som vi politiker ofta tar upp och efterfrågar i debatten, detta med effektiviteten och hur man ska få resurserna att räcka till. En annan sak är möjligheten att ge service till alla våra medborgare i hela vårt land. Det är det perspektivet som jag tänkte använda för att kommentera några av de punkter som har tagits upp i detta betänkande.

Man tar upp en punkt om evenemangskostnader. Det har varit mycket diskuterat på olika håll i vårt samhälle. Här ser jag också att det är befogat med ytterligare samarbete mellan arrangörerna, polisen och allmänheten, att man delar på ansvaret. Också det som händer utanför evenemangen ingår i den allmänna ordningen. Jag tror dock att det finns möjligheter att komma till rätta med mycket av detta om man kan samarbeta.

Riksdagsledamöterna från nordöstra Skåne var på besök i Helsingborg i början av veckan. Då fick vi höra att man där hade hittat vissa lösningar. Man hade tagit av resurserna och satsat kraftfullt när det gäller vardagsbrottsligheten, på punktinsatser. Det finns alltså möjligheter, men det gäller att ta vara på dem och se dem. Det handlar också om ledarskap och vilja.

Det har talats om bättre IT-stöd. Det är enormt stora insatser som har gått till att få detta IT-stöd, som är så viktigt inom rättsväsendet för att man verkligen ska kunna samverka på ett brett sätt med hjälp av tekniken. Dagens tekniska möjligheter borde ha lett till en god effektivisering och till bättre samarbete mellan myndigheter. Men det går långsamt och det stöter på patrull.

Vid ett flertal tillfällen i debatten om polisen har jag framfört att man bör låta polisen göra det de är bra på och anställa fler civila till exempelvis IT-arbetet, människor med IT-kunskap. Det framhävdes vid en föredragning i utskottet att det var svårt att få tag på personer med denna kunskap med tanke på de höga lönekraven. Man kan också göra på ett annat sätt. Man kan göra en kravspecifikation och köpa tjänsterna. För de finns ju. Jag tror att man måste se det här ur helhetsperspektivet för att få en bra lösning och bättre effektivitet. Här är det också samverkan som bör råda.

Men det går inte bara att tillföra mer resurser till IT-stödet. Det måste också ställas krav på det som satsas. Det går inte bara att köpa utrustning. Det måste också finnas ett rationellt innehåll.

Detta är ett sätt att renodla polisens arbetsuppgifter. Man behöver ett bra bassystem för att kunna klara vardagsbrottsligheten. Jag anser, som tidigare talare, att man inte har det, och det är beklämmande.

Frågan om demokrati i polisstyrelserna runtom i landet har också varit en fråga som vi har diskuterat i uppföljningsgruppen i utskottet. Medborgarna måste få bättre möjligheter att påverka och få ansvar. Man måste få medborgarna med sig och inte mot sig, som i dag, och se till att medborgarna är delaktiga.

Jag måste återgå till besöket i nordvästra Skåne i veckan. Där har man byggt upp en verksamhetsplan underifrån med personalen, med dem

som sitter i polisenämnden och med medborgarna. Man trycker inte ned någonting uppifrån. Det är så man vill ha det, och då tror jag också att ansvaret ökar på ett helt annat sätt.

Jag har också haft kontakt med ett antal personer som sitter i polisstyrelser och polisenämnder, som också finns på vissa håll, och där har det varit stora avhopp. De känner sig inte delaktiga. De tycker inte att det ger någonting att sitta där. Det är en fara för demokratin.

Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att utvärdera, även om det inte har pågått så länge. Man måste ständigt följa upp och utvärdera verksamheten och förbättra där det inte fungerar.

På vissa håll är det bara ett fåtal sammanträden per år med vissa informationspunkter och få beslutspunkter, och det finns ett arbetsutskott som bereder de viktigaste punkterna. De som inte sitter med där känner sig inte delaktiga. Detta fångar inte deras intresse.

Därför tycker jag att den demokratiska formen i polisstyrelserna bör utvärderas för att se om det går att hitta någonting som fungerar positivt. Det är i så fall ett bra exempel för andra att ta efter.

Precis som tidigare sagts är målen uppsatta och resurserna anslagna från detta plan, och sedan ska man få det att gå ihop ute i verkligheten. Det fungerar inte.

Det finns en annan fråga som tas upp i detta betänkande – den är liten men kan ha stor betydelse – och det är polisens helikopterverksamhet. Där ser vi ett annat exempel på hur viktigt det är att ta vara på de gemensamma resurser som finns i vårt samhälle, inom offentlig verksamhet och inom privat verksamhet. Man kan via avtal knyta till sig och använda de samlade resurserna i bästa samarbete.

Den sista punkten jag tänkte ta upp är polisens arbetsmiljö, som också har varit på tapeten vid ett flertal tillfällen. Vi ser också nu inom polisen, liksom inom andra yrkesgrupper, att långtidssjukskrivningarna ökar. Vi vet att medelåldern är hög. Här behövs också samverkan mellan ledning, fack, företagshälsovård och oss politiker. Vi måste se varje individ.

Jag kan inte låta bli att ta ett annat exempel från polisen i nordvästra Skåne, där biträdande länspolischefen i Malmö sade så här: "Jag säger till min personal: Ni har er arbetstid. Arbeta den. Tänk på er själva. Bränn inte ut er." Jag tänkte att det här är starkt ledarskap. Man måste värna om sin personal för att klara detta långsiktigt.

Fru talman! Med en önskan om ett brett samarbete med en helhetssyn för ögonen vill jag på detta sätt förbättra rättstryggheten för våra medborgare.

Jag vill yrka bifall till reservation nr 5. Jag står naturligtvis bakom våra särskilda yttranden.

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Vid samtal med poliser eller personer med operativt ansvar för den svenska polisverksamheten kommer alltid den ekonomiska resursbristen upp på tapeten. När nu, än så länge, budgeten för innevarande år är som den är kan vi i denna debatt inte göra mycket annat än att vädja om insikt när det gäller majoriteten och dess arbete med en eventuell tilläggsbudget för innevarande år och framför allt en budget för kommande år.

Folkpartiet liberalerna försöker häremellan, alltid på ett konstruktivt sätt, fundera över mer än pengapåsen till polisen. Vi vill aktivt fundera över vad polisen gör och hur polisen gör saker, detta för att maximalt effektivisera verksamheten och spara på våra medborgares surt förvärvade skattekronor.

Det finns då en rad frågor att titta på. Betänkandet handlar bl.a. om en sådan specifik fråga, nämligen evenemangskostnader. Jag har svårt att se varför majoriteten är rädd för en utredning om att den kommersiella idrotten själv får städa bort en del av de problem som de har att hantera inom sitt eget närområde.

Det finns för övrigt en pågående utredning som annars har att behandla några av de många frågor om en renodling av polisens arbetsuppgifter som Folkpartiet liberalerna länge har drivit. Det gäller allt från passansökningar till mötestillstånd, som andra med fördel kan hantera.

Försäkringsfrågor är dock ett annat område som jag gärna skulle vilja ta upp i detta sammanhang. Det kanske berörs av utredningen.

Nyligen besökte jag ett närpolisområde i Dalarna. De tog upp frågan om det verkligen är vettigt att polisen administrerar försäkringsersättningar. Det är vad det handlar om. Bara i Malung gäller det kanske 600 skidstöldersom varje år inte leder till ett enda gripande, delvis kanske därför att hälften bedöms vara försäkringsbedrägerier men i huvudsak därför att det inte finns något annat att göra än att ta upp anmälan, skriva ned den, processa den och senare avskriva ärendet.

Om detta måste det tas upp en rejäl diskussion. Att polisen ska agera grindvakt i försäkringsärenden är inte annat än ett enormt slöseri. Det leder ändå aldrig i praktiken till något annat än en avskrivning – det blir aldrig en utredning.

Trots att det inte är en budgetdebatt måste det understrykas, utan att vi från liberalt håll vill vara tjugiga, att polisverksamheten är ett statligt kärnområde. Den privatisering av de rent polisiära uppgifterna som släppts fram på senare år är väldigt oroande. När det gäller resurser är det viktigt att inte bara prioritera storstäderna. Människor i hela landet har samma rätt till god rättstrygghet. Storstäderna har de största underskotten i budgeten, även om det finns exempel på annat håll, t.ex. Värmland. Utan att ha gjort någon omfattande analys av vad det beror på kan man ändå undra varför regeringen inte sätter någon relevant press på de myndigheter som inte sköter sin ekonomi eller – jag tror ännu mer på det – skjuter till adekvata resurser.

Fru talman! Många häkten är fyllda i vårt land, och kapaciteten räcker inte till. I Värmland t.ex. använder man polisens arrester regelbundet på grund av platsbrist. Jag funderar hur man skulle kunna samordna på ett bättre sätt mellan kriminalvården och polisen i detta avseende. I Örebro har man från polisens sida gjort försök att komma överens med kriminalvården om att anlita dem för bevakning av arresterna. Det har inte gått att nå någon lösning, trots att det i dag inte finns några juridiska hinder för att överlåta uppgiften. Fast man finns och verkar i samma hus verkar det vara omöjligt att få till stånd en samordning av arrestbevakningen. I stället anlitar örebroarna externa arrestvakter. På sina håll i Sverige finns samarbetet, men det borde utvecklas mer konsekvent så att det inte behöver vara polismän eller krävs dyra utgifter för just den uppgiften.

Prot. 2000/01:76

8 mars

Polisfrågor

När det sedan gäller den moderna informationstekniken finns det en hel del att önska, som några har varit inne på. Rättsväsendet producerar en mängd papper i form av t.ex. förundersökningsprotokoll, som skickas runt inom rättskedjan, inte minst från polisen. Det är inte ovanligt att en kriminalpolis efter att ha sammanställt en större förundersökning själv i brist på administrativt stöd får lov att ägna en halv dag åt att kopiera densamma på papper och lämna över flera exemplar, bl.a. till åklagarmyndigheten. Det är helt fantastiskt att Sverige inte ännu har möjlighet att kommunicera elektroniskt med åklagarmyndigheten. En sådan möjlighet skulle vara ett lyft, inte minst för polisverksamheten. Det finns även från myndighetens sida en hel del att önska, så klart.

Polisen håller på att utveckla ett analysstöd för att kunna bekämpa vardagsbrottsligheten. Några har berört det tidigare. Det är ett projekt som heter BRA-projektet vid Rikspolisstyrelsen. Analysstödet är ett efterlängtat redskap som finns väl utvecklat i bl.a. England och USA. Men för att det nu ska bli effektivt och kunna bearbeta underrättelse och information snabbt behöver polisen även ha tillgång till sina register för verksamheten.

I dag medger vår lagstiftning när det gäller register och data att dessa inte används för framtagande av uppgifter för den brottsförebyggande verksamheten. Detta kan således behövas om polisen ska kunna bli slagfärdig i bekämpandet av de brottsmönster inom vardagsbrottsligheten som vi nu diskuterar, dvs. kunna jobba långsiktigt och inte bara ägna sig åt de enskilda fallen. Här bör möjliga åtgärder verkligen ses över ganska snart.

Fru talman! För att spara tid åt fru talman och mina kolleger i kamraren yrkar jag härmed bifall till reservation 1. Men Folkpartiet liberalerna står självfallet bakom samtliga våra reservationer i detta betänkande.

Anf. 6 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Vi ska här ta ställning till förslag om förändringar från ledamöter eller de olika partierna när det gäller polisfrågor.

Det framförs krav på ökade resurser därför att man tror att det krävs i alla sammanhang. Men jag ska här belysa ett förslag från Miljöpartiet, som även Johan Pehrson från Folkpartiet har tagit upp, om att spara lite pengar för polisorganisationen. Det gäller evenemangskostnaderna.

Det är lite underligt att vi inte kan få med fler partier på detta förslag. Det har ju debatterats så länge, och det är återkommande krav. Jag vet också att socialdemokratiska ledamöter har skrivit motioner i ämnet. Det är nämligen lite bestickande att man vid stora idrottsevenemang som t.ex. fotboll, som kräver otroliga insatser från polisen, inte behöver medverka till betalningen eftersom det klassas som en ideell organisation. Vi vill utreda huruvida det alltid ska vara ett skydd för klubbarna att vara ideella.

Det är inte bara jag och Johan som har yrkat på detta. Kulturutskottet skrev det redan 1993, och konstitutionsutskottet höll med. Justitieutskottet höll också med senast frågan var uppe.

Trots det händer det ingenting. Jag tycker att vi i dag när vi röstar om förslaget skulle ha fått med fler trots att vi inte har bifallit det i utskottet. Men det här ska ju ge utrymme för en diskussion. Jag skulle vilja att ni

som kommer upp här i talarstolen efter mig svarar på varför det inte går att utreda och varför man inte skulle kunna få in lite mer pengar till polisen. Under 1999 debiterades t.ex. endast 20 950 kr, och under 2000 nästan 285 000 kr. Men sammanlagt under dessa tre år var det bara åtta fall. Det var festivaler, marknader och travtävlingar, så jag menar att utrymmet finns.

Jag har lyssnat med intresse på dem som har debatterat här förut. Jag tycker inte att det är så stora skillnader mellan åsikterna i sin helhet.

Gunnel Wallin pratade om vikten av att förslagen kom underifrån och av att det inte var toppstyrt i organisationen. Det kan jag också hålla med om till hundra procent. Men hur går det ihop med det internationella polisamarbetet och med den form av arbete som finns där? Det är ju verkligen toppstyrt och trycks på uppifrån. Det tar också otroliga resurser från svensk polis. Samarbetet i EU på rättsområdet har accelererat. Det är det område som har det mesta arbetet och där det är mest förslag. Det är en enorm administration, en enorm byråkrati som vi får betala. Det innefattas inte i EU-avgiften, utan det tillkommer.

På vilket sätt är vi betjänta av det i nuläget när vi vet hur vi har det med polisen och de insatser som behöver göras? På vilket sätt är vi betjänta av att det bildas polisakademier i Europa, av att polischeferna har fasta nätverk, av att det bildas organisationer på internationell nivå i stor skala som drar stora resurser för de personer vi skulle behöva i Sverige för att organisera polisverksamheten mer rationellt och effektivt?

Men det vill inte andra partier, förutom Vänsterpartiet och Miljöpartiet, diskutera eftersom det naturligtvis har stor betydelse. Man får till svar: Du förstår väl att den organiserade internationella brottsligheten måste vi bekämpa. Det är det viktigaste.

Det är ett mantra som sägs hela tiden. Men en kartläggning av den organiserade brottslighetens betydelse och av hur stor den är i Sverige har inte framkommit. Det finns inga papper på det.

När utskottet besökte det kriminologiska institutet vid Stockholms universitet höll de forskare som fanns där med mig om min åsikt. Men här i kammaren är det bara motstånd. Man vill inte erkänna en kritisk granskning.

Ska vi här i Sverige se till att hela EU:s brottslighet ska kunna åtgärdas krävs det oerhörda resurser. Är vi beredda att ta det just nu?

Öppna gränser och fri rörlighet har ett högt pris, inte bara i pengar och resurser utan även när det gäller den personliga integriteten.

Moderaterna har väl upptäckt mer och mer vad priset är och fått lite kalla fötter. Men det är väl sent när t.ex. Schengensamarbetet nu börjar den 25 mars. Det kräver också stora resurser.

Jag vill lite mer kommentera det som har sagts av andra. Jag tycker att det är bra att lokala polisstyrelser har införts. Men visst behövs det mer demokrati. Men jag tror att vi från partierna kan stötta våra kolleger som sitter i polisstyrelserna. Det finns inte så fasta regler. Eftersom vi är i början går det att utveckla. Där behövs vi som stöd och hjälp för att dessa ledamöter ska kunna ta större initiativ. Jag tycker att det är lite tidigt att göra en utvärdering. Därför håller jag inte med när det gäller den reservationen. Jag tycker att man skulle kunna göra mer.

En renodling av polisuppgifterna för att spara pengar är också aktuellt. Det är ett uppdrag. Det håller jag fullständigt med om. T.ex. försäk-

ringsärenden som kräver stora resurser skulle kunna göras om på ett annat sätt. Men vi får vänta och se vad den rapporten kommer att säga.

Maud Ekendahl uppehåller sig vid hur viktigt det är med fungerande poliser. Naturligtvis instämmer jag i det. Det tycker jag också. Det finns inga motsättningar. En fungerande polis är oerhört viktigt. Men våra skatter ska ju inte bara gå till detta. Europasamarbetet är ju så stort nu. Jag känner mig lite kluven. Jag kommer att göra allt för att vi ska få mer pengar till polisen i vårbudgeten.

Samtidigt vet jag att en stor del av dessa pengar kommer att gå till detta EU-samarbete, vilket jag däremot inte är för. Jag skulle vilja öronmärka pengarna till närpolisen och vardagsbrottsligheten. Det är där de behövs just nu.

Visst är närpolisen en grundläggande trygghet, men en åsikt som vi alltid försöker lyfta fram när vi diskuterar polisens resurser är att det övriga samhället också måste ta stor del i de brottsförebyggande åtgärderna. Man kan inte bara säga att polisen ska lösa alla uppgifter.

Jag vill avsluta med några ord om narkotikapolitiken. Den beror på politiken i de övriga EU-länderna. När det finns länder, inte bara Beneluxländerna utan också Tyskland och Danmark, som har en sådan fri syn på narkotika innebär det för Sverige att vi får ta stora konsekvenser. De öppna gränserna, Öresundsbron t.ex., gör problemet oerhört stort.

På grund av att dessa länder släpper narkotikan fri pressas priserna. Det blir väldigt billigt. Det gäller också den tunga narkotikan där man har legal förskrivning från staten för tunga missbrukare. De här länderna får en mättnad i efterfrågan. Därför trycks narkotikan ut i yttre områdena, där Sverige och Finland ligger, och där man kan få lite högre priser.

Det är de enskilda ländernas politik att försöka påverka internationellt när det gäller narkotika. Jag menar inte överstatlighet på något sätt, men man bör ta upp det till diskussion. Det hjälper inte att förstärka Europol om man har den politiken i de olika länderna.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 7 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå in i debatten om evenemangskostnader.

Det kan självklart kännas frestande att ta betalt av idrottsrörelsen för att få in mer pengar till polisen, som Kia Andreasson säger.

Om man i sina budgetar år efter år har tilldelat polisen tillräckligt med pengar har man också en poliskår som kan och ska verka för att ordning hålls vid de olika idrottsevenemangen.

På Kia Andreasson låter det nästan som att man ska kamma in lite pengar från idrottsrörelsen till polisen. Då undrar jag ju hur man ska göra i andra sammanhang. Kommer Kia Andreasson då att vilja ta pengar från någon annan verksamhet eller större företag för att på den vägen finansiera polisens budget?

Det är min första fråga till Kia Andreasson.

När det gäller Schengen säger Kia Andreasson att hon ska verka för att det ska bli mer pengar till polisen, men att hon är rädd för att de pengarna bara går till Schengen och därför vill öronmärka pengar till polisen på något sätt.

Det gör man ju på sätt och vis när man öronmärker till själva polisväsendet.

Jag är glad om Kia Andreasson i kommande budgetarbete verkligen arbetar för rejäla satsningar på polisen. Jag hoppas att det blir ordentligt. Kia Andreasson kanske vill återkomma om detta vid något annat tillfälle.

Prot. 2000/01:76

8 mars

Polisfrågor

Anf. 8 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Polisen kan redan i dag ta betalt för vissa stora evenemang där målet är att tjäna pengar på verksamheten och där man kräver stora polisresurser. Det tycker jag är vettigt. Att anordna bara för att kunna tjäna pengar och sedan belasta samhället ingår inte i den grundläggande tryggheten.

Men de klubbar som har pengar för att betala stora belopp för att köpa in spelare och ordna stora matcher där det kommer folk från andra länder behöver inte ingå i systemet. Det är det jag tycker är fel, och det är det jag vill utreda.

När det gäller frågan om polisväsendets resurser är det ju så att de pengar vi avsätter till polisväsendet också ska gå till det internationella samarbetet. Det är inte avsatt i någon särskild post, utan pengarna tas från en post. Därför är det så svårt att beräkna. Även om jag har intentionen att de ska gå till närpolicen, kommer inte pengarna att stanna där, utan man tar av dem till möten och annat inom EU.

Anf. 9 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Visst öronmärker man i budgeten på något sätt. När man har antagit budgeten kommer ju regeringen med ett s.k. regleringsbrev som talar om hur verksamheten ska skötas inom polisväsendet. Där anger man ju hur verksamheten ska läggas upp för kommande år. Utifrån det regleringsbrevet lägger man sina pengar på olika områden. Det är bara för att Kia Andreasson är så Schengenfientlig som den här debatten alltid ska handla om Schengen. Det är ju en del av det hela.

Vi moderater har från början, när vi diskuterar Schengensamarbete, avsatt pengar i våra budgetar för att kunna bygga upp verksamheten.

Anf. 10 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Maud Ekendahl måste ju precis som jag veta att när vi bestämmer budgeten här i kammaren är det en summa som går till polisen. Vi kan inte öronmärka och bestämma vart pengarna ska gå. Det är en fråga för regeringen, som så riktigt sagts. Man ger mål i regleringsbrevet.

Men vi ingår ju inte i regeringen.

Schengen är en organisation som tar mycket pengar. Men det är ju inte det hela. Hela tredjepelarsamarbetet blir nu mer och mer överstatligt.

Det är hela detta område som pengar går till. Det finns otroligt många arbetsgrupper. Jag vet inte antalet, men det är ett stort antal arbetsgrupper som deltagare från Sverige måste åka till för att delta och som vi måste ge pengar. Dessa arbetsgrupper har ju också blivit organisationer av mer permanent slag som pengar måste avsättas till.

Det kostar stora summor.

Anf. 11 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! För det första vill jag ta upp frågan om utvärdering av polisstyrelserna och deras arbete och att det skulle vara för tidigt att utvärdera.

Det är ju jätteviktigt i dagens samhällsutveckling där takten är snabb att man snabbt ser till att följa upp och utvärdera och se om det fungerar eller inte. Det är just här som fördelningen ska ske ut mot medborgarna, och det är här man ska säga om medlen är bäst avsedda för det ena eller andra. Det är här den demokratiska dialogen ska ske.

Det behövs ju demokrati på olika nivåer. Man måste alltid utgå från behovet. Dagens brottslighet har starka internationella förgreningar. Då måste man rätta sig efter det och samverka även på internationell nivå. De satsningar som nu är på gång behövs för att man ska kunna lösa brottsligheten.

Till sist vill jag ta upp frågan om evenemangskostnaderna. Vi behöver inte nödvändigtvis stifta lagar om allt. Det har kommit en bra bit på väg. Klubbarna tar ett större ansvar för idrottsevenemang innanför grindarna och har regler som man följer. Det som händer utanför är polisens sak. Här måste man samverka. Som jag upplever det har man kommit en bra bit på väg.

Anf. 12 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Justitieutskottet har inom sig en uppföljningsgrupp, där vi har tittat på polisstyrelsernas arbete, och vi har krävt in protokoll från många av dessa. Vi fann då att det är väldigt olika och att vissa lokala polisstyrelser har kommit ett bra stycke på väg.

Miljöpartiet har tyvärr inte så många platser ute i polisstyrelserna, men där så är fallet träffar jag ledamöterna regelbundet. Det ser också där väldigt olika ut. Eftersom det inte är någon enhetlig bild och jag ser att det enligt reglementet finns utrymme för deltagarna i polisstyrelserna att göra mycket mer, vill jag avvakta lite. Men visst: Jag är kanske mogen för att göra en utvärdering nästa gång som det kommer upp, om vi inte har sett att det har gått i positiv riktning.

Idrottsklubbarna har, såvitt jag kan finna av den rapport som vi har fått till justitieutskottet, aldrig någonsin betalat för polisinsatser vid idrottsevenemang. Jag tycker att vi borde utreda större insatser som kräver väldigt mycket pengar. Som Gunnel Wallin vet är det också svårt för polisen att planera, eftersom den inte vet när de stora fotbollsevenemangen infaller. Vid sådana insatser går det åt mycket övertidsresurser på ett bräde.

Anf. 13 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag vill till Kia Andreasson säga att det vid en uppföljning är viktigt att lära av varandra. Vid en utvärdering bör man ta fasta på de goda exemplen och följa upp dem. Vi vet att det inte fungerar särskilt bra på alla ställen. Det är faktiskt snart ett år sedan som vi gjorde vår förfrågan, och det händer saker hela tiden.

Vad sedan gäller att idrottsklubbar inte betalar vill jag säga att det inte bara handlar om pengar utan också om vilja, normer och regler. Det gäller att informera om sådant som är på gång och att samverka. Det är den goda viljan som ska till.

Anf. 14 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag kan på båda punkterna instämma i det som Gunnel Wallin säger, men jag tycker också att man ska ha rätt att i vissa fall ta betalt av de här klubbarna.

Prot. 2000/01:76

8 mars

Polisfrågor

Anf. 15 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Kia Andreasson säger tvärsäkert att vi inte behöver någon gränsöverskridande polis, eftersom det inte finns någon gränsöverskridande brottslighet – det har en kriminologisk institution sagt. Min fråga är då: Vad kallar Kia Andreasson människohandel – *trafficking* – narkotikabrott, som Kia Andreasson har varit inne på, penningtvätt, illegala nätverk för invandring etc.?

Vi är med i en Europagemenskap. Jag får ibland en känsla av att man gör som aporna på en liten leksak som jag har hemma – håller för öron och ögon och säger: Jag vill inte höra, jag vill inte se och jag vill inte förstå. Min fråga till Kia Andreasson är: Vad har Miljöpartiet och Kia Andreasson för lösning på de här frågorna, som Kia Andreasson annars säger är mycket förfärande?

När det gäller polisorganisationen säger Kia Andreasson att det likasom i alla andra sammanhang krävs resurser. I den budget som polisstyrelsen har utarbetat står det att årsredovisningen för år 2000 visar att de i regleringsbrevet uppsatta verksamhetsmålen och den ambitionsnivå som uttrycks bl.a. i budgetpropositionen vid en samlad bedömning inte till fullo har uppnåtts.

Det är alltså problem. Tilldelningen är inte tillräcklig för att man ska kunna leva upp till verksamhetsmålen. Vill Kia Andreasson verka för att det ska bli möjligt?

Kia Andreasson säger att det finns utrymme för ledamöterna att göra mer. Hur ska de kunna göra mer när de inte har pengar att göra det för?

Anf. 16 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det var mycket på en gång. Som alltid när Ragnwi Marcelind tar replik blir det överord, och jag vet inte hur nyanserna uppfattas. Jag uppfattar inte att jag har sagt det som Ragnwi Marcelind påstår.

Jag sade att det inte finns någon definition på organiserad brottslighet i Sverige. De elva kriterier som EU har ställt upp används som en operationell definition av Rikskriminalen. Lagstiftningen i Sverige är inte baserad på någon sådan definition. Frågan om organiserad kriminalitet skulle utgöra ett skäl för en så stor mobilisering är väldigt svårbedömd. Visst kan man se sådana här tendenser, och det har alltid funnits en gränsöverskridande brottslighet. Det är inget nytt. Interpol har hela tiden varit verksamt i ett polissamarbete underifrån, och det har fungerat ganska bra.

Jag menar alltså, Ragnwi Marcelind, att detta inte är något nytt fenomen att mobilisera alla krafter så mycket för. Detta har vi alltid haft, men nu skriver man om det med stora svarta bokstäver. Det är det som är det nya, och det har skett utan att man har gjort en empirisk undersökning. För denna uppfattning har jag fått stöd från kriminologerna, som säger att det är på detta sätt.

Varför ska vi satsa så oerhört mycket på ett fenomen som inte är riktigt bevisat och analyserat? Det behöver vi diskutera. Vi behöver inte se på det som en sanning. Vi kan inte bara säga: Oj, det finns en internat-

ionellt organiserad kriminalitet! Nu måste vi göra någonting åt detta! Vi måste diskutera vad det är fråga om och om det har skett förändringar efter EU-inträdet. Jag tror faktiskt att det är så, för de öppna gränserna har ökat smugglingen, men det ligger inte till så som man kan få ett intryck av här.

Anf. 17 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Kia Andreasson svarar helt uppenbart inte på frågan. Hon säger att hon inte känner någon oro, för det är inte något nytt med internationell brottslighet. Sådan har alltid funnits, och vi ska inte satsa pengar på fenomen som inte är analyserade, säger Kia Andreasson. Jag vill än en gång fråga vad Kia Andreasson vill göra åt människohandeln, som är en verklighet för hundratals och åter hundratals människor i dag. Vad vill Kia Andreasson och Miljöpartiet göra åt den *trafficking* som innebär att unga kvinnor säljs för några tusenlappar och missbrukas på ett alldeles fruktansvärt sätt? Det handlar om flera hundra bara inom Sverige och i Europa i övrigt om väldigt många tusen.

Det finns illegala nätverk för invandring, penningtvätt och narkotika-handel, som faktiskt i allra högsta grad är en internationell brottslighet. Den breder ut sig och kryper allt närmare Sveriges gränser. Det framgår av beslagen under föregående år. Det har beslagtogs mer narkotika än någonsin, och vi förstår att det är väldigt mycket i rörelse ute i landet.

Vad vill Kia Andreasson göra åt det här? Hon säger att hon inte känner någon oro, men kristdemokraterna känner en stor oro över det som Kia Andreasson kallar ett fenomen men som vi vill kalla internationell brottslighet.

Anf. 18 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Återigen lägger Ragnwi Marcelind ord i min mun som jag inte har uttalat. Jag känner oro för all brottslighet, men frågan är hur mycket av denna brottslighet som är vidimerad och bevisad och hur mycket resurser vi ska lägga på åtgärderna. Kanske gör EU-konstruktionen att det blir mer gränsöverskridande brottslighet. Har Ragnwi Marcelind funderat på det?

Människosmugglingen har ökat stort. Beror det på att vi har byggt upp yttre murar som är så oerhört svåra att ta sig över? Beror det på att vi har sådana regler som gör att flygbolag nu måste böta om de tar in någon som inte har riktiga papper och på att gränserna på vissa ställen i Europa är bevakade av militär innanför taggtrådsstängsel? Är det därför som vi har så stor ökning av människosmugglingen?

Anf. 19 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlas motioner om en rad olika frågor inom polisväsendet. Man ställer krav på utredningar och utvärderingar, och regeringen ska beakta synpunkter och uppmanas att vidta åtgärder.

En hel del motioner har väckts i frågor där det pågår ett utvecklingsarbete. Några talare har i dag också medgett att detta arbete pågår. Man har uppehållit sig rätt mycket kring resurserna till polisen. Den diskussionen har vi haft, men jag ska ändå ta upp det lite grann.

Inledningsvis vill jag säga att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete inom polisväsendet. Det handlar om IT-strategier, kompetensutveckling, nya arbetsmetoder, ledarskapsutbildning, polisens arbetsmiljö i vidare bemärkelse och även analysprojekt, som vi fick höra här. Det pågår en hel del arbete.

Jag vill lite grann ta upp frågan som resurserna, som har nämnts. Snacka om storsatsningar!, säger Maud Ekendahl. Det räcker nu inte enbart med mer resurser. Det handlar också om ett utvecklingsarbete. Men resurserna skapar naturligtvis förutsättningar för att utvecklingsarbetet ska pågå.

Om vi nu vill bekämpa brottsligheten handlar det inte bara om att ge mer resurser till polisen. Vi tycker att polisen behöver mer resurser. Vi ser och vi hör, och vi blundar inte för den situation som är. Till det kommer man säkert att återkomma här framöver.

Regeringen har också uttalat i budgetpropositionen att man kommer att följa utvecklingen och sätta till mer resurser om det krävs för att upprätthålla de intentioner man har med polisväsendet.

Från socialdemokratiskt håll har vi en annan uppfattning. Kriminalpolitiken handlar om så mycket mer än resurser till polisen. Det handlar naturligtvis om ett brottsförebyggande arbete, och i det brottsförebyggande arbetet handlar det om en välutvecklad välfärd som kommer alla till del.

Vi tror att det har väldigt stor betydelse hur skolan ser ut, hur bostadsområdena ser ut, vilken trygghet som familjerna känner, om det finns arbete, om det finns fritidssysselsättningar osv.

Under den borgerliga mandatperioden lånade vi till var fjärde polis. Då hade vi kanske inte så mycket resurser kvar. Vilka initiativ tog man då från moderat håll för att utveckla IT-verksamheten, och vilka resurser tillförde man då?

Maud Ekendahl säger att det brottsförebyggande arbetet kan läggas åt sidan. Jag menar att det inte enbart hänger på polisen, utan det är flera andra aktörer som behöver vara med i den diskussionen.

Jag går då in på reservationerna om evenemangskostnader. Den frågan har framförts under tidigare år. Kia Andreasson är besviken på majoriteten för att vi nu inte vill utreda frågan ytterligare.

Föregående år avvaktade vi de riktlinjer som polisen höll på att utarbeta. De sändes ut i december förra året, som framgår av betänkandet. Man har nu fått in mer pengar från föreningarna och organisationerna för deras arrangemang. Det är också väldigt viktigt att man tittar på ansvarsfördelning mellan polis och arrangör, och det har man också tagit upp i riktlinjerna.

Vi har tidigare år förutsatt, och det gör vi fortfarande, att Regeringskansliet följer ersättningsfrågan och återkommer till riksdagen med förslag. Man kan samarbeta här, precis som Gunnel Wallin har sagt från talarstolen.

Man ska naturligtvis inte förringa att polisenärvaro kring olika arrangemang är förenat med stora kostnader. Men det är fråga om det inte är vid tillfällen och på platser där polisens insatser tillhör de uppgifter polisen har att upprätthålla, ordning och säkerhet.

Det kan naturligtvis finnas arrangemang som ideella föreningar har som för med sig stora kostnader för upprätthållande av ordningen. Men

det är inte alldeles lätt att göra gränsdragningen mellan olika slag av arrangemang och inte heller mellan ekonomiskt starka och svaga ideella föreningar eller organisationer. Det är kanske inte heller så enkelt att göra ansvarsfördelningen.

Utskottet utgår fortfarande från att Regeringskansliet följer frågan. Om man bedömer det som ett problem och anser att kostnaderna för polisens insatser i vissa fall borde ligga på arrangören får man återkomma till riksdagen. Några sådana signaler har vi ännu inte nåtts av, vare sig från polisen på centralt håll eller från Regeringskansliet.

Reservation 3 handlar om polisens IT-stöd. Där instämmer de flesta i att det pågår ett ganska omfattande utvecklingsarbete. Man säger att det går för långsamt och att det kräver mer resurser. Det har jag varit inne på. Resurserna får vi ta vid ett annat tillfälle, men det är man naturligtvis medveten om.

Tekniken slår igenom väldigt snabbt. Den ska komma verksamheten till del för att man ska kunna jobba effektivare och bättre. Men det är också viktigt när man utvecklar de nya systemen att man också ser till att säkerheten är garanterad. Då tar det kanske lite tid.

Det tar också tid att se hur man kan koppla ihop olika system och att säkerheten är garanterad i de fallen, och hur det är hopkopplat med andra myndigheter. Det handlar också om de kommunikationerna.

Jag följer med intresse det utvecklingsarbetet. Jag tror att det kommer att bli bra med tanke på den enhet och de strategier som man nu har skapat inom Rikspolisstyrelsen.

I reservationen om internationellt samarbete säger man att kampen mot narkotikan måste intensifieras. Vi har ingen annan uppfattning än att det måste göras. Vi har i dag hört i en redovisning hur man jobbar med de frågorna.

Ragnwi Marcelind sade att det är bra att Sverige har tagit ett initiativ här med utvidgningen av Europol. Det tycker vi också. Vi är pådrivande i de frågorna. Vi försöker att komma fram på de vägar som är möjliga med tanke på den inställning som kanske finns i många olika länder kring narkotikafrågan. Det har vi fått höra lite grann här i dag.

Kia Andreasson tycker att det här samarbetet kostar för mycket pengar. Jag kan ta upp en del av det som också Ragnwi Marcelind nämnde. Jag frågar mig bara: I vilka forum ska vi föra diskussionerna med övriga länder? Är det inte bra att EU finns och att Europol finns och att man i dessa forum kan diskutera frågorna om den gränsöverskridande brottsligheten och framför allt när det gäller narkotika?

Jag kan också nämna att det finns en aktionsgrupp mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet med bl.a. narkotikabekämpning. Det bedrivs ett konkret och praktiskt samarbete mellan dessa länders polis, åklagare, tull, skattemyndigheter samt kust- och gränsbevakningsmyndigheter. Det är naturligtvis så att det kostar en hel del resurser. Men det kanske det är värt för att vi ska kunna bekämpa den här brottsligheten.

Även på hemmaplan har samarbete med tull och polis utvecklats. Vid samtliga polismyndigheter finns kontaktmän i narkotikafrågor som regelbundet tillsammans med representanter från tull och åklagarmyndigheter deltar i centrala utbildningar. Jag tycker därför att reservanternas krav måste anses tillgodosedda i den delen.

Angående reservationen om organisationsfrågor har vi redovisat i betänkandet att justitieutskottets uppföljningsgrupp har gått igenom och granskat protokollen och vilka frågor som man tar upp. Det överensstämmer med de tankar som fanns för det nya styrsystemet.

Gunnel Wallin säger här att stora avhopp sker. Jag har inte nåtts av några signaler att det är på det sättet. Det är alltid svårt med styrelsearbete. Skapar man arbetsutskott är det alltid några som känner sig utanför på något sätt. Det handlar om hur man jobbar i styrelsen och mellan de olika deltagarna där och hur pass pådrivande man själv är i de frågorna.

Jag vet inte vad reservanterna har för belägg för sina påståenden när de uttalar att dagens system minimerar medborgarnas inflytande över den lokala polisverksamheten. Jag tycker att man kanske får vara mer konkret. Vad är det man vill förändra och till vad, och på vilket sätt skulle man kunna utöka inflytandet i de delarna?

Till sist till reservation 8 om enmanspatrullering som har lagts fram av moderaterna. Vi tycker att det är viktigt. Det är en polisfråga vilken riskbedömning man gör. Jag tycker också att man i dessa sammanhang måste ta hänsyn till vad poliserna själva anser. Det handlar om arbetsmiljö och sådant.

Jag tycker, precis som Gunnel Wallin sade förut, att vi måste värna de anställda som vi har. Vi måste också lyssna på vad de har att säga i de här sammanhangen.

Jag kommer inte att gå in på några fler reservationer, eftersom jag tyckte att det var de här som var de mest diskuterade och viktiga.

Än en gång yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 20 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle först vilja ställa en fråga till Margareta Sandgren. Tycker hon att det som har gjorts på IT-området är tillräckligt? Är resultatet bra med tanke på den stora summa pengar som har lagts på detta konto?

Det sades att nu är man på gång, och nu händer det någonting. Men när vi fick föredragningen i uppföljningsgruppen förstod vi att det inte är så enkelt. Här går det inte att vänta, utan man måste ha redskapet *nu* för att kunna använda resurserna på ett effektivt sätt.

Den andra frågan jag vill ta upp, och som också Margareta Sandgren nämnde, gäller organisationen och de stora avhopp. Man kan läsa i ärendelistan från justitieministern hur många nya som har valts in. Jag har inte räknat dem, men det är ett stort antal. Jag tycker att detta är en signal som man ska lyssna på i en demokrati. Jag tror också att det behövs tydligare riktlinjer och större möjligheter att agera också som det är nu, med mål där nästan det mesta är prioriterat och man har knappa resurser. Det är en omöjlig situation att klara upp detta ute i verkligheten.

Anf. 21 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Det är svårt att veta om satsningen som görs på IT-området är tillräcklig. Det är möjligt att man skulle behöva mer resurser. Men som jag sade får vi återkomma till resursfrågan vid ett senare tillfälle.

När man ska utveckla nya system tar det sin tid. Uppföljningsgruppen fick ju också veta vilka problem man stöter på. Det är alltså inte så alldeles enkelt att forcera hela detta arbete. Men vi återkommer alltså till resurserna. De är säkert inte tillräckliga, eftersom de här systemen kostar rätt mycket. Vi talar ju om omfattande system som ska genomföras.

När det gäller organisationen så tycker jag inte att tiden är inne för detta. Vad reservanterna kräver är ju att man ska utvärdera styrsystemet, och inte vad som avgör att man hoppar av. Det senare kanske är en särskild fråga. Det är möjligt att styrsystemet är bra, men det är också möjligt att det ska fungera på ett annat och bättre sätt. Det nya styrsystemet har inte många år på nacken, och jag tycker inte att det har gått tillräckligt lång tid. Det behöver få lite ytterligare tid. Eftersom uppföljningsgruppen har tittat på frågorna förut kan väl gruppen göra en förfrågan och se efter hur det är med avhoppet. Är de stora, och vad beror de på? Det kunde väl vara en intressant fråga för uppföljningsgruppen.

Anf. 22 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Då är det ju också en utredning som är på gång. Då gör vi någonting. Vi gör en utvärdering och en uppföljning. Jag tror säkert att det finns en koppling mellan avhoppet och detta. Har man sagt ja en gång, ställt upp och har en förväntan och sedan känner att man inte kan påverka eller göra någon nytta så tappar man ju intresset.

Jag undrade om Margareta Sandgren tyckte att de ganska stora IT-resurser som är satsade har fått den avsedda effekten. Utifrån den föredragning vi fick i uppföljningsgruppen tror jag att man skulle behöva förlita sig på experter utifrån, som kan detta område. Då kan det bli lite skjuts. Vi har nämligen inte råd att vänta.

Anf. 23 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Vad gäller organisationsfrågan så är det inte den utvärderingen man talar om. Jag tycker att det kunde vara ett första steg om uppföljningsgruppen kunde titta på detta, men det är inte vad reservanterna faktiskt kräver.

Jag missuppfattade frågan om IT-området och ifall redan satsade medel har fått effekt. Nej, det kan man väl hålla med om att de inte har. Det kanske har gjorts felsatsningar när det gäller de resurser som har avsatts på området. Det är viktigt att man köper in de tjänster som man behöver och att de fungerar i stället för att försöka utveckla dem själv. Jag hoppas att man använder pengarna mer effektivt framöver eller att de får den effekt som vi förväntar oss. Men jag är inte IT-expert, och det ska vi inte heller vara här. Vi måste lita på att myndigheterna använder resurserna på rätt sätt. Det får vi också följa upp i särskilda avrapporteringar.

Anf. 24 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Enligt Margareta Sandgrens inledningsanförande hade vi föregående talare uppehållit oss en hel del vid resurser. Och det är väl inte att undra på, Margareta Sandgren! Det är väl inte att undra på, eftersom det saknas pengar och personal inom verksamheten.

I mitt inledningsanförande sade jag: Snacka om er sorsatsning! Eftersom jag fick tillbaka detta nu i en fråga från Margareta Sandgren vill jag säga att jag och vi som moderater anser att ni inte har gjort något. Det

har inte blivit någon storsatsning, som ni försöker tala om för allmänheten. Men eftersom ni påstår att ni har gjort det så kanske vi kan få exempel på vad ni socialdemokrater har lyckats med för storsatsningar där ni nu har lagt så mycket pengar. Får vi höra nu i kammaren vilka exempel som finns!

Som svar på allt vad vi säger här säger Margareta Sandgren: Regeringen följer utvecklingen. Det är något som man uttrycker ofta. Men vi kan ju inte bara hålla på och höra de orden, utan vi vill ha ett resultat av regeringen också. Den måste försöka se till att förbättra på det här området. Som jag sade tidigare: Var och en betalar in skatt för att kunna få känna sin trygghet i samhället. Denna statliga trygghetsförsäkring har man rätt att få.

Anf. 25 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Vi har satsat resurser. Jag vet inte om Maud Ekendahl tycker att 575 miljoner kronor är lite pengar. Vi tycker att det är en ganska stor satsning – en av de större som har gjorts under ett enskilt år. Vi återkommer i nästa års budget, vilket också framkommer av den budgetpropositionen, och lägger ytterligare ett antal hundra miljoner.

Som jag sade har regeringen lovat att återkomma med besked om inte resurserna är tillräckliga.

Vad har vi då gjort för de pengarna? Hade man inte lagt till några pengar så hade naturligtvis situationen varit helt annorlunda. Då hade den varit ännu värre än den vi kan se nu. Men vi är också oroade. Vi kan se och vi kan höra, och vi ser hur utvecklingen ser ut.

Regeringen ska följa utvecklingen. Det säger vi alltid, menar man. Men regeringen gör naturligtvis det, och den gör också insatser. Vi hade inte haft det utvecklingsarbete vi har på en rad områden om inte regeringen hade tagit initiativ. Det sker alltså en massa också, Maud Ekendahl.

Det som skiljer Socialdemokraterna och Moderaterna åt är att vi tycker att den andra delen, dvs. satsningar på välfärden, är väl så viktig. Vi vill inte satsa enbart på polisen på bekostnad av välfärden. Därför tycker vi att det är viktigt. Vi måste alltså hålla en balans här, men vi tycker att det är viktigt med resurser till polisen. Det är en trygghet som människor efterfrågar.

Anf. 26 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! 575 miljoner – visst låter det mycket. Jag kan inte säga den exakta siffran, men jag vet att det är minst 200 miljoner kronor som man inte har och som man först får dra bort från den summan därför att man inte blir kompenserad för löner. Då sjunker beloppet, Margareta Sandgren, så att det blir 60 % kvar. Då är det inte lika mycket pengar. Men vi moderater har en budget som anslår 865 miljoner mer än regeringen i år. Därför har vi råd att säga att man måste bättra på rättsväsendet.

Margareta Sandgren pratar om det förebyggande arbetet och räknar upp olika områden. Ett område som jag inte hörde – och jag tycker också att det är viktigt med förebyggande arbete – är familjen. Familjen är otroligt viktig. Det är där vi lägger grunden för om barnen ska vara otrygga och begå brott senare i sitt liv.

Ett annat område i brottsförebyggande hänseende är närpolisens verksamhet, Margareta Sandgren. Jag har sagt tidigare att närpolis är fjärrpolis i dag. Margareta Sandgren vet ju att polismännen tas från närpolisverksamheten där de skulle jobba med förebyggande arbete till uttryckningstjänsten. Anser inte Margareta Sandgren att det är bedrövligt som det är ute på fältet, där man inte kan arbeta med det förebyggande arbetet utan bara måste försöka klara av de akuta situationerna?

Anf. 27 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag har sagt flera gånger att vi är väl medvetna om hur situationen ser ut hos polisen. Vi är väl medvetna om hur situationen är när det gäller lönekompensationen, och den situationen är inte unik för polisen heller. Jag har sagt att vi ska återkomma. Jag är väl medveten om att Moderaterna har föreslagit mer resurser i sitt budgetförslag. Och jag är lika väl medveten om vilka neddragningar ni har gjort när det gäller resurser till familjer och andra.

Maud Ekendahl pekar på att familjen är viktig. Det tycker vi också, men för att familjen ska kunna leva tryggt handlar det också om ekonomisk trygghet. Där är ni inte lika villiga att satsa. Jag behöver bara gå till Stockholm för att se hur man drar ned på fritidsgårdar och hur det ser ut på andra områden där Moderaterna inte är lika beredvilliga att satsa pengar.

Närpolisen är viktig i det brottsförebyggande arbetet, men det är inte den enda parten.

Anf. 28 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Margareta Sandgren halkar ganska snabbt in i den gamla socialistiska retoriken när hon drar upp de borgerliga regeringsåren då man lånade till var fjärde polis. Jag blir lite förvånad här, inte minst med anledning av att jag just har läst Rikspolisstyrelsens budgetunderlag för 2002–2004 som Margareta Sandgren själv har varit med och beslutat om.

Där skriver man uttryckligen att man för innevarande år måste öka anslagskrediten med 700 miljoner. Man måste få anslagskrediten höjd 2001 från 3 % till 6 %. Är det någon regering som har låtit polisen leva på lånta pengar, så är det den socialistiska regeringen på 2000-talet med en ökad kriminalitet som följd.

En annan sak som jag också blir väldigt fundersam över är att Margareta Sandgren säger att polisorganisationen inte behöver utvärderas. Margareta Sandgren har själv varit med och författat detta koncept. Där står det uttryckligen att för att på ett utifrån medborgarperspektivet optimalt sätt utnyttja de befintliga resurserna krävs mer samverkan mellan myndigheterna. Därför tror polisen att man måste utvärdera i framtiden. För att komma längre på den vägen och därigenom öka den andel av resurserna som kan användas för operativt polisarbete på lokal nivå bör emellertid nya organisatoriska strukturer åtminstone övervägas. Har Margareta Sandgren sovit när de här handlingarna har antagits?

Anf. 29 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Nej, Ragnwi Marcelind, jag sov inte när vi antog de här handlingarna. Jag står bakom dem. Jag vet precis hur situationen ser ut. Men här i kammaren hanterar vi det förslag som regeringen lägger fram.

Vi måste också se till så att det finns en balans. Jag har vid ett flertal tillfällen sagt att regeringen återkommer. Ragnwi Marcelind får väl lugna sig lite och avvakta vårpropositionen. Då får vi se vilka initiativ regeringen har tagit i den vägen för att komma till rätta med detta. Nej, jag sover inte under sammanträden. Jag vet inte om det är någon annan av ledamöterna här som gör det heller.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Polisfrågor

Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag måste ändå få ställa frågan, Margareta Sandgren. Under den här debatten har Margareta Sandgren sagt att de borgerliga kan kräva en översyn av polisorganisationen och att detta skulle anses som något väldigt felaktigt. Samtidigt står Margareta Sandgren bakom en skrivning där Rikspolisstyrelsen själv inser att organisationen inte är bra och att den inte fungerar bra. Nu vill jag tro att det beror på att det behövs mer resurser. Polisen ska inte behöva leva på lånta pengar. Jag håller med Margareta Sandgren om det. Därför tycker jag att det är viktigt att vi inser att det behövs mer resurser. Och det är inte bara poliser som behövs, utan vi måste också satsa på brottsförebyggande arbete och större insatser för att kunna skapa ett tryggt samhälle för alla medborgare. Det finns flera vägar att gå för att uppnå detta. En väg är att se till att sådana här nödrop inte ska behöva förekomma i Sverige, som det går så bra för.

Anf. 31 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att man har sagt att man vill göra en översyn av polisorganisationen. Men här pratade vi om en översyn av styrsystemen och inte så som vi har uppfattat att motionärerna vill göra i den här frågan. Det handlar om polisstyrelserna och det styrsystem som finns och att man inte har ett inflytande över den lokala organisationen. Jag är mycket väl medveten om att man hela tiden måste se över om man kan förändra organisationen, varför man ska göra det, om det finns effektivitetsvinster att göra osv. Det står jag också bakom.

Nej, jag sov absolut inte, utan jag deltog i den diskussionen också. Det kan andra verifiera.

Ragnwi Marcelind pratar om lånta pengar och socialistisk retorik. Om det är någon som har lånat pengar till offentlig verksamhet är det väl den borgerliga regeringen. Det är klart att man kan anklaga oss och prata om att man inte får kompensation för löneutveckling. Men ni lånade ju faktiskt pengar hela tiden för att underhålla den här verksamheten.

Anf. 32 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Margareta Sandgren frågade mig i vilket forum vi ska diskutera organiserad brottslighet när vi nu har EU. Det är klart att jag tycker att vi ska diskutera denna brottslighet som jag hävdar har förekommit hela tiden, men som EU-konstruktionen och EU-reglerna har underlättat för.

Pengar går ju till detta samarbete som mer och mer går från att vara mellanstatligt till att vara överstatligt. Fasta organisationer upprättas. Man säger att det är den organiserade brottsligheten. Det handlar inte bara om överstatliga organisationer som Europol och Schengen, med den administrativa personal som går åt där och den byråkrati som det kräver, som kostar pengar, utan hela den svenska organisationen som också håller på att förändras.

Vid varje åklagarmyndighet ska det vara två specialister. Sedan har vi kriminalunderrättelsetjänsten, KUT, och länskriminalunderrättelserotlar. På EBM har vi OLAF. Alla bidrag och alla pengar som finns inom EU-systemet missbrukas, förskingras och fuskas med. Det behövs stora resurser till detta.

Det är detta jag anmärker på, inte att man diskuterar frågorna.

Anf. 33 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tyckte inte att jag fick något svar på i vilket forum det skulle diskuteras och vilken lösning man har. Det är klart att man kan vara kritisk. Vi som är anhängare av EU kan säkert också vara kritiska till att det är mycket byråkrati, att det kostar i administration osv. Men samtidigt ska man vara medveten om att det är 15 länder som ska komma överens om saker och ting, och då blir det administration och kanske också en viss form av byråkrati. Jag tror att Sverige är pådrivande i de här frågorna. Vi fick också höra i dag att Sverige vill effektivisera och bli bättre på alla de här områdena.

Frågan är vad det får kosta. Vad är en rimlig kostnad för att vi ska kunna bekämpa den här brottsligheten, som inte minst Ragnwi Marcelind tog upp i dag, utöver det som är narkotikabrottslighet, nämligen människosmuggling, *trafficking* och mycket annat? Vad får det kosta att värna oss mot den brottsligheten?

Anf. 34 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det jag vill ha en diskussion om är att vi kanske skulle behöva ändra EU-regler och EU-konstruktionen i stället för att bygga på med organisationer över en felkonstruktion. Tänk om det är där det sitter! Men det kommer vi aldrig in på.

Anf. 35 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! EU är ju inte någon gammal organisation. Vi har inte haft den så länge. Det tar tid att förändra. Vi kan gå tillbaka i svensk historia. Det tog ganska lång tid också att bygga upp det samhälle som vi har i dag, organisationsmässigt och på många andra sätt, och att vinna nya reformer. Det tar lite tid att bygga upp. Naturligtvis ska man vara kritisk och hela tiden följa upp och förändra. Och jag tror att Sverige är pådrivande i många av de här frågorna.

(forts. 7 §)

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

6 § Frågestund*Frågestund*

Anf. 36 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Då följer frågestund. Följande statsråd kommer att delta: kulturminister Marita Ulvskog, statsrådet Ulrica Messing, statsrådet Leif Pagrotsky, statsrådet Britta Lejon och statsrådet Lars-Erik Lövdén. Kulturministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde inom regeringen. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Digitaliserade kartor

Anf. 37 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till kulturministern. Jag har blivit uppmärksam på att ett EU-projekt är på gång som handlar om att digitalisera en stor mängd kartor som i dag finns ute i regionerna i olika arkiv. Det låter i sig bra. Det är tänkt att öka tillgängligheten för allmänheten genom Internet.

Men det finns ett mycket stort problem bland en hel del mindre. Efter skanningen, som det heter när man avfotograferar dem, har man tänkt att placera alla kartorna i en depå i Ånge och förvara dem där. Därför skulle jag vilja fråga vilken uppfattning kulturministern har om den tänkta centraliseringen av svenska lokala och regionala kartor – kartor som funnits i regionerna i hundratal år till gagn för forskning, exempelvis.

Anf. 38 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Detta är en fråga som hanteras av ansvariga myndigheter, alltså Riksarkivet och Lantmäteriet. Där kan jag inte ingripa. Däremot har jag naturligtvis hållit mig noggrant informerad om denna fråga. Det är precis som Lennart Kollmats säger: Det kommer att öka tillgängligheten till arkiven.

Jag har nu förstått av en uppgörelse och ett pressmeddelande som de berörda myndigheterna, alltså Riksarkivet och Lantmäteriet, har skickat ut att originalhandlingarna ska gå tillbaka till regionerna och till landsarkiven när digitaliseringen är genomförd i Fränsta. Det är de uppgifter som jag har fått under hand, och de har också delgetts allmänheten i pressmeddelanden. Jag utgår från att det är korrekta uppgifter.

Anf. 39 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Tack, kulturministern! Det var en glädjande omsvängning som måste ha skett under de senaste två dagarna, för sådana uppgifter har jag inte fått. Det är i sig väldigt bra med tanke på det värde som dessa kartor har. Jag vet att man uppe i Gävle har kartor sedan 1600-talet och hade tänkt sig ett kartmuseum. Då finns det tydligen möjligheter för dem att förverkliga den idén.

Tack för svaret!

Protestaktioner

Anf. 40 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Herr talman! Jag har en fråga att ställa till statsrådet Lejon.

I går kunde vi läsa i tidningarna att handelsministern och Marit Paulsen hade blivit attackerade med tårtor av två personer som troligtvis är syndikalister. Pajkastning ter sig i ett första skede kanske inte så allvarligt. Om det sker på cirkus kan det vara mindre allvarligt. Men enligt min mening är det mycket allvarligt att man på detta sätt försöker framföra sina åsikter.

Dessa protestaktioner ökar i vårt land. Under senaste ministermötet i Norrköping brände en grupp personer – de följde ATTAC-rörelsen – en EU-flagga, och man skrek slagord. Jag är mycket oroad av denna utveckling.

Min fråga till statsrådet Lejon är vilka åtgärder ministern tänker vidta för att stoppa denna typ av aktioner, som definitivt skamfilat den demokratiska processen i vårt land.

Anf. 41 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Också jag oroas över utvecklingen i Sverige när det gäller demokratin. Det finns hot mot demokratin, och utvecklingen visar faktiskt ibland på en del oroande tecken.

Pajkastning i politiken, brukar man säga, förekommer alldeles för mycket från talarstolar. Det är en sorts pajkastning – med ord – som jag tror fyller en viss funktion. Men det gäller inte det vi såg hända i tisdags kväll.

Jag var själv med på mötet. Man blir naturligtvis väldigt illa berörd som privatperson. Man känner sig kränkt, och tusen tankar far genom huvudet. Vad skulle det kunna betyda i andra situationer?

Precis som Anne-Katrine Dunker tar upp är det också en fråga av betydligt vidare innebörd. I en demokrati måste vi respektera varandra, och vi måste också inse värdet av orden och samtalets betydelse. Vi ska övertyga med ord, argument och fakta och inte med pajkastningar.

För att förändra situationen och för att fördjupa den svenska demokratin tror jag att det viktigaste är att inse att vi inte kan gå en väg som innebär att vi ökar antalet stängsel och galler och minskar dialogen. Vi ska tvärtom gå i den andra riktningen.

Anf. 42 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, men jag tycker att det var ett väldigt luddigt svar. Jag frågade vilka åtgärder ministern tänkte

vidta, och hennes svar stämmer överens med det uttalande ministern gjorde efter attacken. Hon sade att det inte är ett särskilt effektivt sätt att förändra världen.

Jag frågar igen vilka praktiska åtgärder ministern tänker vidta. Vi har ytterligare ett antal ministermöten och stora toppmöten i vårt land under vårt ordförandeskap, och det vore förödande om nästa attack sker med vapen som kanske är allvarligare än tårter.

Jag frågar igen: Vilka åtgärder tänker ministern vidta för att få stopp på detta?

Anf. 43 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Självklart har regeringen och de som är ansvariga för säkerheten vid alla sorters officiella möten som äger rum i Sverige under ordförandeskapet med sig dessa aspekter. Det var så före det som hände i Lund, och det gäller naturligtvis också för framtiden. Jag kan inte i detalj gå in på polisens och rättssamhällets vardagliga uppgifter när det gäller att borgen för säkerheten vid mötena.

Vad jag däremot kan försäkra Anne-Katrine Dunker och alla övriga som oroas av sådana tendenser om är att regeringens hela arbete inför ordförandeskapet har gått ut på att se till att vi ska undvika sådana våldsytttringar som har förekommit tidigare vid olika toppmöten.

Vi ska aktivt bjuda in till dialog och skapa arenor för att låta NGO:er möta ministrar och företrädare i officiella sammanhang vid olika EU-möten. Det är ett mycket konkret sätt att skapa goda förutsättningar för dialog under ordförandeskapet men också i alla övriga officiella sammanhang. Det ska vara ett aktivt öppet förhållningssätt för att understryka dialogens betydelse.

Lördagsutdelning av tidningar i glesbygden

Anf. 44 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! I måndags var dalabänken inbjuden till en kulturministern närstående länstidning i Dalarna. Det var en bra träff i alla delar. En uppgift som vi fick upprörde mig mycket.

Från den 1 april – det är inget aprilskämt – ställs drygt 300 glesbygdshushåll i Dalarna utan sin tidning på lördagarna. Det är ett första steg. Görs inget kommer ytterligare indragningar.

Dalasiffrorna, sedda över landet, gör att tiotusentals glesbygdsbor riskerar att ställas utanför en självklar rätt till samhällsinformation. Det är upprörande. Det måste vara en medborgerlig rättighet att ha tillgång till sin tidning även om man bor i glesbygd.

Orsakerna är flera. Bl.a. kräver Posten full kostnadstäckning. Det är i vanlig ordning glesbygdsbon som drabbas.

Jag vill ställa en fråga till kulturministern. Anser regeringen att det är rimligt att människor boende i glesbygd ska få sin tidning på lördagen? Vilka åtgärder avser regeringen att vidta om svaret är ja?

Anf. 45 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Nej, jag tycker inte att det är rimligt att man inte ska kunna få en daglig tidning på lördagarna. Jag tycker inte att det ska vara

Postens sak att se till att sexdagartidningar förvandlas till femdagartidningar. Vi för naturligtvis samtal med Näringsdepartementet, som har ansvaret för Posten i de här frågorna, inom Regeringskansliet. Framför allt vet jag att Tidningsutgivareföreningen för samtal med Posten. Vd:n på den mig närstående länstidningen i Dalarna sitter i presidiet för Tidningsutgivareföreningen.

Jag hoppas att vi tillsammans ska kunna åstadkomma en ordning som innebär att det i så fall är läsarna, inte distributörerna, som förändrar utgivningsperioderna för våra dagliga tidningar. Man ska ha en morgontidning i brevlådan även uppe i Malung på lördagarna. Jag kommer att göra vad jag kan för att åstadkomma en sådan ordning. Men det kommer inte att vara helt lätt. Vi kommer att behöva hjälpas åt för att åstadkomma detta. Men det är en mycket viktig fråga.

Anf. 46 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Då är vi överens om att detta är helt otillständigt. Det som nu händer från den 1 april i Dalarna, och säkert på många andra ställen runtom i landet, är någonting som inte får hända. Då är det bråttom med att vidta åtgärder. Det är bråttom med att se till att det fortsätter att vara lika villkor oavsett var man bor i landet. Kulturministerns klart uttalade inställning är alltså att man ska ha en möjlighet att ta till sig samhällsinformation, och då är det väldigt nödvändigt att man löser den här frågan och att det görs mycket snabbt.

Jag tror att det måste diskuteras hur Posten ska se på sin avgiftspolitik. Det kan kanske t.o.m. röra sig om ett glesbygdsstöd för lördagsdistribution. Jag är inte rätt man att tala om vilka åtgärder som ska vidtas, men de måste komma – annars riskerar det att gå i helt fel riktning när det gäller möjligheterna att ta del av medier och information.

Anf. 47 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Distributionen av papperstidningar är ett problem och har varit det under några år. I en del fall i storstadsområdena handlar det om att man har svårt att rekrytera tidningsutbärare. I mer glesbebyggda delar av landet handlar det rätt ofta om priset på utdelningen, framför allt lördagsutdelningen.

Det här är en mycket komplex fråga. Samtidigt vet vi att det medium som vi medborgare ägnar mest tid åt varje dag fortfarande är läsningen av morgontidningen i pappersform. Jag hoppas att detta ska vara ett argument för tidningsutgivarna och för oss i Regeringskansliet, som har att hantera denna fråga i förhållande till exempelvis Posten.

Jag tror att vi får anledning att återkomma till denna fråga. Precis som Kenneth Johansson sade är detta något som inte bara gäller för Dalarna utan för flera större skogslän.

Regionala bostadsproblem

Anf. 48 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lövdén.

I en skriftlig fråga till minister Messing undrade jag varför inte boendefrågorna var en del av den regionalpolitiska utredningen. Hon hänvisade till minister Lövdén.

Anledningen till frågan var den mycket dystra befolkningsprognos som utredningen visade på för många av landets kommuner fram till 2010. I kommuner där befolkningen minskar med mer än 10 % finns ett fyrtiotal kommunala bostadsföretag som kommer att bli en enorm ryggsäck för dessa kommuner. SABO har räknat ut att det kommer att kosta så där 4 miljarder för dessa kommuner fram till 2010, av olika anledningar. Det här kan slå hårt mot vård, skola och omsorg i kommunerna om inget görs.

Jag frågar därför ministern hur han ser på det här problemet.

Anf. 49 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Den fråga som Owe Hellberg tar upp är naturligtvis ett väldigt allvarligt bekymmer, som regeringen också tar på stort allvar. Vi har hittills avsatt 2 miljarder för att hjälpa de kommuner som har problem med sina bostadsföretag till följd av många tomma lägenheter, vilka är ett resultat av befolkningsutflyttningen.

Nu är jag kanske inte lika dyster som den regionalpolitiska utredningen är, eller som SABO är i sin konsekvensanalys. Jag tror inte att man bara kan räkna fram befolkningsprognoser och ta dem som absolut sanning. Det går faktiskt att påverka utvecklingen också för en enskild kommun. Det ser vi exempel på. Den regionalpolitiska propositionen, som regeringen ska presentera i höst, syftar också till att skapa bättre tillväxtförutsättningar i de delar av landet som nu har problem med en vikande befolkning.

Men regeringen tar allvarligt på situationen. Vi har naturligtvis beredskap för att kunna gå in med ytterligare insatser utöver vad vi har gjort om det skulle visa sig nödvändigt.

Anf. 50 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Den bostadsakuten är ju på väg att stänga nu. Problemet är att det föds för få barn och dör för många gamlingar i de här kommunerna, och då blir det negativa siffror. Det är nog ganska rimliga befolkningssiffror som man har nämnt i utredningen, och SABO:s förslag är nog faktiskt inte så felaktiga. Vi får väl hoppas att vi kan vända utvecklingen, både ministern och jag, på olika sätt.

Men frågan är hur ministern ser på det här med bostadsakuten. Ska den öppna igen, eller ska det ske andra åtgärder? Det måste till något stöd till de här kommunerna, annars kommer det att bli problem med skola, vård och omsorg före 2010.

Anf. 51 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag sade i mitt tidigare svar att utvecklingen inte är ödesbestämd. Det går att påverka utvecklingen. Jag trodde kanske att det parti som Owe Hellberg representerar också hade den inställningen och inte den mer uppgivna attityd som jag tycker präglar Owe Hellbergs frågeställningar.

Vi har varit överens om den budget som vi lade fram i höstas. Där säger vi att vi ska fundera över i vilka former vi ska följa upp Bostadsdele-

gationens arbete. Vi har avsatt 2 miljarder. Det är ungefär det utrymme vi nu beräknar för att stödja de kommuner som har en besvärlig situation med sina bostadsbolag. Men vi har en beredskap för att fortsätta arbetet om det skulle visa sig nödvändigt. Vi sitter just nu och funderar över i vilka former. Vi måste följa utvecklingen i de här kommunerna väldigt noga och också ha en beredskap att gå in med statliga åtgärder om det skulle vara nödvändigt.

Den svenska öppenheten

Anf. 52 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lejon.

Sveriges demokratiska tradition krockar ju med andra länders traditioner i EU-samarbetet, inte minst på öppenhetsområdet. Jag deltog t.ex. i dag i ett sammanträde med socialförsäkringsutskottet. Jag har här i min hand några av de offentliga handlingar vi fick, och som ni ser är de kraftigt nedstrukna. Det är en följd av detta.

Vi har inte ens nått halvtid i ordförandeskapet. Ändå verkar det som om regeringen har gett upp i fråga om att kunna nå en uppgörelse som är bra om öppenheten, en uppgörelse som präglas av just den svenska öppenhetstradition som vi står för till skillnad från stängdhet och slutenhet. Få saker är väl så viktiga som öppenheten för en rak, effektiv, rättvis och trygg demokrati.

Vad avser statsrådet göra på de kommande ministerrådsmötena för att säkerställa en sådan positiv utveckling för framtiden, om man nu har gett upp för ordförandeskapsperioden?

Anf. 53 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Jag förstår faktiskt inte alls varifrån Johan Pehrson får bilden av att regeringen har gett upp. Det är tvärtom. Detta är någonting vi alla delar – uppfattningen om öppenhetens betydelse som en av grundbultarna i den svenska demokratin, liksom vikten av att de europeiska medborgarna ges en möjlighet att få tillgång till dokument, att den europeiska unionen blir mer öppen. Det är också så regeringens arbete har varit inriktat.

Under hela processen, från det att vi skrev in bestämmelsen i Amsterdamfördraget om att unionen måste bli öppen, har regeringen arbetat aktivt för detta, många gånger hand i hand med svenska parlamentariker i Europaparlamentet, från alla partier. Vi har under hela förra året aktivt arbetat, både på den politiska nivån och på tjänstemannanivån, för att bygga under för ett gott resultat under vårt ordförandeskap.

Nu använder vi alla ansträngningar, både på tjänstemannanivå och på det politiska planet, för att försöka åstadkomma bästa möjliga lösning under vårt ordförandeskap, helst inom tidsramen före den 1 maj. Men motståndet är tufft. Vi vet att vi har olika uppfattningar och olika föreställningar om vad som är möjligt att åstadkomma. Men att regeringen skulle ha gett upp kan jag klart dementera.

Anf. 54 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag inser självklart att statsrådet och den goda företrädaren för öppenheten i övrigt inte har gett upp i samarbetet. Däremot har man gett upp tron på att man når ett resultat under ordförandehalvåret. Man verkar lite väl om sig om att det ska vara "succé" som står som rubrik på de verksamheter man företar under ordförandeskapet. Det handlar om en ganska tuff konflikt här. Det är grundbulten. Man har en helt annan syn på öppenhet i de här länderna, många länder som har fördelar på andra sätt i sin demokratiska tradition där Sverige kanske är lite svagare. Här är öppenheten fundamental.

Vågar regeringen ta en rejäl konflikt? Vi vet alla vilka länder det handlar om. Kan ministern tänka sig att lite tuffare skälla ut några kanske?

Anf. 55 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Jag försöker gärna svara på detta. Jag kan försäkra Johan Pehrson att regeringen vågar ta vilka konflikter som helst på denna punkt och att vi redan har varit inblandade i ett antal sådana, utan att närmare gå in på detaljer i dessa.

Våld mot äldre kvinnor

Anf. 56 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till kulturministern. Det är den 8 mars i dag, dvs. kvinnornas dag. Då vill jag lyfta fram en fråga som rör just kvinnor.

Det finns en allmän känsla av att våld mot äldre kvinnor ökar. Det kan t.ex. vara från make eller t.o.m. från vuxna barn. De här kvinnorna är extra utsatta, eftersom allt talar för att de inte polisanmäler och söker hjälp hos kvinnojourerna och i socialnämnderna.

Vad kan ministern tänka sig för åtgärder för att det här stora och besvärliga problemet ska uppmärksammas och kunna åtgärdas?

Anf. 57 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Tack, Susanne Eberstein, för denna tydliga kvinnofråga denna dag. När det gäller lagstiftningen på detta område infördes det i slutet av 90-talet ett nytt brott i lagstiftningen, grov kvinnofridskränkning. Det här är steg 1. Då det gäller lagstiftningen är vi alltså väl försedda.

Nu är vi på väg mot steg 2. Det handlar om en ny brottsofferproposition, som kommer att läggas fram inom de allra närmaste dagarna. Den går ut på att alla berörda myndigheter ska få en förmåga och en stimulans att informera alla berörda myndigheter som har med dessa kvinnor att göra och få dem att våga anmäla och fullfölja sina anmälningar, så att de klart får för sig vad som händer om de driver processen vidare. Vi tror att detta är en mycket viktig punkt.

Steg 3 är att vi också nu utreder möjligheten att öka skyddet för de kvinnor som har relationer till män som har besöksförbud. Vi vill inte inskränka dessa misshandlade kvinnors frihet, utan vi vill i så fall inskränka friheten för dessa misshandlande män.

Anf. 58 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Jag funderar på om det skulle behövas en särskild statistik som i så fall vore efter ålder just för att vi ska kunna göra den här kartläggningen. Det ministern talade om var insatser, vilket också är väldigt viktigt. Men skulle man, med tanke på den här kartläggningen, kunna tänka sig en åldersdifferentierad statistik när det gäller våld mot kvinnor?

Anf. 59 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Det kan man mycket väl tänka sig. Jag kommer att ta med mig den frågan till det departement som har ansvaret för de här frågorna. Men jag tror att brottsofferinsatsen kommer att göra att de som aldrig anmäler vågar kliva fram. Det mörkertal som finns i dag kommer att minska. Vi kommer att få veta hur många kvinnor som drabbas av detta, i alla fall flera av dem kommer att våga. Det är vår ambition.

Jag tar med mig frågan om statistiken tillbaka till Regeringskansliet.

TV-sändningar

Anf. 60 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag har också en fråga till kulturministern, och det gäller TV-sändningar.

I östra Blekinge finns ett helt samhälle som inte kan se sina regionala nyhetssändningar på SVT på grund av dålig täckning. Dessutom har man ständigt problem med bildkvaliteten.

Den här frågan har tagits upp tidigare med ministern. I över fem års tid har SVT uppvaktats av de här drabbade människorna utan att någonting har hänt. Vad kan ministern säga till de här människorna i östra Blekinge?

Anf. 61 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Kravet på Sveriges Television är att man ska nå i princip alla hushåll. I princip är översatt till siffror, 99,8 %. Det betyder att det finns avgränsade områden dit TV:s täckning icke når. Med hjälp av teknikutvecklingen är vi ganska optimistiska. Då handlar det om digitaliserat marknät, som innebär att en del av dessa personer i Blekinge som det handlar om faktiskt har en möjlighet att se television. Det kan också handla om att man med hjälp av parabolerna som man måste skaffa själv kan se SVT:s sändningar. Tekniken arbetar för att täckningen förhoppningsvis ska kunna bli bättre. Det finns fler distributionsvägar. Men kravet på SVT är faktiskt bara 99,8 % täckning, eftersom vi har en sådan geografi att man ibland hamnar på ställen där inte alla signaler kan komma fram.

Anf. 62 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Om jag som konsument köper en parabolantenn och abonnerar på ett programutbud och det visar sig att jag inte kan se alla program som utlovats, då har jag uppenbarligen blivit lurad. Förmodligen skulle Konsumentombudsmannen ge mig rätt. Är det inte samma sak för de här människorna i Blekinge? Varför ska de som inte kan se de utlo-

vade programmen betala full TV-avgift? Avgifterna i dag är 1 668 kr. Det kostar Teracom ungefär 400 000 kr att åtgärda det här problemet. Det motsvarar 240 hushålls årliga avgifter.

Min fråga kvarstår: Tänker ministern ta något initiativ för att lösa problemet?

Prot. 2000/01:76

8 mars

Frågestund

Anf. 63 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! För att ett ögonblick vara formell ska jag säga att TV-licensen betalar man faktiskt inte för programinnehållet utan för apparatinnehavet, som licenserna ser ut i dag. Det betyder naturligtvis inte att det är inte oerhört viktigt att så många som möjligt ska kunna se television. Jag utgår från att Teracom kommer att fortsätta att anstränga sig för att så många som möjligt ska kunna se Sveriges Televisions sändningar.

Infrastrukturpropositionen

Anf. 64 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Jag ska ställa en fråga till statsrådet Lars-Erik Lövdén.

Statsrådet ingår i en grupp med tre statsråd – förutom Lövdén är det statsrådet Wärnersson och socialminister Engqvist – utsedd av regeringen för att ha ett särskilt ansvar för utvecklingen i Skåne och Öresundsregionen. Vid ett flertal tillfällen har statsrådet och gruppen uttalat behovet av ytterligare infrastrukturinvesteringar i Skåne, nu senast den 6 mars på mässan Sydbygg i Malmö. Statsrådet vill att Citytunneln och järnvägsförbindelsen mellan Sturups och Kastrups flygplatser blir av. Alla dessa uttalanden väcker naturligtvis stora förhoppningar i Skåne.

Min fråga måste bli: När kommer regeringen att lägga fram förslag till riksdagen om dessa infrastrukturinvesteringar?

Anf. 65 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Som är välkänt kommer regeringen att lägga fram en sammanhållen infrastrukturproposition till hösten.

Citytunnelproblematiken är föremål för förhandlingar, där staten har utsett en särskild förhandlingsman, Per-Anders Örtendahl, för att diskutera hur finansieringen av den merkostnad som har uppstått i Citytunnelprojektet ska delas mellan de olika intressenterna.

Jag har uttalat, och det finns en allmän uppslutning i regionen för det, att Citytunnelprojektet är en strategiskt väldigt viktig investering, inte för Malmös vidkommande så mycket som för hela den regionala trafiksituationen i Skåne. Här finns en utfästelse och riksdagsbeslut om att klara av att genomföra det projektet. Det handlar nu om att hitta en finansiering för fördyringarna och merkostnaderna i Citytunnelprojektet.

Anf. 66 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Det låter ju positivt att det ska komma någonting till hösten. Men den här infrastrukturpropositionen har vi ju väntat på ganska länge.

Men menar då statsrådet Lövdén att man genom denna infrastrukturproposition kommer att klara av en finansiering av väldigt många infrastrukturinvesteringar i Skåne?

Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag åker väldigt mycket runt i landet, och jag vet att det finns angelägna infrastrukturprojekt runtom i landet. Det blir till syvende och sist en prioritering och sammanvägning av vilka satsningar som vi mäktar med under den kommande tioårsperioden. Men därom får vi möjligheter att föra ett utförligt resonemang när regeringen har lagt fram sin infrastrukturproposition i höst.

Heby kommun

Anf. 68 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lejon om Heby kommun i Västmanlands län. Kommunen ansökte om länsbyte, till Uppsala län, efter en folkomröstning 1998 som visade en klar majoritet för ett sådant byte. Regeringen har sedan överlämnat frågan till Kammarkollegiet som har utrett. Kommunförbundet har avlämnat en rapport som är positiv just till ett sådant byte. Och i september 2000 lämnade Kammarkollegiet sitt yttrande till regeringen som också var positivt till ett sådant länsbyte.

Min enkla fråga är: När kommer regeringen att besluta i detta ärende?

Anf. 69 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Bakgrunden är ungefär den som Per Lager har beskrivit. Men man kan aldrig på förhand tala om när regeringen kommer att besluta någonting än mindre vad regeringens beslut definitivt kommer att bli. Men så mycket kan jag i alla fall säga att jag tror att jag har tagit emot den sista uppvaktningen i detta ärende, och de har varit många, det kan jag försäkra Per Lager om, och jag är medveten om det oerhört stora intresse som finns framför allt i Heby kommun för denna fråga, men också i omgivningarna runtomkring, i både Västmanlands och Uppsala län.

Regeringen kommer att få ta ställning till denna fråga inom kort, och jag hoppas att vi kan återkomma med ett besked inom en mycket snar framtid. Men något närmare besked än så kan jag tyvärr inte ge Per Lager.

Anf. 70 PER LAGER (mp):

Herr talman! Inom kort, säger ministern. Något närmare besked kan hon inte lämna. Men jag får väl nöja mig med det och utgå ifrån att inom kort är högst en månad.

Sambeskattning

Anf. 71 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Det är den internationella kvinnodagen i dag, och den socialdemokratiska regeringen talar mycket om jämställdhet och berömmar sig gärna av att göra en hel del för jämställdheten. Trots detta sambeskattas fortfarande förmögenheter i Sverige, och det är ju illa ur ett jämställdhetsperspektiv. Men vad som är ännu värre är faktiskt att regeringen kommer att föreslå en ny sambeskattning, och nu gäller det fastighetsskatten.

Min fråga till Marita Ulvskog, som ska svara på övergripande frågor, är om regeringen har funderat på eller gjort överväganden ur ett jämställdhetsperspektiv när den nu är på gång att föreslå en ny sambeskattnings för fastighetsskatten.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Frågestund

Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag förstår att frågan syftar på den begränsningsregel som regeringen har utlovat och som ska träda i kraft retroaktivt från den 1 januari. Begränsningsregeln syftar till att ett hushåll inte ska betala mer än en viss del av sin inkomst i fastighetsskatt och på det sättet begränsa genomslaget av fastighetsskatten för vissa särskilt utsatta grupper. Regeringen kommer i det förslag som ska presenteras senare i vår – det är ännu inte färdigt – att redovisa vilken teknisk lösning som vi vill ha för begränsningsregeln. Sedan ska betänkandet remitteras innan riksdagen fattar beslut. Men tanken är att det ska gälla från den 1 januari.

Anf. 73 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Då får jag verkligen skicka med regeringen att den gör dessa överväganden ur ett jämställdhetsperspektiv. Vi vet att sambeskattnings av förmögenhet ifrågasätts av väldigt många just ur detta perspektiv. I princip alla partier utom Socialdemokraterna talar om att ta bort sambeskattnings av förmögenhet.

Lägger man ihop de sammanlagda inkomsterna för att ta ut fastighetsskatt så är det ju en ny sambeskattnings. Eftersom regeringen säger att den är världens mest jämställda regering hoppas jag att den verkligen tittar på detta ur ett jämställdhetsperspektiv. Annars inför man ju, som jag säger, en ny sambeskattnings som inte är speciellt bra ur jämställdhetssynpunkt.

Jag har svårt att se hur regeringen ska komma ur detta om man lägger ihop de sammanlagda inkomsterna, eftersom det då blir en sambeskattnings. Men jag skickar med detta och hoppas att regeringen löser detta på något sätt, även om jag har svårt att se att regeringen kan göra det.

Anf. 74 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Begränsningsregeln syftar ju till att hålla igen hushållets gemensamma boendekostnad och begränsa genomslaget av fastighetsskatten. Det är ju syftet med den begränsningsregel som regeringen kommer att föreslå.

Ideella föreningar

Anf. 75 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Lövdén. Den gäller det faktum att föreningar inom idrottsrörelsen får göra utbetalningar till medarbetare och funktionärer upp till ett halvt basbelopp, dvs. 18 000 kr utan att behöva betala löneskatter och arbetsgivaravgifter, och det tycker jag är bra att de får göra. Men min fråga är varför inte den övriga ideella sektorn, dvs. t.ex. scoutföreningar, församlingar och Röda korset, får göra samma sak.

Anf. 76 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Regeringen har för närvarande inga planer att utvidga dessa regler. Men jag ska kanske uppmana frågeställaren att ställa en fråga till finansministern som är ansvarig för skattepolitiken, så får frågeställaren kanske ett mer utförligt svar.

Anf. 77 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Jag tycker att detta är en viktig fråga, därför att den ideella sektorn är väldigt viktig. Jag tycker att vi bör ge den allt stöd som vi kan. Och jag tycker att det bör vara likhet mellan idrottsrörelsen och t.ex. församlingar och scoutrörelsen. Jag skickar därför med detta till Finansdepartementet genom Lars-Erik Lövdén, att titta på detta och snarast ändra på det så att det blir lika för föreningarna i Sverige.

Regionala resurscentrum för kvinnor

Anf. 78 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Jag har en fråga till Ulrica Messing, och den rör regionala resurscentrum för kvinnor. Regeringen har avsatt ca 26 miljoner för projekt, och det är väldigt bra. Men lokalt och regionalt måste man jobba hårt innan ett projekt kan starta. Och för att få i gång ett projekt har man inga medel. Kvinnor kan mycket, men de kan inte, och ska inte tycker jag, jobba ideellt för att få i gång ett sådant projekt. Jag undrar hur statsrådet ser på den här problematiken.

Anf. 79 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Den fråga som Anne Ludvigsson ställer gäller många, nästan alla, projekt där insatsen från början förutsätts vara ganska liten, men den ska ofta utgå från en ideell organisation, från en förening eller ett kooperativ som har en liten kassa att ta av. Vi tittar på detta ur ett generellt perspektiv, och vi har redan gett möjlighet till hjälp med egenfinansieringen när man får pengar från EU till en del målprojekt. Det är klart att om den principen faller väl ut och får den effekt som vi önskar, nämligen att fler projekt kan komma i gång snabbare, så är jag beredd att se över samma linjer för också andra projekt. Men låt oss börja med detta första och se om vi når dit vi skulle vilja med denna möjlighet.

Anf. 80 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Det tycker jag låter bra, och det stämmer lite med det förslag som jag har, nämligen någon form av basfinansiering för dessa resurscentrum, så att de vet att de har någonting att utgå från och inte behöver kämpa varje dag för att överleva.

Heby kommun

Anf. 81 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag har en fråga till Britta Lejon som är demokratiminister. Den anknyter möjligen till en tidigare fråga i dag.

Vi kan tänka oss att det råder en enighet mellan de politiska partierna i en kommun, att det har varit en folkomröstning som har givit ett enty-

digt resultat och att det har varit en utredning av Kommunförbundet som har givit ett entydigt resultat och att en statlig myndighet har avlämnat ett entydigt ställningstagande. I vilken utsträckning kan det, om regeringen då fattar ett beslut som går stick i stäv mot detta, betraktas som en demokratisk skandal?

Prot. 2000/01:76

8 mars

Frågestund

Anf. 82 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Det var ett lysande exempel på ledande frågor! Jag antar att frågeställaren syftar på Heby kommun.

Regeringen har, till skillnad från Heby kommun, till skillnad från Kommunförbundet och till skillnad från Kammarkollegiet, att ta ett helhetsansvar ur alla tänkbara aspekter – självklart med indelningslagens regler som grund, vilket också naturligtvis Kammarkollegiet har att ta sin utgångspunkt i.

Skulle nu allt det som frågeställaren tar upp inträffa, finns det säkert argument för ett sådant ställningstagande. De ska i så fall redovisas i den ordning som krävs. Jag vill betona, Lennart Hedquist och Per Lager och alla andra som är intresserade av indelningsfrågan, Heby kommun och liknande frågeställningar, att i den nuvarande lagstiftningen står det självfallet att befolkningens uppfattning i frågan ska tillmätas betydelse. Det kan jag försäkra frågeställaren att regeringen gör.

Anf. 83 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Det är en kammardebatt i ärendet senare i dag i anslutning till att en motion besvaras. I yttrandet förutsätts att regeringen kommer fram till ett rimligt ställningstagande.

Ärendet lämnar riksdagen i dag. Då kan en situation tänkas där regeringen kommer fram till ett motstridigt beslut. Avser Britta Lejon då att låta regeringen fatta det slutliga beslutet, eller kommer det i sådant fall att överlämnas till riksdagen?

Anf. 84 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Reglerna kring länsbyten är till skillnad från reglerna kring kommunindelningsärenden och andra saker i indelningslagen mycket mindre styrda författningsmässigt.

Beredningen i Regeringskansliet har givit vid handen att om i ett sådant ärende – som faktiskt är väldigt ovanligt – regeringens beslut skulle bli att gå på Heby kommuns ansökan, förutsätter det att regeringen underställer riksdagen den frågan. Juridiken säger oss också att om regeringens beslut skulle bli ett avslag behöver det inte föredras i riksdagen. Sådan är juridiken, och de förutsättningar råder enligt indelningslagens nuvarande utformning. Så kommer också regeringen att formellt handskas med ärendet.

Jämställd arbetsmarknad

Anf. 85 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Jag har en fråga som berör arbetsmarknaden, jämställdheten och demokratin.

Min fråga är med anledning av den allt tuffare arbetsmarknaden vi har i dag, där fler och fler klagar över att de är stressade, har svårt att leva upp till alla krav som arbetsgivaren ställer på dem och att det är allmänt tufft. Allra tuffast blir det för dem som har barn i den situationen.

Vi kan i statistiken se att för kvinnor som är ute på arbetsmarknaden anses det vara en nackdel att ha barn. Det finns t.o.m. rapporter som säger att kvinnor har uppmanats att vänta med att föda barn för annars får de inte jobbet. För männen är det snarare en merit att ha barn.

Jag skulle vilja veta om regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av detta för att få en mer jämställd och jämlik arbetsmarknad.

Anf. 86 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Vi ägnar oss successivt åt att försöka åstadkomma en samhällsrevolution som innebär att kvinnor och män ska kunna leva tillsammans på likvärdiga villkor. Vi vet att det är som frågeställaren beskriver det, dvs. att kvinnor hindras i sin yrkesutveckling, arbetslivsutveckling, av att de har barn. Det är inte en merit för dem, utan det är något som räknas som negativt. Samtidigt kan vi se att det bland yngre kvinnor på arbetsmarknaden inte är lika tydligt. Det finns alltför många yngre kvinnor på arbetsmarknaden som hävdar att detta icke räknas som en minuspoäng när de söker anställning eller är anställda och sedan periodvis är hemma med barn.

Det är en gigantisk omställning av arbetslivet, och väldigt mycket handlar om livet utanför arbetsplatserna. Det är de klassiska kvinnofrågorna men också familjepolitiska frågor och mansfrågor. Det är i slutändan fråga om ordentlig högkvalitativ och billig barnomsorg, äldreomsorg, omsorgssektor och sjukvård i offentlig regi, förutom lika utbildningsmöjligheter för kvinnor och män. Där gör vi bl.a. i år en del större satsningar.

Anf. 87 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Herr talman! Det låter bra. Men verkligheten ser tyvärr ganska anorlunda ut. Det har inte hänt någon samhällsrevolution när det gäller dessa frågor. Snarare går det bakåt.

Ministern nämnde en bra offentlig sektor med bra barn- och äldreomsorg. Vi får i dag gång på gång larmrapporter om att det är ont om personal. Det är t.o.m. så att man ringer till föräldrar och säger till dem att de får vara hemma för att det inte finns personal att ta emot deras barn. Äldreomsorgen ser än värre ut på många håll. Det är nästintill en katastrof när det gäller behovet av sjuksköterskor inom sjukvården.

Det här är i stor utsträckning en kvinnlig arbetsmarknad. Här behövs kraftåtgärder, både vad gäller att få kvinnor att jobba i dessa branscher och att skapa möjligheten till det jämlika samhället.

Anf. 88 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Det finns en del yrkeskategorier som vi vet har börjat ge upp, som inte orkar eller som lämnar den offentliga omsorgen därför att de får bättre villkor på andra ställen.

Förskollärarna är en grupp som har varit aktuell de senaste dagarna i debatten. Förskollärarna måste bli fler. Staten kommer att se till att det utbildas fler. Det finns resurser för detta. Dessutom behöver förskollära-

ryrket få en högre status. Kommunerna måste satsa på förskolan så att inte kvaliteten sjunker, så att personalen inte jobbar ihjäl sig. Det gäller inte minst i Stockholmsområdet och närförorter. Vi är, tror jag, rätt många i den här kammaren som har egna erfarenheter av urusel barnomsorg och hårt pressad personal som behandlas illa av sina arbetsgivare kommunerna. Där måste det ske mycket. I det moderatstyrda Stockholm står det illa till – för att ta ett konkret exempel.

Sedan var det jämställdhetsrevolutionen. Jodå, det är en bra bit att gå, men vi har kommit en bit på vägen. En del av de åtgärder vi beslutar om i denna kammare är sådant som kommunerna, tyvärr, inte väljer att genomföra. Det finns säkert socialdemokratiska kommuner som inte gör fullt ut det vi skulle önska, men framför allt är det moderatstyrda kommuner som ägnar sig åt någon form av civil olydnad, som innebär att kvinnorna drabbas i alla avseenden.

Merkostnader för distansutbildning

Anf. 89 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! I tidigare debatter med bl.a. utbildningsminister Thomas Östros har jag lyft upp frågan om merkostnader för distansutbildningen. Kommunerna får många gånger stå för kostnaderna. Glädjande nog, om det går att lita till TT-telegrammet med rubriken Messing vill ge stöd till distansutbildning, finns det av regionalpolitiska skäl ett nytt synsätt från regeringen.

Jag skulle vilja be statsrådet Messing att klargöra om det inom regeringen finns en acceptans för att det i samband med distansutbildningar finns merkostnader som drabbar kommunerna.

Anf. 90 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! All nationell politik har regionala effekter, och dessa effekter ser olika ut. Den utbildningssatsning när det gäller universitet och högskolor som vi har genomfört under några år är naturligtvis en medveten politisk satsning med höga ambitioner. Det handlar om att enskilda personer och regioner ska ha chans att utvecklas och att växa. Det är en riktig satsning som vi måste gå vidare med.

Men det finns en orättvisa i systemet. TT har refererat mitt uttalande i Luleå i går helt rätt. Det bekymrar mig att många kommuner som i dag ger sina medborgare möjligheter att studera på distans själva får stå för kostnaderna.

Jag har blivit uppvaktad av Lapplandsförbunden – för att ta ett exempel – som berättar att de tillsammans går in med 50 miljoner kronor om året för att se till att invånarna i Lappland ska få chans att skaffa sig utbildning eller vidareutbildning via distans. Jag tycker att de gör rätt. De gör precis det som är viktigt för att både personer och regioner ska växa. Jag tycker att man inom regionalpolitiken ska bli bättre på att jämna ut de regionala skillnader som utbildningspolitiken i det här fallet för med sig. Det är min ambition.

Anf. 91 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag är glad att jag uppfattade TT-telegrammet rätt.

Få satsningar kan påverka den regionala utvecklingen så positivt som satsning på utbildning. Då är det avgörande – precis som statsrådet säger – att även glesbygdskommuner ges goda och likvärdiga villkor. I det här sammanhanget är distansutbildningen viktig.

Det vore glädjande för många kommunpolitiker – bl.a. inom Lapp-lands kommunalförbund – om statsrådet kunde ge ett besked till de kommunpolitiker som har tagit fasta på utbildning som en utvecklingsmotor. Därigenom har de tagit på sig en del stora merkostnader. Ge beskedet: Ja, ni kommer att kompenseras för det som ni har gjort.

Anf. 92 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tycker att jag var ganska tydlig i mitt svar till Lennart Gustavsson. Detta är min ambition i den proposition som jag har lovat att lämna till riksdagen i höst. Jag hoppas att det då också finns en politisk majoritet bakom denna ambition så att den kan förverkligas i praktiken.

Jag tror att det är många som är överens om att den utbildningssatsning som vi har genomfört är en av de viktiga motorer som regioner och invånare i olika regioner i vårt land behöver. Det gäller utbildning, nätverk, klusterverksamhet och mycket annat. Det vore förödande om några kommuner anser sig inte ha råd att satsa på utbildning just därför att kostnaderna ser olika ut regionalt. Det kan vi aldrig acceptera.

Internationella kvinnodagen

Anf. 93 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Britta Lejon. Som många andra frågor här i dag handlar den också om delaktighet och engagemang. Det gäller internationella kvinnodagen, eftersom det är dagens tema, men det borde det förstås vara varje dag.

I dag firas kvinnodagen runtom i landet. På Långholmens folkhögskola finns det många kvinnor som inte känner sig delaktiga. De tycker sig känna ett visst utanförskap. De har visserligen kommit en bit på väg när de har tagit steget och börjat en folkhögskoleutbildning. Trots att de känner glöd och engagemang för denna dag har de ändå frågor till regeringen som de har skickat med mig.

Hur ska dessa kvinnor kunna påverka sin situation? De tycker att de bor i fel kommun därför att de har för hög barnomsorgsavgift. De vill bo kvar, men de känner att de inte kan påverka situationen. De tycker att de har för låg lön. De kan inte leva på den när de ska gå tillbaka till sina arbeten. Dessa kvinnor har alltså konkreta frågor som de har skickat med mig. Vad kan demokratiministern svara dessa kvinnor?

Anf. 94 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Demokratin blir vad vi som lever nu gör den till. Jag skulle uppmuntra dessa kvinnor för det som de gör, för de aktiviteter, det engagemang och den kunskap som de uttrycker genom att de är aktiva kravställare som går samman, organiserar sig och visar på de brister som fortfarande finns i det svenska samhället. Vi har fortfarande – som ni alla vet – en bra bit kvar till halva makten och halva lönen.

Jag, liksom regeringen i övrigt, är tacksam mottagare av dessa kvinnors frågor och propåer. Jag vet att Mona Sahlin är på Långholmens folkhögskola för att ta emot frågor och diskutera med dessa kvinnor.

Grunden är att man tror på sin egen förmåga att påverka tillsammans med andra och att man låter sin röst höras. Om man uppfattar att man inte får sin röst hörd gäller det att fortsätta att agera och hitta nya vägar. I en demokrati som är värd namnet måste människors åsikter och röster bli lyssnade till. Är det så att de aktuella makthavarna inte rättar sig efter folkets röst har vi sett vad resultatet brukar bli av det.

Anf. 95 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Dessa kvinnor efterlyser bl.a. den feministiska människosynen, som innebär att man ska vara medveten om att kvinnorna fortfarande är underordnade männen och att man ska vara villig att göra någonting åt det. När dessa kvinnor träffar på makthavare och försöker att påverka tycker de att de inte blir tagna riktigt på allvar, trots att vi är världens mest jämställda land. Det är sådant som dessa kvinnor vill skicka med. Då tar jag med budskapet från Britta Lejon, att engagemanget lönar sig.

Stimulansåtgärder för byggande av bostäder

Anf. 96 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag har en fråga till Lars-Erik Lövdén.

Lars-Erik Lövdén har länge sagt att han snart ska presentera ett stimulanspaket för att öka motivationen för att bygga nya bostäder. Med anledning av detta har jag två korta frågor.

Kommer stödet att omfatta samtliga boendeformer? Och kommer det att gälla över hela Sverige? Om dessa frågor blir besvarade med ett nej vill jag ha reda på varför.

Anf. 97 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Regeringen har aviserat att man i vårpropositionen kommer att presentera ett förslag till stimulansåtgärder för att det ska byggas fler hyresrätter. Under fjolåret byggdes det bara 1 500 vanliga hyresrätter i Sverige. Det byggdes fler studentbostäder, äldreboenden och den typen av boendeformer, men produktionen av vanliga hyresrätter är utomordentligt låg i dag.

Nu kommer jag att föreslå ett sådant stimulanspaket i vårpropositionen. Något utförligare svar än så kan Sten Andersson inte få i dag.

Anf. 98 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Då blir det tydligen en skillnad här beroende på vad man bygger. Byggandet av egna hem och bostadsrätter kommer inte att få något stimulansstöd, utan det ska bara gå till byggandet av hyresrätter. Har jag uppfattat det rätt?

Anf. 99 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Bostadsbyggandet har ju ökat väldigt kraftigt procentuellt sett under de senaste två åren. I år räknar man med att bygga 21 000–

22 000 lägenheter. Men hyresrättsproduktionen har varit utomordentligt låg. Det beror på att investeringskalkylerna för hyresrätter är sämre än för andra boendeformer.

Det är därför som regeringen överväger och kommer att föreslå åtgärder för att stimulera byggande av hyresätter. Förstahandsinträdet på bostadsmarknaden för väldigt många unga och andra är ofta en hyresrätt. Då måste man komma upp i en hyresrättsproduktion som motsvarar den efterfrågan som finns.

Sedan är det bara att beklaga att de moderata kommunledningarna i flera kommuner – framför allt i Stockholmsområdet – hitintills inte har tagit ansvar för en rejäl bostadsproduktion.

Anf. 100 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Det sista som Lars-Erik Lövdén sade var rent ut sagt en lögn. Man kan avläsa i statistiken att där det produceras bostäder i dag i Stockholmsområdet är i de kommuner som leds av moderaterna. Det är statistiskt bevisat.

Anf. 101 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Det har gått utomordentligt trögt att få i gång bostadsproduktionen i Stockholmsområdet, och det finns naturligtvis många förklaringar till det. Planberedskap och sådant har inte varit tillräckligt bra. Kvar står det faktum att det har saknats en tillräckligt stark offensiv från de moderata ledningarna i Stockholms kommun och i några andra kommuner för att få fart på bostadsbyggandet.

Regeringen kommer nu att göra ytterligare en insats. Vi införde ju studentinvesteringsbidraget, trots moderat motstånd här i riksdagen. Nu kommer vi att göra ytterligare en insats för få i gång hyresrättsproduktionen.

Anf. 102 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Det är ytterligare ett stort antal som har indikerat att de vill ställa frågor, men den utmätta tiden är nu slut.

Jag tackar kammarans ledamöter och regeringens företrädare för frågestunden.

7 § (forts. från 5 §) Polisfrågor (forts. JuU11)

Anf. 103 YVONNE OSCARSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Vänsterpartiet har under många år motionerat om polisens arbetssituation. Vi tror inte att det räcker att enbart ge polisen mer pengar för att lösa polisens försvårade arbetssituation. Vi vet att poliskåren är en av de yrkesgrupper där arbetsplatsolyckor och stressrelaterade sjukdomar ökar allra mest. Det gäller både kvinnliga och manliga anställda.

Arbetsbördan för polisen har ökat på grund av det ökade och grövre våldet, men också på grund av en ökad intern arbetsbörda. Det ingår i polisens vardagliga arbete att fatta snabba beslut och ofta i pressade situ-

ationer, där ett felaktigt beslut kan innebära risker både för allmänheten och för polisen själv.

I betänkandet framgår att det pågår en hel del arbete för att se över det som vi i Vänsterpartiet är oroad över.

Rikspolisstyrelsen har nyligen anställt en person för att samordna arbetsmiljöfrågorna inom polisväsendet, och under mars månad kommer en arbetsmiljökonferens att anordnas. Det planeras ett system så att man ska kunna se hur sjukfrånvaron ser ut relaterat till män, kvinnor, civilanställda och poliser. Det kommer också att införas ett system som redovisar hur arbetsskador följs upp.

Poliser som utsatts för svåra psykiska påfrestningar kommer att få möjlighet till handledning. Här tycker jag att det är viktigt att påpeka att det kanske inte bara är vid svåra händelser som poliser och även andra yrkesgrupper behöver handledning, utan det kan också vara behövligt för att hantera vardagligt pågående arbete.

Det pågår också ett projekt för att försöka finna metoder för att mäta stress. En särskild utredare håller just på att göra en översyn av polisens arbetsuppgifter. Han ska utreda och lämna förslag på förändringar som innebär att polisens verksamhet kan renodlas, så att polisen kan ägna sig åt att i huvudsak minska brottsligheten och öka människors trygghet. Vi ser fram emot utredningens resultat, men hoppas att polisen även i fortsättningen ges utrymme att vara människor till hjälp även med till synes små insatser. Polisen ska vara synlig och hjälpa oss människor i vardags-situationer.

Vänsterpartiet uttryckte även i debatten i fjol att vi inte tänker medverka till att polisen i Sverige får färre och alltmer våldsamma uppgifter. Det är mycket viktigt att ha balans när det gäller sådana arbetsuppgifter som andra än poliser kan utföra och att inte urholka polisens arbetsuppgifter alltför mycket.

Om polisen ofta utsätts för svåra och hårda prövningar finns det risk för att det mänskliga försvaret sätter in och man skaffar sig en hård attityd som kan försvåra förmågan till empati och respekt för andra människor.

Eftersom det är så pass mycket på gång har vi i år nöjt oss med de åtgärder som nu pågår, men kommer naturligtvis att följa utvecklingen i fortsättningen.

Polisens internutredningar är också en fråga som Vänsterpartiet har drivit under flera år. Vi tycker att det borde vara självklart att poliser inte utreder poliser vid misstanke om brott. Förtroendet för poliskåren är viktigt för säkerheten i samhället och för demokratin i stort, men också för att arbetssituationen för poliserna själva ska kännas tillfredsställande. Det är lika viktigt att poliser blir utredda och dömda om brott kan bevisas som att de blir friade om brott inte kan styrkas.

I slutet av mars förra året beslutade regeringen att tillsätta en parlamentarisk utredning som ska granska den ordinära tillsynen av polisen och åklagarväsendet för att säkerställa att medborgarnas krav på en demokratisk insyn och kontroll ska kunna tillgodoses på bästa sätt. Vi tycker därmed att syftet med vår motion är uppfyllt.

Förra veckan var jag under ett par dagar på besök på Polishögskolan här i Stockholm. Det var mitt andra besök på skolan som varade mer än en stund. Den här gången var jag där i två dagar. Jag har tidigare varit där

tre dagar i följd. Den här gången fick jag följa en klass under deras ordinarie lektioner. Min uppfattning är att utbildningen är på mycket god väg att se till att nyutbildade poliser är väl förberedda för att arbeta med problemorienterat polisarbete. Som vid alla förändringar krävs det tid för att allt ska fungera, men enligt min uppfattning är man inne på rätt väg.

Ingen har hittills kommenterat de fyra elever som det har varit mycket skriverier om i tidningarna på senaste tiden. När det gäller de fyra eleverna som uttalat sig förnedrande om kvinnor, homosexuella och invandrare är det inte alldeles enkelt att veta om skolan agerar rätt eller fel. Vi är nog alla överens om att vi inte ska ha poliser som uttalar sig föraktfullt och att det är riktigt att med kraft markera att det inte är okej. Alla som uttalar sig kränkande är inte homofoba, kvinnofientliga eller rasister. Elever på Polishögskolan är under utbildning och kan inte vara duktiga, kloka poliser redan efter en termin, utan utbildningen förändrar naturligtvis eleverna på många olika plan.

Det nya inlärnings sättet har lett till att klimatet blivit öppnare och att det förekommer diskussioner på ett annorlunda sätt, vilket leder till att elevernas värderingar tydliggörs. Det finns väl ingen här som på allvar kan hävda att poliskåren är helt utan fördomar och att poliser aldrig uttalar kränkningar. Vi tror det i alla fall inte.

Det är glädjande att antalet kvinnliga elever vid Polishögskolan har ökat. Vi är övertygade om att stämningen och värderingarna påverkas av en jämnare könsfördelning. Grabbiga yrken har allt att vinna på att få in fler kvinnor, liksom typiskt kvinnliga yrken behöver fler män. De flesta yrkesgrupper som har att göra med barn och ungdomar är starkt överrepresenterade av kvinnor. Förskola, skola, socialtjänst är alla arbetsplatser med ett alltför litet antal män. Från alla perspektiv skulle det vara bra för ungdomar och barn att få tillgång till bra vuxna manliga förebilder.

Inom kriminalvården i stort är det mycket tydligt att många pojkar och män som begår brott inte har haft bra manliga förebilder. Vi vill också, som vanligt, påtala vikten av att se rättsväsendet från ett helhetsperspektiv. Arbetsmarknad, alkoholpolitik, förskola, skola, kultur, fritid, bostadspolitik, kommunikationer är alla exempel på områden som påverkar rättsväsendets insatser.

Värderingar och attityder måste också poängteras som viktiga. Det spelar stor roll hur vi vuxna beter oss och hur vi sätter gränser för barns och ungdomars beteende.

Ett exempel läste jag om i går i min lokala tidning Ljusdals-Posten. Förra helgen anordnades en bandykupp för rätt små pojkar. Två domare lämnade planen därför att framför allt ledare skrikit och uttalat sig i föraktfulla ordalag. Det gjorde att domarna inte ville fortsätta att vara med. Jag tycker att den markeringen var bra. Vi kanske skulle markera på det sättet lite oftare och på lite olika plan.

Vi behöver välutbildade och humana poliser och måste på alla sätt se till att de duktiga poliserna stannar kvar i poliskåren. Vi måste också se till att blivande poliser ges de allra bästa förutsättningar.

Anf. 104 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Herr talman! Kia Andreasson sade, eftersom Miljöpartiet och Vänsterpartiet ingår i den här samverkansorganisationen för att regeringen ska klara av sina ärenden här i kammaren, att hon skulle vilja verka för att

polisen fick mer resurser. Det blev jag glad för. Nu hör jag Yvonne Oscarsson säga att för Vänsterpartiet är det inte pengarna som gör att man löser problemen inom polisen.

Då har jag en rak fråga till Yvonne Oscarsson om det här med att det saknas pengar. Nu måste man ju utöka sin anslagskredit. Är inte det ett tecken på att det saknas pengar i polisväsendet?

Anf. 105 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan upprepa vad jag sade om polisens resurser. Vi tror inte att det enbart räcker med att ge polisen mer pengar. Vi är övertygade om precis det som Ragnwi Marcelind läste upp tidigare ur Rikspolisstyrelsens beslut när det gäller budgeten. Det har både Margareta Sandgren och jag varit med om att skriva under. Vi vet lika väl som alla andra här i kammaren att polisen behöver mer pengar. Vi i Vänsterpartiet gör vad vi kan i förhandlingarna med regeringen och Miljöpartiet för att vi ska komma fram till en så bra lösning som möjligt när det gäller resurser till polisen. Det kan jag lova Maud.

Anf. 106 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Yvonne Oscarsson om arbetsmiljön. Tror Yvonne Oscarsson att det räcker med metoder för att mäta stress när personalen redan går i väggen? Det som saknas är ju personer på tjänsterna. Det gäller särskilt i norra delarna av Sverige. Där är de tomma stolarna många. Det är här man behöver sätta in de första åtgärderna för att avlasta poliserna. Det måste finnas poliser på de här tjänsterna. Det är här det behöver sättas in åtgärder.

Sedan skulle jag vilja ta upp en annan sak. Det gäller det här med att poliserna ska vara synliga. Man blir ganska förvånad när man som medborgare kommer till polisstationen och ser att det är öppet mellan kl. 9 och kl. 15. Dörren är stängd, så man får trycka på. Mellan kl. 9 och kl. 15 arbetar ju folk. Det känns otillgängligt. Är inte det också ett sätt att öppna upp, så att medborgarna får bättre kontakt med polisen?

Anf. 107 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Herr talman! Gunnel har alldeles rätt i det här med stressen och att det naturligtvis inte räcker med de åtgärder som jag nämnde. Självklart handlar det om att man måste ha tillräckligt många poliser för att kunna dela på arbetsuppgifterna, lägga upp arbetstiden och planera på ett helt annat sätt än om man är underbemannad. Naturligtvis är det så. Men jag tycker ändå att det är bra att man ser över metoder för att mäta hur stressen ser ut. Det kan ju vara så att inte alla problem inom polisen bara har att göra med antalet. Man kan bli stressad av andra saker också. Då tycker vi att det är bra att hitta metoder för att mäta detta.

När det gäller Gunnel Wallins andra fråga, om öppettider, håller jag med. Naturligtvis är det så att medborgarna behöver ha fler poliser. Man måste ha möjlighet att träffa poliser på fler tider. Det ser jag som polisstyrelsernas sak. Det kan inte vi styra här i riksdagen. Men visst förstår jag om människor vill ha mer tid för att träffa poliser.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Polisfrågor

Anf. 108 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! Då har jag ytterligare en fråga. Det har sagts tidigare i debatterna att år 2003 skulle vi ha tillräckligt många poliser. Men vi ser ju hur situationen ser ut nu. Vi ser det här stora gapet. Man kan faktiskt inte ha öppet, för det finns inga poliser på stationerna. Problemet är ju större än så. Det gäller både antalet färdigutbildade poliser och medlen för att anställa dem. Skulle man anställa de poliser som behövs i dag skulle underskotten vara ännu större. Nu klarar man sig kanske hyfsat för att man har så många vakanser. Problemet är alltså stort. Det behövs verkligen samarbete för att man ska kunna lösa denna besvärliga situation.

Anf. 109 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt som Gunnel Wallin säger. I det dokument som Ragnwi har hänvisat till tidigare framgår det väldigt tydligt att om inte polisen får mer pengar för att täcka upp sitt underskott kommer det att krävas nedskärningar. Det man behöver är ett tillfälligt tillskott plus att man behöver mer pengar under varje år framöver.

Just nu, herr talman, pågår ju förhandlingarna som allra bäst och allra hårdast mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Därför är det lite svårt för mig att just nu gå in närmare på vad Vänsterpartiet säger i fråga om budgeten för polisen.

Anf. 110 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Yvonne Oscarsson talar om att de stressrelaterade sjukdomarna har ökat mest. Samtidigt säger hon lite retoriskt att alla stressrelaterade sjukdomar inom polisen inte kan ha med antalet poliser att göra. Då skulle jag vilja fråga Yvonne Oscarsson en sak. Det är ju så att den sammanlagda sjukfrånvaron inom polisen motsvarar 1 200 årsarbetskrafter. Vad tror Yvonne Oscarsson i så fall är den stressrelaterade orsaken till att vi har så mycket sjukfrånvaro inom polisen?

Min nästa fråga hämtar jag också från det här dokumentet som Yvonne Oscarsson har varit med om att ta fram i Rikspolisstyrelsen med anledning av bristerna vad gäller antalet poliser. Där finns det också en långsiktig målsättning för polisväsendet: Att ingen som är 55 år eller äldre ska tvingas arbeta natt. Det innebär att vi skulle plocka bort ytterligare 3 500 poliser i förhållande till det låga antal poliser vi har i dag. Har Yvonne Oscarsson någon tanke om hur det skulle gå till utan resurser?

Anf. 111 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Herr talman! När det gäller stressrelaterade sjukdomar och andra sjukdomar inom polisen, alltså långtidssjukskrivningar, tror jag naturligtvis att det beror på att man är för få. Självklart är det detta som är avgörande. Men det är även så att medelåldern är hög. De äldre poliserna blir sjukskrivna. Jag vet att det på vissa polisstationer är ända upp till en tredjedel som är sjukskrivna. Man äter blodtryckssänkande mediciner. Många kan inte jobba kvällar, många kan inte jobba natt. De har sjukintyg för att de inte kan det. Det betyder att pressen blir ännu större på de yngre poliserna, de som fortfarande orkar. Vi riskerar att bränna ut även dem. Det är naturligtvis inte bra.

Sedan tror jag också att det kan vara en stressande faktor att man inte hinner med eller vet vad man ska prioritera först. Många polisiära ärenden prioriterar så att säga sig själva. Man hinner inte med. Jag kan inte bedöma om det alltid bara handlar om antalet poliser eller om det också handlar om oklarheter i hur man har sin arbetsordning.

Prot. 2000/01:76

8 mars

Polisfrågor

Anf. 112 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar för den utläggningen. Jag är ändå av den uppfattningen att det till stor del naturligtvis handlar om att man är för få. I Stockholms län har långtidssjukskrivningarna ökat med 50 %. Det säger en del om hur jobbig arbetssituationen är – inte minst om man hela tiden ska få höra från politikerhåll att det inte handlar om brist på pengar utan brist på organisation, samverkan osv. För de poliser som finns i tjänst känns ju det oerhört frustrerande.

Jag tror att Yvonne Oscarsson med tanke på det som står i Rikspolisstyrelsens underlag är medveten om att det nu gäller att trycka på regeringen inför vårpropositionen. Det är faktiskt, som Gunnel sade tidigare, inte ens så att det räcker att vi anställer några få. Det handlar om att vi ska nyrekrytera 900 per år fram till 2013. Då har vi ändå bara en poliskår motsvarande den vi har i dag. Det är det som är allvarligt.

Anf. 113 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Herr talman! Polisens situation i Stockholm är väldigt allvarlig. Jag ser att många av polisens arbetsuppgifter blir förändrade i ett samhälle där man skär ned på den övriga välfärden. Alla vet att man drar ned på fritidsgårdar och på barnomsorg, att man inte gör tillräckliga insatser när det gäller skolan och att man har öppet hela nätterna på krogar. Människors alkoholmissbruk påverkar polisens arbete mycket starkt. Jag ser det som ett resultat av att man drar ned på välfärden.

När det gäller att vi ska utbilda poliser är det helt riktigt. Enligt dokumentet från Rikspolisstyrelsen behöver vi utbilda 900 poliser per år. Man har ökat antalet utbildningsplatser på Polishögskolan i Stockholm så att man där utbildar i maxfart, enligt vad man själv säger. Egentligen har man just nu för många elever på Polishögskolan för att man ska känna att man ger dem en tillfredsställande utbildning. Vi har en ny polishögskola i Umeå. I dagarna planeras det att besluta om var den tredje polishögskolan ska vara. I detta dokument nämns också en fjärde polishögskola.

Jag tror att vi måste besinna oss och vara kloka, som jag har sagt i tidigare debatter. Vi kan inte klona poliser, utan vi måste utbilda dem i en sansad takt så att de poliser vi utbildar är väl förberedda för det svåra polisarbetet.

Anf. 114 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Ett år går fort. Jag har som traditionen dessvärre bjuder åter behövt aktualisera frågan om eftersök av försvunna personer. I årets version av min motion, Ju225, har jag lite provokativt lyft fram främst sökmetoden där man använder sig av blodhund för att hitta försvunna personer. Metoden är relativt billig och mycket säker.

Vid förra årets debatt hade jag just erhållit en 80-sidig rapport som var publicerad av polisen i Essex, och den hette *Scent to Jail*. Rapporten redovisar erfarenheterna från Essex avseende eftersök av försvunna per-

soner med hundar. Man har jämfört blodhund med schäfer. Herr talman! Jag utgår nu från att justitieutskottets alla värderade ledamöter vid det här laget, efter ett år, har tagit del av den här mycket intressanta rapporten.

90 % av allt hundarbete inom polisen här i Sverige, liksom på de flesta andra håll, är spårning. I de allra flesta fall söker man efter försvunna personer, oftast barn eller gamla och förvirrade, och endast en liten del av hundverksamheten avser brottslig verksamhet eller spårning av brottslingar.

Statistiken över resultaten av arbetet med polishundar i Sverige är ofullständig, för att inte säga totalt obefintlig. Man vet ungefär hur många personer i landet som försvinner, och det är ju bra. Man vet också ungefär hur många som återfinns. Däremot saknas uppgifter om hur de återfunnits, om de har kommit tillbaka själva, vilket de flesta torde göra, eller om de har hittats genom polisens försorg. Det är helt och hållet uppgifter från polisen.

Ännu svårare blir det om man vill veta hur många eftersök polisen har gjort med hund. Framför allt saknas uppgifter om vilka och hur många av dessa eftersök med tjänstehundar som leder till resultat. Det är helt och hållet enligt uppgifter som riksdagens utredningstjänst fått från polisen. Man vet alltså inte riktigt vad man håller på med.

Herr talman! För mig förefaller det mycket konstigt att en statlig myndighet driver en omfattande verksamhet utan att kunna utvärdera resultaten. Man vet alltså inte vilka eftersök som lyckas eller varför. Det förefaller som om utvecklingen på det här området mera styrs av slummen än av vetenskapliga fakta. Jag hoppas att det inte är av samma orsak som när man under 80-talet inte utvärderade resultaten av vården av missbrukare på behandlingshem. Orsaken var nämligen att man då var rädd att personalen skulle bli så nedstämd och deprimerad över resultaten.

Herr talman! Det minsta man kan begära är att polisen klarar av att för regering och riksdag redovisa vilka insatser som ger vilka resultat. Att även annan verksamhet, t.ex. uppklarande av stöld, går dåligt vet vi redan. För egen del har jag ju, som de flesta av er känner till, varit tvungen att anlita motståndarlaget för att återfå min stulna egendom.

Utskottet skriver i betänkandet om ett pågående utvecklingsarbete. Såvitt jag har erfarit har inte mycket av detta utvecklingsarbete nått verkligheten. Utvecklingen hos polisen är än så länge när det gäller eftersök av försvunna personer bara papperskonstruktioner.

I Halland har man börjat använda en pejltrustning för att finna t.ex. dementa som villat bort sig. Detta är alldeles utmärkt. Jag har i tidigare motioner och debatter tagit upp att det finns bra pejltrustning som man skulle kunna använda. Men av någon obegriplig anledning har man lagt över det på polisens hundsektion i Halland att ta hand om pejlingen. Om pejlingen fungerar behövs ingen hund, inte heller någon polis som håller i hunden. Pejlen kan ju skötas av vem som helst. Då vore det enklare om äldreomsorgen själv skötte det, billigare och effektivare. Eftersök med hund är till för de fall där det inte finns någon pejl.

Jag kommer inom kort att åter besöka polismyndigheten i New York där man också, precis som i England, har använt blodhundar under en längre tid. Jag kommer därför att efter påsk till utskottets ledamöter

kunna dela med mig av de senaste resultaten när det gäller sökverksamheten i storstaden New York.

Herr talman! Jag kommer inte att här framföra något yrkande, men jag förväntar mig att man rätt snart ska kunna ta del av en enkel redovisning från svensk polis där man visar vad man lyckas med och vad man misslyckas med.

Anf. 115 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Jag känner mig involverad, därför att för fyra år sedan skrev jag en motion som var nästan likalydande som den första motionen som Göran Lindblad skrev året efter. Han har följt min tradition.

Jag kan inte hålla med honom om att det inte görs någonting. Efter den tragiska händelsen i Kungsbacka när den lille pojken försvann gjordes det upp planer i olika polisdistrikt, och man ville centralt jobba med detta. Framför allt i Halland har man utvecklat pejlingen, som det har redogjorts för här.

Det har försvunnit 7 000 personer under de senaste tio åren, och 300 försvunna har påträffats omkomna. Det är i största utsträckning gamla, senila människor.

Det nya pejlsystem som har prövats och utvärderats i Halland och som fungerar är någonting att ta efter. Det är bara att fortsätta med det här. Vi kan använda pejlsystemet för de gamla. Det är tyvärr en kostnad med det, då man måste hyra nödsändarna för 500 kr i månaden. Det kan ju varje hem göra. Sedan kan man använda de hundar som finns till att söka efter barn som har förirrat sig.

Nog tycker jag att utvecklingen ser ljus ut, herr talman.

Anf. 116 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Traditionen blir inte ett dugg bättre därför att både Kia Andreasson och jag har motionerat i samma fråga och nästan ingenting händer. Att pejltrustningen var bra sade jag själv alldeles nyss här i talarstolen, och jag tycker att den ska användas. Men det är larvigt att låta polisen hålla i pejlen – det kan ju vem som helst göra. Det enklaste vore att socialförvaltningen kunde hyra sådana. Det skulle dessutom vara relativt billigt, jämfört med de resurser man får lägga på att leta efter gamla som har förirrat sig. Man kanske t.o.m. kan tänka sig att en del dagis sätter pejl på barnen när de är på utflykt. Det skulle naturligtvis gå att lösa.

Kärnproblemet i det här är de som försvinner som vi inte har hängt någon pejltrustning på, och dem gäller det att hitta fort, lätt och billigt innan de dör i skogen eller råkar ut för någonting annat otrevligt. Varje fall där man misslyckas att hitta en försvunnen människa beroende på att man saknar rätt resurser och rätt utrustning är en tragedi. Därför borde Kia Andreasson och jag kunna bli eniga om att vi ska ta nya tag för att få fart på det här.

Jag hörde inte heller Kia Andreasson säga ett dugg om hon tycker att vi ska få in lite statistik från polisen. Är det tillfredsställande att polisen inte ens vet vad man lyckas med och vad man håller på med?

Prot. 2000/01:76

8 mars

Polisfrågor

Anf. 117 KIA ANDREASSON (mp):

Herr talman! Polisen, Göran Lindblad, är en mycket ansträngd myndighet för tillfället. Man har, som vi har hört här i debatten i dag, svårigheter med personal, brist på poliser osv.

Jag tycker att det är utmärkt om vi kanske kan lägga denna fråga på andra myndigheter, så som förslaget är. Det är inte enbart en polisfråga, utan vi kan sprida ansvaret i samhället.

Det är den stora poängen här i dag. Vi får arbeta vidare inom andra utskott, och vi får sprida att den här informationen finns och ska användas och inte bara vara en fråga för polisen.

Anf. 118 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Att polisen är ansträngd är dagens *understatement*. Det är katastrofalt på många håll. Vi har från mitt parti förslag på hur man kan hjälpa upp det till en del, men naturligtvis är det mycket mer som behöver göras.

Framför allt behöver man renodla de polisiära uppgifterna och koncentrera sig. Därför har jag i tidigare debatter och tidigare motioner också föreslagit att man skulle utöka samarbetet med organisationer och frivilliga. I USA är det många som har blodhundsteam som är tränade ihop med polisen, men som inte ägs och sköts av polisen. Fyra fem team för hela Sverige skulle vara fullt tillräckligt för att vi skulle klara eftersökningar. Man skulle kunna skicka teamen med helikopter dit där någon är försvunnen.

Jag ser inte att vi inte skulle kunna samarbeta kring det här. Därför, Kia Andreasson, ser jag fram emot att vi nu tillsammans tar tag i det här.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Kriminalvårdsfrågor

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU12

Kriminalvårdsfrågor.

Anf. 119 JEPPE JOHNSON (m):

Herr talman! ”Anpassningen till en lägre kostnadsnivå har drivits hårt vid de lokala myndigheterna. Detta innebär att även under år 2000 har viktiga områden eftersatts. Omfattningen av de brotts- och missbruksrelaterade programmen har fortsatt att minska. Det finns också många anställda, som ännu inte genomgått grundutbildning.”

Jag inledde mitt anförande med att citera första stycket ur Kriminalvårdens årsredovisning för år 2000, under rubriken Året som gått.

Det upplästa bör inte komma som en överraskning för t.ex. Yilmaz Kerimo. Liksom jag sitter Yilmaz i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse, och jag utgår från att Yilmaz delat med sig av informationen till sina partikamrater.

Lite längre fram står det:

”Beläggingsgraden vid anstalter och häkten har fortsatt att öka, vilket förutom att det försvårar placeringen av intagna även medverkar till ökad belastning av personalen. Detta påverkar mycket negativt kriminalvårdens möjligheter att bedriva ett effektivt påverkansarbete.”

Bakom orden i dessa båda citerade stycken finns många som arbetar i kriminalvården som känner att de inte har möjlighet att göra ett så bra jobb som de skulle vilja och många som upplever att de känner sig hotade och otrygga i sitt arbete. Den beskrivna situationen påverkar naturligtvis också de intagnas möjlighet till rehabilitering och minskar deras möjligheter att efter avtjänat straff börja om på nytt med ett liv utan droger och kriminalitet.

Herr talman! Detta betänkande behandlar ett antal motioner om kriminalvård. Vi moderater finns med på samtliga sex reservationer och på fyra av de särskilda yttrandena. Jag står givetvis bakom samtliga våra reservationer och särskilda yttranden men yrkar endast bifall till reservation 1.

Regeringen har utlovat en redaktionell översyn av KvaL, lagen om kriminalvård i anstalt. Direktivet är utlovat till i höst. Vi moderater anser inte att detta är tillräckligt. Vi anser att regeringen i stället ska ta initiativ till en helt ny utredning med uppdrag att lämna förslag till helt ny lagstiftning som anger de regler som ska gälla för hur fängelsestraff ska verkställas. Lagen bör kallas fängelselagen.

Herr talman! Det finns ett eller flera brottsoffer bakom varje brott. Ibland känns det som om vi glömmer detta faktum. I reservation 2 tas verkställighetsinnehållet för sexualbrottsdömda upp. Det finns bland pedofilerna en liten grupp som gör sig skyldiga till ett flertal sexualbrott mot barn. Straff tycks inte kunna få dem att avhålla sig från sitt sjukliga beteende.

Peter Martens, forskare i pedofili på BRÅ, menar att det mest lovande sättet att behandla pedofiler är att kombinera farmakologisk behandling med psykologisk och social terapi. Det är naturligtvis ett stort ingrepp i den enskildes liv att behandlas med mediciner för att dämpa sexualdriften. Men detta måste naturligtvis även ses utifrån dem som drabbats eller som kan komma att bli nästa offer.

Vi anser att sexualbrottslingar som tidigare återfallit i sexualbrottslighet ska ges möjlighet att välja medicinsk behandling som kan minska behovet av fortsatt internering. En villkorlig frigivning för dessa fångar ska först bli möjlig om den dömda väljer att låta sig medicineras.

Utskottet konstaterar:

”Dagens regler innebär att det inte finns någon möjlighet att ställa villkor för frigivningen.”

Men det behöver väl inte vara så att det inte går att ändra på de regler man har i dag?

Vidare konstaterar utskottet att om man ska ställa villkor för frigivningen kan det endast gälla under tiden för villkorlig frigivning. Men inte ens då är utskottsmajoriteten beredd att ställa villkor på de som friges, trots att de tidigare återfallit i grova sexualbrott.

Lite, om jag får använda ordet, snusförnuftigt konstaterar utskottsmajoriteten vidare:

”Det finns också anledning att räkna med att en del dömda inte kommer att vilja underkasta sig behandlingen och därmed inte kunna frigges förrän hela strafftiden gått till ända.”

Jag tror knappast vad jag läser. Är det verkligen så för utskottsmajoriteten att det är viktigare att alla dömda blir frigivna innan hela strafftiden är avtjänad än att kvinnor och barn skyddas från sexuella övergrepp?

Herr talman! Våldsbrottslingars möjlighet till permission och frigång måste inskränkas. Allmänhetens skyddsintresse måste alltid väga tyngre än den enskilde gärningsmannens intresse av att få permission. Här har det syndats mycket och allvarligt. Fenomenet kom i blixtbelysning i samband med den tragiska händelsen i Malexander.

Tillämpningen av permissionsbestämmelserna har nu stramats upp, men fortfarande händer det att farliga brottslingar rymmer under permissioner. Vi anser därför att reglerna bör ses över och stramas upp. Detta gäller inte minst för återfallsbrottslingar. En försöksverksamhet bör inledas med elektronisk övervakning vid permissioner. Det finns teknik som går att använda. Kan EU hålla reda på alla fiskebåtar med GPS och åkerier hålla reda på sina lastbilar vore det väl konstigt om det inte gick att ha ökad kontroll av interner under permission med samma typ av teknik.

Herr talman! Under fängelsetiden har internerna möjlighet att mot arbetsprestation erhålla skattefri ersättning. Sparsamma fångar som avtjänar ett längre straff kan få flera tusen kronor på sitt konto.

När det gäller fängelsedömda med utvisningsbeslut i sin dom är det inte ovanligt att vederbörande tiden före frigivningen sänder intjänade medel till sitt hemland. Det medför att när frigivningen ska verkställas saknas pengar till hemresan. Därmed tvingas den svenska staten stå för resekostnaderna.

Det är direkt stötande att Kriminalvården inte har befogenhet att kvarhålla så mycket pengar som behövs för att täcka kostnaderna för hemresan. Man skulle mycket enkelt kunna spärra internens konto i god tid innan verkställighetstiden gått ut. Det är självklart, tycker i alla fall jag, att utvisningsdömda ska betala sin hemresa när de har pengar.

I dag måste den intagne samtycka till att betala sin hemresa. Därför kan man inte hålla inne pengar till hemresan. Det går naturligtvis att ändra även på dessa regler. Men det vill inte utskottsmajoriteten. Man tycker att det är bra som det är i dag.

Herr talman! Vår grundinställning är att utdömt fängelsestraff ska avtjänas. Efter att två tredjedelar av strafftiden har avtjänats ska det dock vara möjligt att bli villkorligt frigiven. Stor hänsyn ska då tas till hur den dömda skött sig under fängelsetiden, hur han eller hon deltagit i den programverksamhet som anses befogad för rehabiliteringen, förekomst av missbruk under fängelsetiden, hur man skött permissionerna m.m. Av största vikt är också att en kvalificerad farlighetsbedömning görs av den intagne. Beslut om villkorlig frigivning bör prövas av den domstol som utdömt straffet.

Utskottet skriver att starka rättviseskäl talar för att reglerna om villkorlig frigivning i princip ska vara obligatoriska. Vidare skriver man: För att skapa goda förhållanden på anstalterna och för att främja den dömdes rehabilitering borde å andra sidan i någon utsträckning markeras att den dömda kan påverka sin verkställighet genom att vara skötsam.

Det verkar inte som om utskottsmajoriteten riktigt vet vad de vill. De vill att alla ska bli frigivna obligatoriskt efter två tredjedelar av tiden, men man erkänner att det skulle vara bra om man tog hänsyn till hur man sköter sig.

Herr talman! Det är just detta som är så viktigt och pedagogiskt: att genom skötsamhet kunna påverka sin egen situation. Det är viktigt för alla människor. Speciellt viktigt är det faktiskt för dem som har mist sin frihet och finns i fängelse. Detta – om det hade lönat sig att sköta sig – skulle bidra till att miljön i fängelset blir betydligt bättre än den är i dag.

Vår sista reservation tar upp uppföljningen av vårdplaner. Här anser vi att det brister i dag och vi vill därför ha en förändring.

Slutligen, herr talman, vill jag kommentera ett av våra särskilda yttranden. I mitt hemlän, Blekinge, har det blivit ett stort problem att, vanligtvis, unga människor kommer från t.ex. Litauen eller något annat land på andra sidan Östersjön med i stort sett ett enda ärende, nämligen att begå brott. I de fall där någon åker fast och döms verkar man inte se straffet som något allvarligt. Snarare är det så att tiden i häkte och fängelse kan användas till att tjäna in mer pengar än vad som är möjligt på ett ordinarie jobb i hemlandet.

Frågan togs upp i en interpellationsdebatt i tisdags. Av debatten framgick att från 1 maj i år kommer medborgare i Litauen och Polen som dömts till fängelsestraff och utvisning att kunna överföras till hemlandet och avtjäna sitt straff där. Motsvarande avtal finns med Estland från och med 1 juni.

Men den nya bestämmelsen gäller bara om det finns utvisning i domen. Det är inte så vanligt som man kanske skulle kunna tro. Då behöver man inte ha den dömdes samtycke. Det här tycker jag inte är tillräckligt.

Herr talman! Jag kommer att bevaka den här frågan och med stor sannolikhet återkomma. Jag befärar nämligen att de överenskommelser som träder i kraft senare i år inte är tillräckliga för att stävja de förhållanden som råder i dag.

Anf. 120 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden förra året. Vi kristdemokrater ställer till vissa delar upp på utskottsmajoritetens skrivningar. Vi har i några fall reserverat oss och står förstas bakom de reservationerna, liksom vi står bakom de särskilda yttranden där vi finns med. För tids vinande nöjer jag mig dock med att yrka bifall till reservation nr 3.

Inledningsvis vill jag uttrycka försiktig glädje över att det vi kristdemokrater motionerat om i några fall tydligen vunnit gehör hos makthavarna eftersom små steg börjar tas i rätt riktning. Jag tänker då på våra krav att särskilda avdelningar bör inrättas för livstidsdömda. Det är därför mycket positivt att kriminalvårdsmyndigheten i Kumla nu öppnar en sådan avdelning med plats för 24 livstidsdömda. Men eftersom vi för närvarande har fyra gånger så många som sitter på livstid finns här mer att göra.

En annan fråga som vi drivit är att lekmanövervakarnas ersättning måste höjas. Den höjning om 400 kr som kunnat ske inom ramen för kriminalvårdens anslag tycker vi är alldeles för liten, men den visar i alla fall på att problemen uppmärksammas. Om Kristdemokraternas budget-

förslag i höstas om högre anslag till kriminalvården fått majoritet hade det funnits möjligheter att höja ersättningen till lekmanövervakarna mer än vad som nu skett. Att vi då var rätt ute när det gäller kriminalvårdens ansträngda ekonomi visar det faktum att Kriminalvårdsstyrelsen nu kräver 500 miljoner kronor extra årligen för att klara situationen.

När jag några gånger i min hemmavalkrets Västra Götaland norra har besökt lekmanövervakarna, eller frivilliga samhällsarbetare som de kallar sig, har jag snabbt insett att de är de sanna idealisterna. De är väl värda ytterligare höjning av ersättningen.

Så till de reservationer där vi finns med. En av dem gäller verkställighetsinnehållet för sexualbrottsdömda.

När man ser till senare års statistik över antalet sexualbrottsdömda är det inte utan att utvecklingen är oroande. Det gäller i särskilt hög grad antalet personer som dömts för sexuellt utnyttjande av underårig.

Enligt Brottsförebyggande rådet dömdes 472 personer för sexualbrott år 1997. För 1998 och 1999 var siffrorna 539 respektive 556 personer.

Ökningen hänför sig till största delen till den brottskategori som just handlar om sexuellt utnyttjande av underårig, pedofili.

1997 dömdes 100 personer för detta brott. 1998 hade antalet ökat till 138 och 1999 till 152. För år 2000 finns ännu inga siffror. Under de senaste 10–15 åren har de polisanmälda sexualbrotten mot barn fördubblats. En försvinnande liten del, bara några få personer, av de sexualbrottsdömda är kvinnor.

Det må så vara att en orsak till ökningen kan ha att göra med den allmänna debatten om sexuella övergrepp. Ändå måste detta växande problem tas på största allvar. Över 80 % av sexualbrottslingarna var placerade på anstalter där det finns programverksamhet för sexualbrottsdömda. Dessa program deltar man i på frivillig basis. Tyvärr är därför deltagandet ej vad det borde vara, eftersom denna verksamhet ger den som t.ex. dömts för sexuellt utnyttjande av underårig möjlighet att komma till insikt och arbeta på att bli fri från sin sexuella dragning till barn.

Vi kristdemokrater menar att kriminalvården måste arbeta mycket mer aktivt och målmedvetet med rehabilitering av pedofiler.

En psykolog inom kriminalvården, Birgitta Sahlsten, menar att det är svårare att behandla pedofiler än våldtäktsmän, eftersom det inte finns något normalt i den sexuella dragningen till barn. Alla kan inte bli botade, men väl lära sig hantera sin störning.

Jeppe Johnsson har redan citerat pedofilforskaren Peter Martens som anser att det mest lovande sättet att behandla pedofiler är farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi.

Syftet med farmakologisk behandling är att sänka förekomsten av manligt könshormon hos sexualförbrytaren, kort sagt att minska sexualdriften.

Vi kristdemokrater menar att sådan behandling i kombination med psykologisk och social terapi bör komma till användning i större omfattning än vad som är fallet i dag när kriminalvården tar sikte på sexualbrottsdömda oavsett om det gäller pedofiler dömda för sexualbrott eller andra sexualbrottslingar.

I syfte att ge allmänhetens skyddsintresse större tyngd bör det enligt vår mening ställas som villkor att den sexualbrottsdömda underkastar sig

farmakologisk behandling när det blir aktuellt med villkorlig frigivning efter det att två tredjedelar av straffet avtjänats.

Herr talman! Det här är inga lätta frågor. De innefattar tvärtom flera svåra överväganden. Regeringen bör ges i uppdrag att utreda dem och återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

I samband med polismorden i Malexander kom permissionsreglerna i fokus eftersom en av de misstänkta hade permission när brotten begicks. 1999 års permissionsutredning skulle granska hur permissionsreglerna tillämpades när det gäller brottslingar dömda för grova brott eller till minst fyra års fängelse. Efter utfört uppdrag riktade utredningen i rapporten *Långtidsdömdas utevistelser* allvarlig kritik mot kriminalvården för sättet att hantera permissioner. Det visade sig att permissioner i många fall beviljats rent slentrianmässigt, och det var ej ovanligt att s.k. särskilda permissioner hade beviljats för mera tveksamma ändamål.

Av 300 interner fick hälften mellan 50 och 80 permissioner under en period av tio månader. 10 av dem fick minst 100 permissioner, vilket i genomsnitt betyder en permission per månad. Det förekommer dessvärre att brottslingar fortsätter att göra brott under den tid då de avtjänar straff, vilket företrädesvis sker i samband med permissioner.

Herr talman! Trots att Permissionsutredningens rapport visar på att det fanns brister i det dåvarande regelverket anser utskottsmajoriteten att det inte finns skäl att initiera några ändringar av permissionsreglerna. Det är i och för sig positivt att tillämpningsföreskrifterna reviderats. Mot bakgrund av de grava missförhållanden som rått är det dock högst tveksamt om det går att med hjälp av ändrade tillämpningsföreskrifter åstadkomma en uppstramning på området. Vi anser därför att själva regelverket måste ändras i sådan riktning att det vid beslut om permission ska ske en avvägning mellan internens önskan om att få permission och medborgarnas krav på skydd och säkerhet. Vid en dylik avvägning ska allmänhetens skyddsintresse prioriteras framför den intagnes behov av vistelse utanför anstalt.

Vidare är det viktigt att kontrollen av dem som får permission är effektiv. En försöksverksamhet bör inledas där elektronisk intensivövervakning införs som en extra säkerhetsåtgärd vid permissioner och frigångar.

Herr talman! Särskilt på ett område i det betänkande som vi nu debatterar förvånas man av utskottsmajoritetens agerande eller snarare brist på agerande, och det är när det gäller kostnaden för utvisades hemresor. På denna punkt verkar majoriteten ha drabbats av något slags politisk impotens. Dessvärre är den ej av akut karaktär utan snarare kronisk, eftersom det var samma visa förra året. Majoriteten är väl medveten om missförhållandena och finner dem vara otillfredsställande men orkar ej ta något initiativ till förändring. Detta faktum står i icke obetydlig kontrast till Olof Palmes ofta citerade uttalande att "politik är att vilja".

Enligt 9 kap. 1 § utlänningslagen är utlännings som utvisas skyldig att betala kostnaden för sin egen resa till den ort dit han sänds. Denna bestämmelse tillämpas dock praktiskt taget aldrig, beroende på att den som ska utvisas antingen saknar medel eller, vilket upplevs som klart stötande, motsätter sig att betala för resan. Det finns inget system för indrivning i sådana här fall, och då är det endast ansökan om stämning samt kvarstad som står till buds. Eftersom det kräver tid och resurser

anses det inte meningsfullt att göra detta. Därmed tvingas den svenska staten att stå för kostnaderna, som inte är alldeles obetydliga, eftersom vi har många fångar med utvisningsbeslut. I höstas var det sammanlagt på Kumla, Hall och Tidaholm ca 270 fångar som var utländska medborgare. Av dessa hade ca 160 utvisningsbeslut, som ska fullföljas efter avtjänat straff.

Vad gäller den ersättning som de intagna kan arbeta ihop får 10 % innehållas för permissions- och frigivningsändamål. Enligt Kriminalvårdsstyrelsen är det möjligt att använda dessa medel också för den dömdes hemresa i samband med utvisning, men bara om samtycke finns från internen. Det är högst rimligt att en viss del av arbetsersättningen innehålls för den utvisades hemresa. Kriminalvården måste få möjlighet att utan den intagnes samtycke betala ut kvarhållna medel för att bekosta hemresan.

Mot bakgrund av stadgandet i utlänningslagen att den dömda utländske medborgaren ska betala sin egen utvisningsresa ter det sig underligt att utskottets majoritet ser skäl som talar emot att staten ska kunna tvinga fram betalning när den utvisningsdömda vägrar. Det vore intressant om någon företrädare för majoriteten kunde redovisa några av de skälen. Kan det möjligen vara så att man funderar på att ändra utlänningslagen, så att det där i stället kommer att stadgas om fria utvisningsresor och att man därmed är av med problemet på ett enkelt sätt?

Herr talman! Detta kan tyckas vara ett litet problem, men principiellt är det allvarligt när makthavarna med öppna ögon ser att gällande lagstiftning ej fungerar och ändå låter bli att åtgärda densamma.

Anf. 121 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! Vi har nu gått över till kriminalvårdsmotioner. Kriminalvården är ju ett område inom rättsväsendet som har utarmats ganska mycket den senaste tiden. Man är verkligen i behov av ytterligare resurser för att se till att det inte skapas en svängdörrsmentalitet, utan att vi kan förhindra återfall i brott. Samtidigt ser vi att behoven ökar kraftigt. Det finns ett stort behov av platser. I åtminstone hela södra Sverige är det fullt på anstalterna, i häkten och i arrestlokaler. Man öppnar extra utrymmen, men det räcker ändå inte till.

Detta förorsakar många extra transportkostnader och belastningar i övriga delar av rättsväsendet.

Jag ska ta upp några punkter med anledning av de motioner som behandlas i betänkandet. Jag yrkar bifall till reservation nr 2, och jag står naturligtvis också bakom de särskilda yttranden som jag har skrivit under.

De sexualbrottsdömda har redan berörts här, och Ingemar Vänerlöv gjorde en bra utläggning i den frågan. Jag håller med om att det är oerhört viktigt med en balans mellan att ge allmänheten ett skydd och möjligheterna att rehabilitera den som dömts för sexualbrott. Det har pågått olika behandlings- och rehabiliteringsinsatser, men när personalen har sviktat har man inte kunnat följa upp dessa viktiga insatser.

Det är visserligen inte många som återfaller i sexualbrott, men de som gör det skapar en väldig oro och en stor upprördhet bland allmänheten. Det är därför oerhört viktigt att komma fram till alla möjliga former av rehabilitering för att motverka detta. Jag instämmer med Ingemar i att det

är svåra avgöranden som måste ske. Jag tycker ändå att det är värdefullt att man ger regeringen i uppdrag att utreda frågan om farmakologisk behandling.

Vad gäller permissioner vill jag säga att permissionssystemet måste vara långsiktigt. Man får inte plötsligt i panik på grund av att något har hänt dra till bromsen. Det är ingen betjänt av. Vi får enligt min åsikt inte heller styras av medier, utan det måste fattas väl avvägda beslut som bygger på en balans mellan å ena sidan samhällets skyddsintresse och å andra sidan den intagnes behov av rehabilitering.

Däremot är det viktigt att man har en ständig uppföljning av permissionerna, så att de regler som finns efterföljs. Vad som hade hänt var att man inte hade haft denna kontinuerliga uppföljning och att det plötsligt hade gått slentrian i verksamheten. När man slog till visade det sig att mycket behövde göras. Jag tycker inte att det finns skäl att se över permissionssystemet men däremot att ständigt följa upp detta.

Det pågår en utredning om psykiskt störda lagöverträdare som jag har förmånen att arbeta i. Även på detta område ställs vi inför väldigt svåra överväganden. Kommitténs förslag kommer att vara klart i slutet av året, och det är bra att det avvaktas. Men det är också väldigt svåra avvägningar att göra.

Lekmanövervakare är otroligt viktigt. Med tanke på den ökade andel straff som avtjänas inom frivårdens ram är det viktigt att det finns medborgare som ställer upp som lekmanövervakare. Samma sak gäller för många andra ställen där det finns frivilliga samhällsmedborgare som ställer upp socialt.

Dem måste man kunna ge morötter på något sätt, och man måste ställa upp med utbildning, handledning och naturligtvis ersättning för utgifter. Man kan inte bara se till ekonomisk ersättning. Jag tycker att det är bra att man har höjt ersättningen till 400 kr. Men man måste också se andra delar som är väldigt viktiga. Vi har ett stort behov av lekmanövervakare även i framtiden.

När det gäller frågan om individuella behandlingsplaner är det verkligen bekymmersamt. När man läser den BRÅ-rapport som kom under slutet av förra blir man verkligen bekymrad. Detta är en del av verktyget i rehabiliteringsarbetet. Enligt rapporten har man inte i något fall gjort planerna enligt de formulär som finns.

Om man inte har detta verktyg, hur ska man då kunna gripa sig an rehabiliteringsarbetet och få en sådan ändring att antalet återfall minskar så att man kan vända kurvan? Det är otroligt viktigt att man gör upp individuella planer och att de följs upp och används just som ett redskap.

Det behövs mer än planer. Det behövs åtgärder för att komma till rätta med detta, och det behövs resurser. Det tar tid att göra upp planerna och att följa upp dem. Kriminalvården har, som jag sade tidigare, verkligen utarmats på resurser.

Viljan och kunskapen finns hos en stor del av personalen. Man ska vara rädd om den personal man har, eftersom det är mycket svårt att anställa ny personal. Men då måste man också ge redskapen och ge möjligheten att hantera detta.

Fru talman! Det finns många goda initiativ inom kriminalvården som kan utvecklas till en god, effektiv rehabilitering för att på detta sätt minska återfallen. Men det måste finnas resurser för att klara av det.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Kriminalvårdsfrågor

Anf. 122 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag är övertygad om att de flesta av oss är överens om att det är viktigt, t.o.m. mycket viktigt, att män som döms för sexualbrott under sin fängelsestid verkligen får en adekvat behandling för att man ska kunna undvika återfall för denna person. En av möjligheterna är att ge en farmakologisk behandling i syfte att minska personens sexualdrift.

Inom kriminalvården har man som målsättning att alla sexualbrottsdömda ska delta i det s.k. brottsrelaterade programmet som ska vara direkt utformat för personen. Alldeles för ofta är det som i många andra fall väldigt fina planer, men i verkligheten är det någonting annat. Det går alldeles för sakt att nå denna självklara målsättning. Tyvärr ges det inte heller i dag realistiska möjligheter att genomföra redan uppsatta program.

Enligt Folkpartiet bör den sexualbrottsdömde mycket mer frekvent än i dag få medicinsk behandling, och då också självklart i kombination med terapi. Det känns lite dumt att behöva säga det, men det är faktiskt av avgörande vikt för brottslingen. Därför är det så tragiskt att det fortfarande behövs en sådan skärpning. Det är alltså av avgörande vikt för brottslingen. Men det är också viktigt att påpeka att det är av oerhörd vikt för brottsoffren och allmänheten i övrigt. Det är därför, fru talman, som vi står bakom reservation 2.

Reservation 3, som Folkpartiet också står bakom, gäller permissioner. Riksrevisionsverket har där granskat Kriminalvårdsstyrelsens sätt att sköta permissionsverksamheten. Som vi alla visste och har märkt fanns det ett antal brister som Riksrevisionsverket pekar på. Det gäller själva styrningen. Man riktade också kritik mot den uppföljning som sker.

Som så ofta i Sverige fattar man beslut, och sedan är man dålig på att se hur det verkligen har blivit. Även 1999 års permissionsutredning fann brister i det dåvarande regelverket samt i den praktiska tillämpningen. Utredningen ansåg att lagstiftningen på området var tillfredsställande men att kriminalvårdens föreskrifter borde arbetas om i vissa delar.

Den främsta kritiken som arbetsgruppen hade rörde den praktiska tillämpningen av regelverket samt brister i den interna kontrollen och uppföljningen. Vi i Folkpartiet menar emellertid att det inte räcker att se över enbart tillämpningsföreskrifterna. Man måste också se över de grundläggande reglerna på detta område.

Till sist, fru talman, gäller det reservation 4, som Folkpartiet också står bakom. Det gäller kostnader för utvisades hemresor. Jag behöver inte bli särskilt långvarig i den delen. Det är bara att konstatera att det är stötande att kriminalvården inte har befogenheter att utan den intagnes samtycke betala med kvarhållna medel för att täcka kostnaderna för hans hemresa. Det är beklagligt att det inte har blivit en majoritet för det. Därför står Folkpartiet bakom reservationen. Vi menar att regeringen bör ges i uppdrag att komma med en lagändring, och det ganska omgående.

Folkpartiet står alltså bakom reservationerna 2, 3 och 4, men yrkar bifall endast till reservation 4.

Anf. 123 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! I dag debatterar vi justitieutskottets betänkande nr 12 om kriminalvårdsfrågor. Betänkandet behandlar motioner om kriminalvård och bl.a. behandlingsmetoder och permissioner.

Vi i utskottsmajoriteten föreslår att riksdagen avslår samtliga motioner med hänvisning till gällande regelverk och pågående utvecklings- och beredningsarbete. Till betänkandet har sex reservationer och fem särskilda yttranden lämnats. Jag tänker prata om några av de förslag som har lagts fram.

Jag har tidigare sagt här i kammaren, och jag vill lyfta fram det även denna gång, att målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka tryggheten. Det handlar då om att skapa ett samhälle som förebygger brott, ett samhället för alla, med en politik som minskar avståndet mellan människor. Skolpolitiken, familjepolitiken och socialpolitiken är viktiga delar i det kriminalpolitiska arbetet. De är viktigare än straffsystemets utformning.

Som de flesta av er vet utvecklas kriminalvården positivt. Det finns många positiva delar att peka på och hålla fram, exempelvis har vårdarrollen förändrats genom kontaktmannaskapet. Säkerheten har förbättrats. Programverksamheten har utvecklats och stöдавdelningar och sexualbrottsavdelningar har införts.

Utvecklingen har skett samtidigt som besparings- och rationaliseringskrav har medfört stora omorganisationer. Att detta har ställt mycket stora krav på dem som arbetar på våra fängelser är självklart, och det är inte färdigt ännu. Rationaliseringsarbetet ska fortsätta. Detta kräver kompetent och engagerad personal. En mycket viktig och central uppgift för kriminalvården är därför att se till att personalen har den kompetens som krävs.

Nu prioriteras arbetet med att förstärka frigivningsförberedelserna, bekämpa narkotikamissbruket i fängelserna, förebygga återfall i brott och utveckla alternativen till fängelse.

Fru talman! Att det pågår ett omfattande utvecklingsarbete inom kriminalvården är inget som avspeglar sig i de motioner som vi behandlar i betänkandet. Det verkar nästan som om oppositionen är okunnig om den utveckling som pågår och om de arbeten som initierats. Oppositionens motioner handlar främst om att föreslå åtgärder som redan bereds i Regeringskansliet eller i utredningar som redan arbetar.

Exempelvis begär Moderaterna att regeringen snarast tar initiativ till en ny verkställighetslag. När utskottet senast behandlade den frågan under våren 2000 noterade utskottet att frågan om en ny verkställighetslag skulle övervägas i samband med att en systematisk och redaktionell översyn av lagen om kriminalvård i anstalt, KvaL, görs. Utskottet sade då, i likhet med tidigare uttalanden, att det finns omständigheter som talar för en ny lag om verkställighet av fängelsestraff. Utskottet ansåg dock att det förestående arbetet inte skulle föregripas.

Vi vet att frågan om direktiv till en sådan översyn bereds i Regeringskansliet med inriktning på ett beslut under hösten 2001.

Min fråga är då: Vad vill Moderaterna åstadkomma mer genom sin motion och reservation i den här frågan? Varför räcker det inte att arbetet redan är i gång?

Fru talman! Moderater och Kristdemokrater motionerar också var för sig om att farmakologisk behandling som syftar till att minska sexualdriften ska gälla som villkor för villkorlig frigivning av personer som dömts för sexualbrott.

När det gäller själva behandlingen inom kriminalvården finns bestämmelser i KvaL. En intagen ska enligt 10 § KvaL ges möjlighet till lämplig sysselsättning som främjar utsikterna att inordna sig i samhället. En intagen som har behov av medicinsk, psykologisk eller någon annan särskild behandling ska också få sådan om det kan ske med hänsyn till anstaltstidens längd och den intagnes förutsättningar.

Enligt 12 § KvaL är en intagen skyldig att delta i den verksamhet som anvisas honom. Att delta i anvisad programverksamhet är alltså obligatoriskt. Medicinsk behandling kan däremot, liksom i övrigt i samhället, normalt endast ges på frivillig grund.

Man kan i och för sig ha förståelse för att ett krav på villkorad frigivning kan framstå som lockande. Utskottsmajoriteten vill dock påpeka att ett sådant system knappast kan gälla mer än under tiden för villkorlig frigivning, och att det, som all annan medicinsk behandling, torde kräva noggrann kontroll och uppföljning.

Det finns också anledning att räkna med att en del dömda inte kommer att ta behandling och därmed inte kommer att kunna friges förrän hela strafftiden gått till ända. Denna skillnad gentemot andra dömda kan framstå som svärmotiverad samtidigt som frågan kompliceras ytterligare av de begränsningar som gäller för vård under tvång.

Med denna kunskap är det utskottsmajoritetens ståndpunkt att andra metoder bör väljas vid den här typen av brott. Det är dock möjligt att den föreslagna behandlingen i vissa fall kan vara till nytta om den ges på frivillig grund.

Resten av motionerna handlar om permissioner, särskilda avdelningar för livstidsdömda, individuella behandlingsplaner och villkorlig frigivning m.m. Motionsförslagen har behandlats i utskottet, och vi har funnit att förslagen i stort sett slår in öppna dörrar. Frågorna är redan lyfta – de utreds eller bereds i Regeringskansliet.

Fru talman! Jag vill ägna resten av min talartid åt att tala om en av kriminalvårdens viktigaste uppgifter, nämligen att rehabilitera dömda och att förbereda dem för ett icke-kriminellt liv.

Nu återfaller en alltför stor del av dem som avtjänar fängelsestraff i brott. Därför måste man på ett bättre sätt ta till vara alla möjligheter att bryta den negativa banan. Kriminalvårdens insatser ska redan från början vara inriktade på att rehabilitera.

Alla tillfällen att utveckla intagnas kompetens, både vad gäller arbete, utbildning och social förmåga ska användas.

Programverksamheten som jag nämnde inledningsvis har utvecklats under senare år, och är ett viktigt medel för att intagna ska få stöd och behandling för bl.a. drogmissbruk och psykiska störningar. Här handlar det om att fortsätta utveckla de metoder som är mest effektiva.

Det finns inga enkla lösningar. Däremot kan vi alla bidra till att föra utvecklingen i rätt riktning. Vi kan öka våra kunskaper och vi kan bestämma oss för de bästa åtgärderna. Vi behöver engagerade människor som bryr sig om, och vi behöver insatser på många plan. När det gäller kampen mot brott måste vi alla vara med och bidra.

En bra, human och effektiv kriminalvård betyder otroligt mycket. När kriminalvården fungerar som bäst ger den den kriminella en verklig chans till ett liv utan brott. Det är mycket viktigt hur samhället – vi alla –

ser på de dömda. Tror vi på att kriminella kan rehabiliteras är också möjligheten att åstadkomma det mycket större.

Fru talman! Avslutningsvis så vill vi socialdemokrater förebygga brott genom en politik mot ekonomisk utslagning och socialt utanförskap. Vi vill bekämpa brott genom ett arbete för ett effektivt rättsväsende, en socialt medveten poliskår och kompetenta domstolar. Vi vill förhindra återfall i brott genom en progressiv kriminalvård som syftar till att återföra brottslingar till ett vanligt liv.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 124 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om ny verkställighetslag så kan Yilmaz läsa reservation 1. Varsågod, där står svaret!

Yilmaz säger att skolpolitik och socialpolitik är viktigare än kriminalpolitik. Ja, det kan jag hålla med om. Men då måste jag konstatera att den politik som Yilmaz parti har drivit genom åren har misslyckats. Därför har vi den brottslighet som vi har i dag. Varken skolpolitiken eller socialpolitiken är väl så mycket att hurra för i dag. Det är åtminstone min uppfattning.

Palme lär ha sagt att politik är att vilja. Det verkar som om Socialdemokraternas politik nu är att vela. Jag skulle vilja ta upp frågan om villkorlig frigivning. Jag återger det som jag läste upp i mitt anförande. En mening låter så här:

Utskottet vill till att börja med framhålla att starka rättviseskäl talar för att reglerna om villkorlig frigivning i princip ska vara obligatoriska.

Lite längre ned står det:

För att skapa goda förhållanden på anstalten och för att främja den dömdes rehabilitering borde å andra sidan i någon utsträckning markeras att den dömda kan påverka sin verkställighet genom att vara skötsam.

Tror Yilmaz Kerimo att det skulle ha en positiv betydelse om det lönade sig att sköta sig i fängelset och därmed kunna få bli frigiven något tidigare?

Anf. 125 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson framförde i sitt anförande att han vill ha en ny fängelselag i stället för kriminalvård. Det är kanske det som är skillnaden mellan oss och Moderaterna. Moderaterna vill att människor bara ska sitta inne utan vård, medan vi vill ha kriminalvård med betoning på vård.

Som vi också har sagt i betänkandet ska det vara lönande att sköta sig på anstalten. Frigivningen kan senareläggas ifall man inte sköter sig. Det står där också.

Anf. 126 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Tydligt anser Yilmaz att det är så viktigt att alla friges efter två tredjedelar av tiden att han är beredd att släppa ut sexualbrottslingar som inte är rehabiliterade. Det är bara att beklaga alla brottsoffer och blivande brottsoffer.

Jag blir nästan lite rörd när Yilmaz i avslutningen av sitt anförande talar om rehabilitering. Yilmaz och jag sitter i Kriminalvårdsstyrelsen, som står bakom skriften *Årsredovisning för 2000*.

Jag ska bara mycket snabbt kommentera vad som står på s. 13. Programverksamheten har minskat med ca 20 %. Det brukar ju majoriteten förklara med att den var så dålig så vi måste bygga upp den igen. Det må vara så. Det får stå för er.

Lite längre fram står det om § 34-placeringarna. Då vill jag fråga Yilmaz Kerimo om de också är dåliga. Yilmaz Kerimo sade ju att socialpolitik och skolpolitik är så viktiga. Då är väl också de här § 34-placeringarna viktiga. Men räknat i vård dygn har § 34-placeringarna minskat med 15 % under år 2000. Den här lovprisningen av rehabiliteringen låter lite som hyckleri. Det är bättre att göra saker än att säga dem.

Anf. 127 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson fortsätter med sin pessimistiska och negativa inställning. Nu är det andra gången han bara ser negativt på detta. Han vill inte se att det händer mycket positivt också i kriminalvården.

Det är rehabilitering som behövs och bör utvecklas i våra fängelser. Det hjälper inte att bara låsa in dem. De ska komma ut någon gång. Då ska de återanpassas. Därför behövs det rehabilitering, Jeppe Johnsson.

Jag vill också påminna Jeppe Johnsson om att vi i den senaste budgeten har gjort den största satsningen någonsin på kriminalvården. Detta kommer att påverka så att programverksamheten, rehabiliteringen och mycket annat kommer att utvecklas positivt.

Anf. 128 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Yilmaz Kerimo säger att rehabilitering är den viktigaste åtgärden och att man ska ta till vara alla möjligheter. Jag instämmer i det. Jag skulle verkligen vilja att man kunde bryta den här återfallskurvan. Procentsatsen är väldigt hög. Då vill jag fråga Yilmaz Kerimo: Vilken effekt har den nuvarande rehabiliteringen haft på återfallsprocenten? Har kurvan svängt? Har den gått ned? Har det haft någon effekt?

Sedan kommer jag automatiskt in på nästa fråga. Den gäller de här individuella planerna som är en förutsättning för rehabilitering. Yilmaz Kerimo berörde kontaktmannaskapet och sade att det är så viktigt. Jag instämmer i det. Men i den ständiga förflyttning som de intagna är utsatta för i dag skiftar man ju kontaktman ständigt. Man hinner knappt greppa det hela förrän man flyttar till ett annat ställe. Fungerar då inte planerna heller blir det ineffektivt och tar onödigt mycket resurser. En förutsättning för att man ska klara rehabiliteringen och minska narkotikaanvändningen osv. är att man kommer till rätta med platsbristen. Hur ser Yilmaz Kerimo på den saken?

Anf. 129 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att antalet platser kommer att öka. Senast när jag var på Kumla sade man att antalet platser kommer att öka. På de flesta anstalter kommer antalet platser att öka.

Brottsligheten har inte ökat. Den har varit konstant de senaste åren. Det beror på att vi har en bra kriminalvårdspolitik. Om vi jämför oss med andra länder, t.ex. USA, är brottsligheten där fyra gånger större än här i

Anf. 130 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Återfallsprocenten är ju enormt hög. Den har gått uppåt. Jag kommer inte ihåg om det var 68 eller 78 %, men det är en väldigt hög siffra. Jag vill inte göra jämförelser med USA. Jag tycker inte att de har någon bra kriminalvård. Jag tycker att vi ska titta på vår egen. Vi måste göra någonting åt den höga återfallsprocenten. Det går bara om man sätter in rehabiliterande åtgärder.

Det är tacksamt om antalet platser ökar, för detta är bekymmersamt. Men det kostar ju. Finns det pengar till det?

Anf. 131 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag sade också i mitt anförande att vi måste prioritera åtgärder mot återfall. Återfallsprocenten är hög. Det måste göras något åt det. Det sade jag i mitt anförande. Den frågan kommer att prioriteras framöver i Kriminalvårdsstyrelsens program.

Ökningen av antalet platser får ske inom befintlig budget. Det har anslagits mer resurser i höstbudgeten. Det får ske inom den budgeten. När jag var på besök på Kumla senast sade de att de skulle starta 46 platser till redan nu den 1 april, om jag minns rätt.

Anf. 132 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag ska hålla mig till en enda sak. Det gäller de utvisningsdömdas hemresor. I mitt inlägg bad jag att någon av majoritetens företrädare skulle redovisa de skäl som talar emot att lagen ska följas. Tyvärr är det så att i det här betänkandet kan man på ett ställe dra slutsatsen att utskottsmajoriteten anser att det ibland finns skäl som talar emot att lagen ska följas. Det gäller just den här paragrafen i utlänningslagen där det står att utvisningsdömda ska betala sin egen hemresa.

Jag undrar om Yilmaz Kerimo för utskottsmajoritetens räkning kan redovisa några av de skäl som talar emot den ordningen som säger att det är rimligt att staten kan tvinga fram betalning.

Anf. 133 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! I dag finns det möjlighet att ta 10 % av det de intagna får på ett konto. Dessa 10 % ska kunna användas för deras privata ändamål. Jag håller med om att det bör vara så att de bör kunna betala resan själva. Men jag vill också ställa en fråga till Ingemar Vänerlöv. Vet Ingemar Vänerlöv hur mycket de intagna egentligen får? De har kanske privata behov här också.

Dessutom har vi skrivit under att de ska kunna avtjäna sitt fängelsestraff i utlandet. Då kommer de inte att vara här så lång tid. Ni påstår att det skulle bli flera tusen kronor, men det är inte så mycket. De har inte hunnit tjäna så många kronor när de ska utvisas direkt och avtjäna straffet i utlandet. Möjligheten finns att de ska kunna betala. Men då måste man ha deras samtycke, som i alla andra frågor, eftersom det är deras pengar som de får under förutsättning att de deltar i programverksamheten.

Anf. 134 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag kan inte säga att svaret var direkt tillfredsställande. Jag vet också att 10 % kan innehållas för frigivningsändamål osv. Det är även bekant att om den intagne förstör inredning osv. kan kriminalvården ta pengar från ersättningen för att restaurera. Jag vet också att det är ganska lite pengar man har i ersättning. Men det är inte det saken egentligen gäller.

Det är principiellt viktigt att utskottsmajoriteten är fullt medveten om att vi har en lag som inte alls fungerar, och ni är inte alls intresserade av att förändra den. Det måste självfallet införas en regel som säger att en viss procentsats ska hållas inne som ska gå till hemresan. Regeringen får utreda hur man vill ha det. Annars får ni fatta beslut om att man bör slopa regeln i utlänningslagen om att den utvisningsdömd ska betala sin hemresa.

Jag upprepar att det är principiellt viktigt att vi har lagar som vi följer. Vi kan inte med öppna ögon låta bli att följa en lag.

Anf. 135 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga till Ingemar Vänerlöv, men jag har inte fått svar på den. Jag frågade om han visste hur mycket de intagna tjänade när de deltog i programverksamheten. Eftersom han inte sade det kan jag säga själv att det inte handlar om mycket pengar. De tjänar 9 kr per timme när de deltar i programverksamheten. Dessa pengar ska också räcka till privata ändamål.

Jag håller med om att de ska betala själva när det finns pengar på dessa 10-procentskonton, men då måste vi ha deras samtycke, som jag sade tidigare. Om vi ska göra det utan deras samtycke måste vi ha ett domslut. Det måste vara utmätning. Det krävs mycket mer än att man bara tar de här pengarna. Jag håller med om att de bör betala resan själva, men man kan inte ställa dem på bar backe.

Anf. 136 YVONNE OSCARSSON (v):

Fru talman! Det här är min första kriminalvårdspolitiska debatt eftersom Alice Åström är sjuk. Det känns spännande. I min mycket röda ungdom – andra människor brukar tala om sin gröna ungdom, men för mig var det en mycket röd ungdom – var jag väldigt fascinerad och intresserad av kriminalvårdsfrågor, men jag har naturligtvis aldrig arbetat politiskt med det på det här planet förrän nu.

När det gäller kriminalvården är det minst lika viktigt som i polisfrågor att vi är medvetna om att insatser inom resten av samhället starkt påverkar hela kriminalvården. Redan när mycket unga människor begår brott borde samhällets insatser stärkas och bli mer relevanta med tanke på de unga människornas behov. Om t.ex. en mycket ung drogpåverkad människa begår ett brott under en vardagsnatt borde vi förstå att den unge har mycket stora problem. Att enbart straffa för brottet leder inte till att den unge förändrar sitt liv och sitt beteende. Vi måste bli bättre på att sätta in rätt hjälp på rätt nivå vid rätt tillfälle. Om en ung människa som kanske bara är 14 år är övergiven av sina föräldrar, saknar studieförmåga, börjar dricka alkohol tidigt och i princip får sköta sig själv måste det sättas in insatser på många plan, inte bara för den unge utan också i

hemmet och i skolan. Det räcker knappast med något samtal i veckan, utan mycket större och mer behovsanpassade åtgärder behövs.

En av mina söner arbetar för närvarande med ett projekt som handlar om att utbilda bandyspelare till att vara goda förebilder för pojkar i 6–12-årsåldern. För pojkarna är det mycket behövliga insatser. Jag tycker att idrotten i det sammanhanget används på ett mycket bra och kraftfullt sätt, men jag kan ändå inte låta bli att förundras över att vi ständigt måste sätta i gång projekt för att förebygga ohälsa och stödja olika grupper.

För många år sedan åkte vi för första gången till månen, men fortfarande år 2001 i Sverige har vi inte fungerande system och insatser för att stödja och hjälpa barn som riskerar att fara illa eller som redan far illa och är i direkt behov av hjälp. Jag tänker på barn till alkoholister, barn till narkomaner, barn till psykiskt sjuka, barn till dömda och barn som av andra anledningar skulle behöva stöd och förståelse. Förskola, skola, socialtjänst, ideella organisationer, barnpsyk och många fler borde ha fungerande system för hur man ska hjälpa de här grupperna.

Fru talman! Under de sista åren har det varit en stark fokusering på brottsoffer, och det tycker vi är bra, främst med tanke på kvinnor och barn. Att bli utsatt för brott sätter spår hos människor, ibland både kroppsligt och själsligt. Brottsoffer måste ges den bästa tänkbara uppmärksamheten och få stöd under hela rättsprocessen och kanske även efteråt. Det betyder inte att misstänkta och dömda människor inte ska tas om hand på ett humant och respektfullt sätt.

Grundtanken med hela kriminalvården är att straffet ska leda till att dömda människor ska kunna återgå till att leva ute i samhället som alla andra människor. Vi tror inte att enbart fler poliser löser narkotikaproblemen i Sverige. Lika lite tror vi att enbart hårdare straff får människor att sluta begå brott. Vi tror att människor måste ges en rimlig chans till förändring och att ingenting förändras av sig själv.

Många tycker att det borde vara en självklarhet att våra fängelser ska vara drogfria. Ju mer jag lär mig om beroendeproblematik förstår jag hur svårt det här är. Det kanske i stället är förunderligt att så många, som det faktiskt är, avhåller sig från droger under fängelsetiden. Att öka kontrollerna, inte tillåta besök och permissioner osv. leder bara till att drogberoende människor kanske under en begränsad tid låter bli droger. Det psykosociala beroendet fortsätter ändå. Det betyder att straffet, om fängelsetiden inte fylls med program som kan hjälpa människor att se, förstå och erkänna sin situation, inte leder till varaktiga förändringar.

Drogberoende leder också till starka känslomässiga förändringar. Drogsjuka människor har svårt att hantera känslor och vet inte hur det ska kännas att vara drogfri. För många är det så många år sedan de kunde uppleva normala känslor att allt som känns kan uppfattas som skrämmande, även positiva känslor. De flesta människor som är beroende av droger har ett litet tålamod och behöver starkt och mycket långvarigt stöd. Kvantiteten och kvaliteten i motiverande och behandlande program måste därför vara mycket god.

Många kriminella har också psykiska problem, vilket ökar kravet på kompetensen. Det är ett mycket stort problem att så många som arbetar inom kriminalvården saknar tillräckligt bra kompetens. Och en del, som Jeppe Johnsson läste upp här, är helt utan grundläggande utbildning. Vi kan aldrig kräva att kriminella med svår bakgrund, psykiska problem och

drogberoende ska kunna rehabiliteras av unga utbildade människor. Programverksamhet med många olika inriktningar måste få ett större utrymme än nu. Det hjälper föga med inläsning och att fylla dagen med någon form av sysselsättning. För att förändra människors värderingar, attityder, tankar och känslor krävs helt andra insatser. Om vi inte är beredda att arbeta för att öka de insatserna måste vi erkänna att vi inte vill förändra och rehabilitera utan att vi egentligen bara vill straffa, låsa in och förvara människor.

Förr eller senare ska de dömda ut i samhället. För alla kommer det en frigivningsdag. Någon som släpps ut efter ett långt fängelsestraff för mycket våldsamma och grova brott kanske blir just din granne. Vem skulle du välja som granne om du stod inför valet mellan två frigivna interner? Den ena har under sin anstaltstid fått utbildning, kanske fått lära sig ett yrke, fått adekvat behandling för drogproblem och fått möjlighet att upprätthålla kontakten med sin familj, sina barn och med samhället i övrigt genom besök och permissioner, och den andra har helt enkelt suttit inlåst.

När det gäller permissioner får vi inte glömma bort barnperspektivet. Barn har behov av och rättigheter att träffa sina föräldrar. Att ha en förälder som begått brott, dömts och satts i fängelse kan vara att mycket starkt trauma för ett barn. Att inte låta barnet träffa sin dömda förälder skulle ytterligare försvåra barnets situation. Ett barn är alltid oskyldigt och kan inte straffas för att en förälder har begått brott.

Naturligtvis måste alla permissioner förberedas och planeras noga, och vi måste vidga tankarna till barnens perspektiv. Kvinnor som dömts till fängelse måste få möjlighet till en rehabilitering som är anpassad efter kvinnliga behov. Även där måste barnperspektivet in.

Mentaliteten på anstalterna kan vara hård och många gånger påfrestande. Fängelserna är i likhet med polisvärlden en grabbig miljö. Kvinnor som arbetar inom kriminalvården måste få stöd till att förändra arbetsmiljön, så att fler kvinnor vill och kan söka sig till kriminalvården. Det skulle vara positivt både för internerna och för de anställda.

Jag vill avsluta med det jag började med. Kriminalvården är starkt påverkad av andra beslut i samhället. Vi behöver mer resurser till skola, fritid och kultur. Vi behöver ge mer och relevant stöd till familjer som lever i en jobbig situation. Människor behöver arbeten som det går att försörja sig på. Vi behöver prata mer om attityder, och vi behöver ändra våra värderingar och de sätt som vi hjälper varandra på.

Anf. 137 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! I mitt anförande, som jag nämnde tidigare, bad jag majoritetens företrädare att redovisa de skäl som man hade att inte följa lagen när det gäller just det här att utvisningsdömda ska betala sin hemresa själva. Jag fick inga skäl av Yilmaz Kerimo.

Det nämndes hur lite man tjänar. Jag vet att man tjänar väldigt lite. Inkomsten ligger på ungefär en tia i timmen. En snabb huvudräkning ger vid handen att det ändå skulle ge uppemot 2 000 kr per år om 10 % av den ersättningen tas undan till hemresan för den utvisningsdömda. Sitter någon på fyra år skulle det ge bortemot 8 000 kr, och det skulle förmodligen täcka en icke föraktlig del av kostnaden för hemresan.

Jag vill veta av Yvonne Oscarsson, som en av majoritetens företrädare, vad utskottet ser för skäl som talar emot att man ska tvinga fram betalning när den utvisningsdömde vägrar.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Kriminalvårdsfrågor

Anf. 138 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag behöver inte återigen läsa upp vad som står i betänkandet, för det vet jag att Ingemar Vänerlöv vet, precis som jag. Jag hoppas att det respekteras att jag inte är så väldigt insatt i just kriminalvården. Men rent spontant tänker jag att det kanske finns fler saker när det gäller interners ekonomi som man borde se över.

Jag tänker på att många faktiskt står utan bostad, utan kläder och utan ett enda öre när de kommer ut. Jag tänker på dem som sitter i fängelse och som kanske inte betalar underhåll till sina barn. Det finns kanske anledning att titta på fler saker.

Men visst tycker också jag att det borde vara så att man bekostar sin hemresa själv.

Anf. 139 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Jag har full förståelse för de synpunkter som Yvonne Oscarsson här nämnde om ekonomiska besvär, osv. Men nu är det så att man drar undan en viss del till permissions- och frigivningsändamål, och man kan ta undan pengar exempelvis när någon har förstört. Då är det väldigt svårt att förstå vad det finns för principiella skäl som säger att man inte också från början skulle kunna sätta av en liten del – kanske 10 % – just för hemresan. Det är skälen till att det inte skulle gå som jag vill ha redovisade.

Eftersom jag inte har fler repliker undrar jag om Yvonne Oscarsson är tillfreds med den obenägenhet att ta itu med problemen som vi nu ser för andra året i rad.

Anf. 140 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag förstod inte riktigt den sista frågan, så den kan jag inte svara på. Men när det gäller resorna vill jag återigen säga att frågan är svårare än så för mig. Jag är inte säker på att jag är helt övertygad om att just hemresan ska vara prioritering nr 1 när man ska ta pengar. Då tänker jag just på underhåll för barn.

Detta får man diskutera vidare inom Kriminalvårdsstyrelsen, som jag inte sitter i, och så får vi ta upp det till diskussion fler gånger i utskottet.

Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Kriminalvården har ett fruktansvärt omfattande och hårt arbete, för inom kriminalvården samlas de verkliga problembarnen. Man har under lång tid inom socialvården, osv., försökt att göra insatser, som vi alla vet. Vi vill ha tidiga åtgärder, men det är dessa man har misslyckats med. Naturligtvis måste ändå kriminalvårdens arbete inriktas på att förhindra återfall i brott, men det är lättare att säga än att göra det.

Visst finns det behov av att ytterligare förstärka utbildningen för de anställda. Det finns ytterligare behov av att ta fram program som fungerar, och det behövs ytterligare nya idéer för att nå detta mål. Såvitt jag

förstår pågår det ett sådant arbete hela tiden inom kriminalvården. Jag vill att det ska gå ännu mer resurser till att ta fram just sådana program.

För att gå in på de särskilda motionskraven eller reservationerna i betänkandet kan jag först kommentera det som sades om sexdömda och pedofili. Man kräver att villkorlig frigivning av dessa personer inte ska få ske om de inte har tvingats till farmakologisk medicinering.

Vi har pratat om detta och diskuterat det flera gånger. Det är inte så enkelt att det alltid hjälper med farmakologisk behandling. BRÅ:s rapport har visat att problemet som vanligt är mångfasetterat. Att då kräva detta som en generell åtgärd är jag inte beredd att göra. Däremot ska jag till nästa gång vi diskuterar frågan ta reda på hur många som vägrar och som inte vill underkasta sig medicinering om de får det rådet. Den uppgiften behöver jag. Men jag förstår inte hur man kan gå så långt. Det pågår väldigt bra projekt runtom i landet där detta sker.

Teknisk kontroll som elboja för att vissa ska få permission tycker jag inte heller behövs i detta läge. De lagar och bestämmelser som finns när det gäller permissioner är tillfyllest. Problemet är att de inte används på rätt sätt, har en utvärdering visat. Jag kan inte finna att vi ska ändra lagen, utan vi ska snarare skärpa efterföljandet av de lagar som finns.

Däremot har vi i dagarna fått ett nytt förslag från regeringen, där både Miljöpartiet och Vänsterpartiet finns med. Det gäller frigivningsförberedelse – från anstalt till frihet. Där föreslås ett försök med elektronisk fotboja för de långtidsdömda så att dessa personer efter fängelsetiden, då man har försökt att hjälpa och rehabilitera med program, inte ska stå med en plastpåse i handen utan att ha någonstans att ta vägen. De ringer till kompisarna som de umgicks med tidigare för att få rum över natten. I det försöksprojektet ska man försöka att verkligen rehabilitera, och det tror jag mycket på. Det har varit en stor brist.

Det är inte konstigt att man återfaller i brott om det inte finns en strukturerad tillvaro efter det att man har avtjänat fängelsestraffet.

Sedan går jag till Ingemar Vänerlövs fråga om varför vi inte vill att utvisningsdömda ska betala sin egen resa. Det kan verka rimligt och rätt när man betraktar det ytligt. Visst kan jag också tycka det. Men jag behöver tid för att undersöka detta mer. Det finns säkert otroligt många ytterligare faktorer som man behöver ta ställning till. Men om det visar sig att det skulle gå att använda de tio procenten till resan är jag vid nästa tillfälle frågan kommer upp naturligtvis beredd att bifalla. Jag är inte riktigt säker på alla konsekvenserna, och det är skälet till att jag inte bifaller denna reservation i dag.

Anf. 142 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag vill bara säga till Kia Andreasson att jag undrar om hon riktigt hörde mitt anförande. Vi hävdar inte att man rakt av ska bestämma om farmakologisk behandling av sexualbrottslingar. Ordagrant sade jag så här: Det här är inga lätta frågor. De innefattar tvärtom flera svåra överväganden. Regeringen bör ges i uppdrag att utreda dem och återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

Det är efter det vi tar ställning till sådana förslag.

Kia Andreasson säger angående hur de utvisningsdömdas hemresor ska betalas så här: Det kan verka rimligt och rätt. Det är inte frågan om hur det verkar. Frågan är vad lagen stadgar. Vad stadgar 9 kap. 1 § i

utlänningslagen? Där står det att de är skyldiga att betala sin hemresa. Det är väl en viss skillnad?

Prot. 2000/01:76
8 mars

Anf. 143 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Att utreda det här med farmakologisk behandling med tvång är också resurskrävande. Det är därför jag menar att jag vill ha lite mer siffror innan jag begär en utredning. Jag är visst på det klara med detta.

Sedan gällde det skyldigheten att betala. Visst, det står skyldighet. Men trots det kan det innebära sådana moment, inte minst under vistelsen inom anstalten. Jag vet ju hur väl internerna känner till varandras villkor och hur detta kan ställa till konflikter osv. Det är en massa sådana punkter som jag vill kontrollera med kriminalvården innan jag kan kräva att detta ovillkorligen måste tas ut och att vi ska ändra bestämmelserna. I dag kan man ju inte göra det. Det innebär att man med automatik kan dra de här pengarna och inte behöver dra upp det förfarande som man måste ha i dag, vilket som nämnts är både kostsamt och tidskrävande.

Anf. 144 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Ska jag tolka det som att Kia Andreasson egentligen är mest benägen att vilja ändra utlänningslagen så att det inte ska vara något stadgande om att man ska betala sina resor? Antingen får vi ha lagen som den är, och då ska den efterföljas, eller också får lagen ändras så att det i stället inte stadgas någonting om skyldighet att betala sina hemresor.

Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag vet inte hur många som gör detta frivilligt i dag. Jag har inte den uppgiften. Det kanske är så att de procentuellt flesta gör så att man drar in 10 % och bidrar till sin hemresa. Jag har inte de uppgifterna, Ingemar Vänerlov.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.51 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

Kriminalvårdsfrågor

9 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 7 mars

KU12 Kommunal självstyrelse och flernivådemokrati

Mom. 1 (grundlagsreglering av den kommunala självstyrelsen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Votering:

166 för utskottet

139 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 35 v, 13 mp

För res. 1: 74 m, 35 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 8 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Mom. 3 (kommuner och miljöstyrande avgifter)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

256 för utskottet

50 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 35 kd, 17 c, 12 fp

För res. 2: 36 v, 1 fp, 13 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Mom. 4 (ändrad regional ansvarsfördelning)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

289 för utskottet

17 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 35 kd, 13 fp, 13 mp

För res. 3: 17 c

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU15 En ny statistiklagstiftning*Punkt 1 (Ny statistiklag)*

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, c, fp)

Votering:

167 för utskottet

138 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 13 mp

För res. 1: 74 m, 34 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 8 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 7 (Övriga frågor om den officiella statistiken)

1. utskottet

2. res. 6 (kd)

Votering:

268 för utskottet

37 för res. 6

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 1 kd, 17 c, 10 fp, 12 mp

För res. 6: 34 kd, 3 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU17 Bättre förutsättningar för värdepapperisering

1. utskottet

2. res. (kd, m, c, fp)

Votering:

166 för utskottet

139 för res.

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 36 v, 13 mp

För res.: 74 m, 35 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

FiU19 Godkännande av rådsbeslut om ändring av systemet för gemenskapernas egna medel

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU7 Statligt bildade stiftelser m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

BoU5 Tillgänglighet till offentliga lokaler och på allmänna platser

Punkt 2 (Ekonomiska konsekvenser av kraven på tillgänglighet)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

271 för utskottet

35 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 17 c, 13 fp, 13 mp

För res. 1: 35 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 3 (Handikapporganisationernas inflytande m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (v, kd, c, fp)

Votering:

206 för utskottet

100 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 1 kd, 13 mp

För res. 2: 36 v, 34 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU11 Polisfrågor

Punkt 1 (Evenemangskostnader)

1. utskottet

2. res. 1 (mp, fp)

Votering:

281 för utskottet

25 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 74 m, 36 v, 35 kd, 17 c, 1 mp

För res. 1: 13 fp, 12 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 2 (Polisens beväpning)

1. utskottet
2. res. 2 (m)

Votering:

233 för utskottet

73 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 1 m, 36 v, 35 kd, 17 c, 13 fp, 13 mp

För res. 2: 73 m

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 3 (Polisens IT-stöd)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, fp)

Votering:

183 för utskottet

121 för res. 3

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 36 v, 17 c, 13 mp

För res. 3: 74 m, 34 kd, 13 fp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 v, 8 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 9 (Organisationsfrågor)

1. utskottet
2. res. 5 (m, kd, c, fp)

Votering:

167 för utskottet

137 för res. 5

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 13 mp

För res. 5: 73 m, 34 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 9 m, 7 v, 8 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 Kriminalvårdsfrågor

Punkt 1 (En ny verkställighetslag)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

232 för utskottet

73 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 118 s, 36 v, 35 kd, 17 c, 13 fp, 13 mp
För res. 1: 73 m
Frånvarande: 13 s, 9 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 2 (Verkställighetsinnehållet för sexualbrottsdömda, m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (m, kd, c, fp)

Votering:

167 för utskottet

134 för res. 2

5 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 13 mp

För res. 2: 69 m, 35 kd, 17 c, 13 fp

Avstod: 5 m

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 3 (Permission)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, fp)

Votering:

184 för utskottet

122 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 17 c, 13 mp

För res. 3: 74 m, 35 kd, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Punkt 6 (Kostnaden för utvisades hemresor)

1. utskottet
2. res. 4 (m, kd, fp)

Votering:

184 för utskottet

122 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v, 17 c, 13 mp

För res. 4: 74 m, 35 kd, 13 fp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 7 v, 7 kd, 1 c, 4 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2000/01:KrU2

Filmfrågor.

Filmfrågor

Anf. 146 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Det är knappast möjligt att ta upp en debatt om film utan att kommentera Hollenders film om sexhandeln i Lettland. Jag tycker att det finns all anledning att fördöma den avslutning han kom med i filmen. Det har ingenting med konstnärlighet att göra utan är enbart ett fördömande av hans eget arbete.

Det är synd, tycker jag, att filmen som konststart ska drabbas av sådana här saker. Men det inträffar och förmörkar givetvis en mängd andra positiva inslag som präglar filmkonsten, inte minst i Sverige.

Samtidigt får detta inte innebära att man ska införa något slags censur i samband med utdelning av bidrag till filmproduktion. Bedömning av kvalitet och förnyelse ska gälla även framdeles, och enstaka misstag kommer alltid att ske och ska givetvis påtalas men inte förstöra för andra.

Vi i Folkpartiet anser att det över huvud taget inte ska finnas någon censur alls beträffande vuxenfilm. Vi har tidigare fört fram förslag om att ta bort censuren för vuxna, alltså för dem som är över 18 år. Om en producent vill ha lägre åldersgräns är vårt förslag att filmen ska lämnas till statens biografbyrå för klassificering av åldersgränser.

Jag hade för inte så länge sedan en interpellationsdebatt med kulturministern om en film, *Scary movie*. Biografbyrån hade satt åldersgräns 15 år, men kammarrätten sänkte sedan gränsen till 11 år. Det anstötliga i sammanhanget förutom filmen i sig är att granskningskompetensen enligt mitt förmenande sjönk när ärendet gick uppåt i rättshierarkin. Det brukar ju faktiskt vara tvärtom. Jag hoppas att man ser över detta förfarande.

Hösten 1999, tror jag det var, hade vi i vår motion från Folkpartiet med ett avsnitt om biografernas förhållande till den nya tekniken och vilka möjligheter och problem den kunde medföra. Vi ville ha ett tillkännagivande om bredbandsteknikens påverkan på distribution av film och biografernas förändrade villkor. Det blev naturligtvis avslag. Det var därför mycket glädjande och intressant att nyligen få en rapport från en arbetsgrupp för e-bio. Där påvisades stora möjligheter för framtiden inte minst för glesbygdsbio att snabbt få till sig nya filmer och att alltså också få en spridning av kultur till landsorten med digital teknik. Här finns oändliga möjligheter inte bara för filmen utan även för andra kulturföreteelser.

Sedan kan jag inte låta bli att kommentera det faktum att det numera görs mer film utanför än i Stockholm. Det handlar till stor del om bra initiativ från olika regioner.

Sedan har staten också fått möjlighet att stödja verksamheten. Jag har haft kontakt med Film i Väst. Jag ser deras utveckling som mycket viktig och mycket riktig. Inte minst har det också blivit en viktig näring med klara sysselsättnings effekter.

Det här är bra exempel på regionernas kultursatsning utan att staten planterat ut uppdrag. Det är mot sådana här bakgrunder som jag anser och vidhåller att regionerna själva kan fördela ut kulturpengar på de

områden de själva anser är viktiga. Detta är alltså skäl för en kulturpåse från staten till regionerna.

Fru talman! Vi har en reservation. Det gäller en fristående filmfond. Den har varit på tapeten – eller duken kanske det ska heta i det här sammanhanget – sedan P O Enquists dagar och troligen innan dess också. Vi i Folkpartiet vill stimulera konkurrens, och därför tror vi på en fristående fond som utöver Filminstitutet ska stödja filmproduktion. Vi har tidigare motionerat och fått avslag beträffande inrättande av en sådan filmfond. I radio- och TV-sammanhang kan vi också tänka oss flera fonder. Men det ska vi prata om vid ett annat tillfälle.

Jag vet inte vart förslaget om den fristående fonden har tagit vägen. Men det kanske regeringens företrädare här kan tala om.

Utskottets majoritet skriver som skäl för avslag på förslaget att man inte vill föregripa regeringens övervägande med anledning av utredningsförslaget.

Jag har hört från andra debatter här i kammaren nyligen att förslag bereds i Regeringskansliet. Och det är kanske fallet här också. Men för att möjligen sätta ytterligare fart på den beredningen yrkar jag, fru talman, bifall till reservation 1.

Slutligen vill jag med anledning av kristdemokraternas motion om dold textning av svenska filmer på video och DVD också lägga till att det även behövs textning av svensk film på bio. När vi för en tid sedan gjorde studiebesök på Filminstitutet fick vi besked om att det förekommer i enstaka fall. Men menar vi allvar med ökad tillgänglighet för funktionshindrade måste det bli mycket mer av regel än undantag. Det finns inget förslag i den här riktningen i dag. Men det kommer, det kan jag lova, för att också döva och hörselskadade ska kunna få njuta av film på bio.

Anf. 147 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 punkt 2 och reservation 2 punkt 3.

I dag är det internationella kvinnodagen. Grattis alla kvinnor!

För ett par år sedan tog riksdagen beslut om en ny svensk filmpolitik. Vi fastställde att en av de samlade insatser som skulle göras var att förbättra de kvinnliga filmskaparnas villkor.

Hur har det gått? Nog borde vi väl kunna utläsa något resultat i dag. 1993–1994 beviljade filmkonsulenter 11 kvinnliga regissörer förhandsstöd för långfilmsproduktion, och 19 manliga. Nästan dubbelt upp på manssidan, alltså.

År 2000 fick 9 kvinnliga regissörer förhandsstöd för långfilm och 17 manliga. Nästan dubbelt så många män igen. Inget har hänt.

Kanske kvinnliga regissörer dominerar när det gäller kortfilm och dokumentär? 1993–1994 beviljades 10 kvinnor kort- och dokumentärfilmsstöd, och 21 män. Mer än dubbelt så många män, alltså.

År 2000 beviljades 35 stöd, varav 13 till kvinnor och 22 till män. Drygt hälften av stödet gick till kvinnliga regissörer.

Det här är ju oacceptabelt. Jag undrar vad som har gjorts för att förbättra de kvinnliga filmskaparnas villkor.

En fråga med det här innehållet har jag lämnat in i dag. Det kanske finns någon här i kammaren som kan svara på frågan varför ingenting händer.

För att spåda på ytterligare med den krassa verkligheten, fru talman, kan jag påminna om att av de 35 svenska långfilmsproduktioner som visades på Göteborgs filmfestival hade endast 5 kvinnliga regissörer. Det var Maj Wechsleman, Agneta Fagerström, Susanne Bier, Åsa Faringer och Liv Ullman.

När pressen talade om det fantastiska filmåret 2000 var det i stort sett endast manliga regissörer som uppmärksammades.

Agneta Fagerströms film *Knock out* benämndes som en filmflopp.

Faktum är, fru talman, att ju mer man omnämns i medierna desto större möjligheter har man att få igenom ett manus. Få vågar satsa på ett bra manus med ett okänt namn bakom.

Jag tror att det är nödvändigt att ändra på själva strukturen bakom arbetet med långfilmsproduktioner. Regissörer arbetar i dag långa perioder utan lön och får själva driva fram sina projekt till mållinjen. Det är svårt att förena med barn och familj.

Även filmproduktionen till Sveriges television saknar kvinnor som regissörer trots att SVT omfattas av samma jämställdhets- och demokratimål som samhället i övrigt.

Vi i Miljöpartiet tycker att det är dags för regeringen att lägga fram ett förslag till filmfond och har motionerat om det. Det beredda förslaget har legat i Kulturdepartementets byråläda tillräckligt länge. Hade fonden redan funnits hade de s.k. kvalitetsmedlen aldrig behövt sättas in. Vi vill ha en stark radio och TV i allmänhetens tjänst. Där ingår självklart drama och film. Det finns så rackarns många bra filmmanus som gjorts av kvinnor och som bara ligger och väntar på att bli ett resultat för dig och mig att ta del av.

Det gläder mig att Folkpartiet yrkar bifall till Miljöpartiets motion. Jag är bara litet förvånad att inte Lennart Kollmats nämnde att det är just Miljöpartiet han stöder i den här frågan.

Barn mellan 3 och 8 år umgås med medierna i 2 timmar och 42 minuter per dag. Flickor mellan 3 och 8 år tittar oftare på TV och under en längre tid. Detta faktum är extra allvarligt då forskare påvisat att flickor som ser mycket på TV får minskat självförtroende, medan pojkar som ser mycket på TV får stärkt självförtroende.

Vad gör vi åt det? Vad gör SVT åt det?

Våldsskildringsrådet belyser jämställdheten i de vanligaste spelfilmerna under några år och säger att de mest populära filmerna har manliga hjältar. Kvinnliga stjärnor lyser med sin frånvaro.

Det saknas kvinnor i huvudroller. Huvudkonceptet brukar vara två män i konflikt och en våldsam upplösning.

Amerikanska filmer dominerar fortfarande kraftigt: 71 % på bio och 84 % på videosidan. Bland de tio mest sedda filmerna finns endast en kvinna i huvudrollen: Julia Roberts.

Påfallande många kvinnliga biroller är besatta med extremt unga kvinnor, vilket är en klar förändring sedan den gamla Hollywoodtiden. Då fanns det starka erfarna kvinnor med karaktär i huvudrollerna.

Här är vi avsevärt bättre i Sverige med vår svenska filmproduktion. Jag menar att fortsatta ekonomiska satsningar på svensk film är viktiga

från samhällets sida, men vi måste också följa upp jämställdhetsmålen i själva produktionen.

I amerikanska medier pågår ständigt debatt om hur alla våldsamma filmer påverkar barns och ungas beteende, men debatten om hur könsroller cementeras och t.o.m. förstärks genom de normer som sprids i utbudet diskuteras mer sällan. Här borde vi i Sverige vara en god förebild.

Till sist, fru talman: När det gäller samisk filmproduktion tror vi att det är nödvändigt att gå in med öronmärkta pengar under en kort period. Vi kan kalla det övergångsperiod.

Den konkurrerar i dag på samma villkor utan att ha något uppbyggt kontaktnät eller några erfarenheter. Positiv särbehandling har visat sig mycket effektiv för att man ska kunna ta sig in på en sluten marknad där alla håller på sitt och där resurserna är knappa.

Anf. 148 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Under förra året hade 35 långfilmer premiär i Sverige. Många av dem höll en mycket hög kvalitet. Det är ett väldigt gott betyg åt svensk film och svensk filmpolitik. Man kan säga att filmavtalet för år 2000 så långt har gett goda erfarenheter. Men det innebär inte att vi nöjda kan luta oss tillbaka. Det finns fortfarande mycket att göra.

En socialdemokratisk filmpolitik utgår bl.a. från ett jämlikhetsperspektiv som innebär geografisk rättvisa, social rättvisa och rättvisa mellan män och kvinnor. Vår ambition är att svensk kvalitetsfilm ska kunna ses av alla och vara tillgänglig över hela landet.

När Lennart Kollmats nämner e-bio kan jag bara i långa stycken instämma med honom och säga att i dag är det i sex kommuner klart att man kommer att köra i gång med e-bio till hösten. Det är Kiruna, Gällivare, Arvidsjaur, Smedjebacken – som hade premiär häromveckan – Degerfors och Vårgårda. På tur står bl.a. Göteborg, Sandviken och Boden.

Det är ett pionjärbete. Det är en av de största filmhändelserna i modern tid. Det innebär att man runtom i Sverige samtidigt kan ha premiär på det som normalt sett endast har premiär i Stockholm. Det handlar alltså om geografisk jämlikhet.

Filminstitutet är med och stimulerar debatten i stor utsträckning. Jag önskar bara att Filminstitutet hade kunnat vara med och ge litet mer materiellt stöd i den utvecklingen.

Men problemen gäller inte bara tillgången till film utan också produktionen av film. Vi vill stimulera produktionen av film i hela landet. Det är ett stort kulturvärde att olika lokala och regionala livs- och kulturyrtringar speglas i filmutbudet. Det berikar inte bara vårt kulturarv utan också vår kunskap och våra perspektiv på tillvaron. Därför är det naturligtvis, precis som Lennart Kollmats sade, glädjande att man också inom branschen börjar upptäcka detta faktum.

Den socialdemokratiska satsningen på barn och ungdom gäller självklart också inom filmområdet. Rörliga bilder är i dag en självklar del av barns vardag. Vi måste därför ge barn och ungdomar möjligheter till ett eget skapande inom filmen.

När kulturutskottet visar på hur anslagsutvecklingen till visningsorganisationen har varit kan jag bara förvånat konstatera att trots de ökade

möjligheter som filmavtalet ger har Unga Örnars riksförbund fått finna sig i att få sitt anslag halverat från 600 000 till 300 000 kr. Det är en sak för Filminstitutet att fundera en extra sväng på, tycker jag.

Jag vill också säga något om reservationerna i betänkandet.

Ewa Larsson har tidigare talat om att en särskild utvecklingsfond bör inrättas för fria filmare. Frågan har tagits upp tidigare i utskottet, och utredarens förslag är att en fond för stöd till svensk kvalitetsfilm ska inrättas. Eftersom frågan faktiskt, Ewa Larsson, är under övervägande i regeringen, har vi inte för avsikt att nu göra några ingripanden utan avvaktar regeringens förslag. Jag vill också tillägga att redan nu gällande filmavtal faktiskt innehåller bestämmelser om stöd till viss film, bl.a. till oberoende producenter. Jag håller i sak med om att detta är viktiga frågor.

Den andra reservation som Ewa Larsson berörde handlar om att gesamerna en positiv särbehandling genom att avsätta särskilda medel för samisk filmproduktion. Jag tycker att det är viktigt att olika minoriteter får möjligheter att producera film. Sådana möjligheter finns också. Jag vill dock samtidigt understryka att det i nuläget också är möjligt att utanför filmavtalet få stöd för detta. Jag syftar då på Sametingets särskilda kulturmedel.

Slutligen, fru talman, har moderaterna i ett särskilt yttrande understrukit vikten av ansträngningar för att bevara äldre spel- och dokumentärfilmer. Kulturutskottet gjorde för något år sedan – jag vill minnas att det var 1996 – en extra insats för att ge Filminstitutet möjlighet att inköpa en skanner. Detta är ett viktigt led i arbetet på att rädda inte minst gamla fina svenska färgfilmer.

Just nu utreds frågan inom Regeringskansliet, och det handlar då om en diskussion om hur en filmvårdscentral i Grängesberg ska kunna organiseras och finansieras. Det finns nu inte anledning att föregripa det arbete som pågår i detta avseende.

Med detta, fru talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 149 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Bara en kort fråga till Åke Gustavsson. Av de 35 svenska långfilmsproduktioner som jag och även Åke Gustavsson nämnde är det bara fem som har kvinnliga regissörer. Vi har ändå här i riksdagen beslutat att man ska förbättra de kvinnliga filmskaparnas villkor. Tycker inte Åke Gustavsson att det är märkligt att bara fem av dessa filmer är gjorda av kvinnor? Man skulle nästan kunna tro att kvinnor är en minoritet.

Anf. 150 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, det tycker jag, och det säger jag inte bara därför att det i dag är internationella kvinnodagen utan också därför att jag tycker att det är viktigt att man stimulerar kvinnors filmskapande. Jag tycker att det är viktigt att man inom branschen verkligen har den här inställningen. Detta filmskapande tillför faktiskt en större mångfald och flera nya infallsvinklar på filmskapandet.

Men det finns också ett problem i detta. Riksdagen kan inte styra och ställa för att få filmkonsulenter att göra på något visst sätt. Det kan

hamna i en diskussion om censur osv. Jag tycker att det är upp till branschen att i större utsträckning ta detta ansvar.

I sak delar jag dock Ewa Larssons uppfattning.

Anf. 151 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! Den här dagen, internationella kvinnodagen, inleddes bl.a. med att vi i föreningen PAKS regi genomförde ett program som handlade om Wendela Hebbe, en av de ledande personligheterna i den svenska kvinnohistorien. Som en mycket viktig del i det programmet ingick ett filminslag. Vi kan med denna insats i föreningen sägas ha kombinerat flera aktuella saker på en gång.

Lagom till dess att filmen fyllde 100 år blev den myndigförklarad, dvs. man började då räkna den som en egen konstform. Det är lite sent att bli myndigförklarad först då. Under den tid som har gått har man också kunnat samla ihop ganska mycket till vad vi kan kalla ett filmarv.

Dessvärre, fru talman, är det ett farligt och eldfängt kulturarv. Jag tänker då inte på vad som visas på filmerna utan på den rent fysiska materia som många av de tidiga filmerna består av. Det är detta som vi har påpekat i vårt särskilda yttrande. Vi har inte reserverat oss, eftersom det nu, vilket gläder oss, finns särskilda medel avsatta för att renovera äldre svensk film. Vi tycker dock att man dessvärre har satsat lite väl ensidigt på att restaurera färgfilmer från 50–70-talet.

Vi vet ju att det finns filmer från Sveriges guldålder, när Sverige gjorde de kanske finaste filmerna över huvud taget i världen. Jag tänker på Victor Sjöströms och Mauritz Stillers tid på 10- och 20-talet och in på 30-talet. Det är i första hand de filmerna som behöver räddas.

När jag säger att dessa filmer är eldfångda beror det på att de t.o.m. kan råka ut för självantändning. De är gjorda på en sådan filmbas att de lätt kan förstöras.

Vi är från moderaternas sida väldigt glada över att frågor som vi har drivit ganska länge delvis får en positiv behandling i det här betänkandet. Det gäller de funktionshindrades rätt till deltagande i olika kulturutbud. Det finns nu enligt det senaste filmavtalet medel till detta. Det var en av de saker som gjorde att vi ställde oss bakom detta avtal.

Vi ser också att s.k. filmkommissioner, dvs. resurscentra för filmproduktion, håller på att utvecklas i olika delar av landet. Som här har påpekats gläder det oss speciellt att det inte alls, som så ofta tidigare har varit fallet, har hamnat i den region som vi befinner oss i. Dessa centra kan vara till stort stöd och till stor nytta för näringsliv och för utvecklingen av kulturen i de regioner där de finns.

Åke Gustavsson tog upp frågan om e-bio. Det kommer att bli spännande för oss att se hur den kommer att utvecklas. Vi ser med spänd förväntan fram emot hur man på den vägen, säkert både effektivt och billigt, kommer att kunna underlätta distribution av film.

Vi vill med vårt lilla särskilda yttrande markera att vi är oroliga för filmarvet. Det gäller både spel- och dokumentärfilm, framför allt från den svartvita epoken. Film från den senare epoken räddas tyvärr inte med hjälp av den skanner som Åke här talade om. Den filmen skulle behöva en extra skjuts. Vi har med vårt särskilda yttrande velat markera att detta för oss är en väldigt viktig fråga.

Anf. 152 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att skannern är avsedd för färgfilm, men jag tror å andra sidan att vi är överens om att den var en viktig insats, som tillkom efter ett utskottsinitiativ. Jag vill bara säga att vi i sak inte har några skilda uppfattningar. Det är viktigt att rädda också den svartvita filmen, men den får gärna fortsätta att vara eldfångd, fast i ett annat avseende än rent fysiskt.

Anf. 153 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Då kan vi kanske sedan också hoppas på lite mera eldfångda debatter, där vi inte tycker på samma sätt på båda håll. Det får bli i ett annat ämne.

Anf. 154 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att ansluta mig till det som Lennart Kollmats inledde med att säga om Hollenders film. De sista sekvenserna i den filmen hör inte hemma inom konsten.

Vid årsskiftet 2000/01 trädde det nya filmavtalet i kraft. Jag vill bara kort påminna om vad vi kristdemokrater anförde vid behandlingen av det i riksdagen. Jag vill fortfarande göra riksdagen uppmärksam på att den ordning som vi tycker ska gälla för filmavtal är att riksdagen ska ha möjlighet att besluta om de yttre ramarna, om ifall vi ska ha ett samlat filmavtal eller inte och om vad som i så fall ska ingå i detta. Det betyder inte att vi ska gå in och peta på detaljer.

Detta avtal lades på riksdagens bord utan att riksdagen hade haft någon möjlighet att diskutera det.

Jag vill också säga att det är väldigt glädjande att se besökssiffrorna på biograferna. Det är många som i dag finner ett nöje i att gå på bio och se film. Vi tycker att det är mycket roligt att det är så.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att film ska omfattas av en nationell kulturpolitik. Det råder det en politisk samsyn kring. Filmen har tidigare legat i skuggan av andra kulturyttringar. Vi är glada över att film i dag erkänns som en konstart.

Arbetet med att säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet är oerhört viktigt. Det är jag glad att filmavtalet också har tagit hänsyn till. Inte minst gäller detta barns och ungdomars möjligheter till eget skapande.

För att uppnå detta är uppbyggnaden och stödet till de regionala resurscentrumen för film och video av avgörande betydelse. Här finns uppdraget att främja filmpolitiska åtaganden regionalt och lokalt och att främja den filmkulturella verksamheten för barn och ungdomar. Det handlar om visning och spridning av värdefull film, fortbildning på filmområdet, produktion av kort- och dokumentärfilm osv. Listan skulle kunna göras längre.

Jag vill passa på att även peka på betydelsen av ett offensivt arbete inom biografområdet och arbetet med att stärka sambandet mellan de regionala resurscentrum som finns och visningsorganisationerna och kanske också peka på de ideella visningsorganisationerna. I den här kedjan av arbetet med att stärka biografernas ställning är också biograferna utanför storstadsområdena av stor betydelse.

Fru talman! Jag vill också peka på att det finns en del problem. Jag vill göra riksdagen uppmärksam på en negativ konsekvens av filmavtalets konstruktion som begränsar möjligheten att etablera regionala resurscentrum i de tre länen Gävleborgs län, Jönköpings län samt Östergötlands län. Det är de tre län som i dag står utanför trots att man där har kommit i gång och ligger väl framme i arbetet.

De extra medel som man där har fått från Framtidens kultur är helt otillräckligt. Man tappar fart, problemen skjuts på framtiden och man tvingas arbeta i motvind. Vi kan bara föreställa oss vad det betyder för många barn och ungdomar. Det handlar om att skapa, producera, få möjlighet att se och uppleva film som skulle kunna nås av ännu fler om man hade möjlighet att få regionala resurscentrum med det stöd som det innebär.

Det här är exempel på vilka konsekvenser det blir för en viktig filmkulturell verksamhet. Det är konsekvenser som inte fick möjlighet att bli föremål för en politisk diskussion i riksdagen just på grund av utformningen av avtalet. Vad svarar socialdemokraterna t.ex. Jönköpings län när man frågar varför man inte kan få bli ett regionalt resurscentrum för film och video?

Den kontrollstationsförhandling av filmavtalet som kommer att äga rum år 2002 finns det all anledning att följa.

Fru talman! Jag kommer avslutningsvis att kort ta upp ytterligare ett par områden som vi kristdemokrater lyfte fram i samband med att riksdagen behandlade propositionen *Ny svensk filmpolitik*. Dessa är minst lika aktuella i dag.

Det gäller först behovet av forskning kring barns möte med film. Det finns viktiga obesvarade frågor. Det gäller t.ex.: Vilket slags film väljer barn själva och suger åt sig? Vilket förhållningssätt har de till mediebruset? Hur reagerar de på våldsskildringar? Hur bearbetar våra barn och ungdomar sina upplevelser av rörliga bilder? Det är intressanta och viktiga frågeställningar. Det borde ha varit självklart att en sådan forskning kunnat efterfrågas när vi behandlade filmavtalet.

Likasa är vi fortfarande helt överens med Filminstitutet om en oberoende översyn av institutet.

Fru talman! Eftersom vi kristdemokrater varken vill eller kan ingripa, upphäva eller ändra avtalet under pågående avtalsperiod har vi heller inte någon motion den här gången. Men vi återkommer.

Anf. 155 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag fick en fråga av Gunilla Tjernberg. Först vill jag säga att jag instämmer i att det är viktigt att ge ett ordentligt stöd till visningsorganisationerna. Det försökte jag också säga i mitt anförande, och jag vill gärna understryka det än en gång. Jag tycker också att Filminstitutet kunde göra det lite bättre.

När det sedan gäller de län som står utanför är det precis som sägs här. Det får möjligen aktualiseras i samband med kontrollstationsförhandlingarna. Jag var iblandad för något år sedan i Jönköpings län i en diskussion kring detta. Vid den tidpunkten ansågs dessvärre inte tiden vara mogen.

Jag stöder gärna en satsning i de tre län som är kvar. Men det fordras också regionala insatser för att det ska kunna bli verklighet.

Anf. 156 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är bra att Åke Gustavsson visar ett aktivt intresse för just den här frågan. Jag tror att vi måste tillsammans göra någonting från riksdagen och uppmärksamma detta.

Enligt vad som kommit till min kännedom har vi här tre län där man i dag mycket väl är beredd att möta upp de krav som ställs för att kunna bilda ett regionalt resurscentrum för film och video.

Det kan tyckas märkligt om det finns stelbenta former i ett avtal som förhindrar detta. Om vi tillsammans kan göra någonting i den här frågan tycker jag att det är bra.

(forts.)

Prot. 2000/01:76

8 mars

Filmfrågor

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

11 § (forts.) Filmfrågor (forts. KrU2)

Anf. 157 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! En av de viktigaste uppgifterna för svensk filmpolitik är att säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet. En närliggande uppgift är att upprätthålla och utveckla biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet.

Detta var ett utdrag ur filmpropositionen, som vi antog för något år sedan. Det är så bra uttryckt att det lika bra hade kunnat stå i Centerpartiets kulturmotion.

Det finns ingen annan kulturyttring, med undantag för musiken, som når så många människor som filmen. Trots det har filmen tidigare inte haft samma ställning i det offentliga kulturlivet som andra konstarter. Därför är det bra att filmen genom de senaste årens utveckling har kunnat skapa ett strukturbygge som liknar det som har gjorts på teater- och musikområdena.

Jag gillar med andra ord att man har byggt upp de 17 regionala resurscentrerna för film och video. Det ger möjligheter för regionerna att marknadsföra sig. Det har vi också sett när det gäller några filmer, t.ex. Dalsland med *Fucking Åmål* och Norrbotten med *Jägarna*. Med de här goda exemplen hoppas jag att man nu ska våga lita på att regionerna får ansvara för kulturbudgeten, precis som folktopisten Lennart Kollmats var inne på.

De olika regionala resurscentrerna skapar också sysselsättning. Det har stor betydelse för både närings- och regionalpolitiken. Flera regioner och orter har engagerat sig hårt för att få filminspelningar till sig just på grund av att man har insett de positiva effekterna för bygden. Genom att orterna blir kända för många människor ökar också turismen. Därigenom kan ännu mer sysselsättning skapas ute i landet, och det är verkligen guld värt för små orter som kämpar för sin överlevnad.

Fru talman! Det finns en motion i betänkandet som handlar om textning av film. Därför vill jag säga några ord om det. Det är viktigt att alla människor kan ta del av all kultur. När det handlar om svenska filmer och videofilmer går tankarna till dem som är hörselskadade. Jag anser att man har rätt att ta del av svenska filmer även om man hör dåligt. Utländska filmer är textade, men de svenska filmerna är i de flesta fall inte det. Det anser jag vara diskriminering.

Vi har så sent som för ett par veckor sedan yttrat oss över en handlingsplan, som tar upp bl.a. diskrimineringen. Trots det är inte majoriteten i utskottet beredd att stödja motionen om att utarbeta en standard för dold textning. Anledningen sägs vara att ny teknik snart är på väg, och att funktionen för dold textning då finns med. Okej, det vet jag. Det är ju bra, men som jag ser det ska inte hörselskadade tvingas att köpa nya dvd-spelare för att kunna ta del av dold textning. De ska inte tvingas till stora utgifter. I så fall måste vi kunna erbjuda dem att få köpa dvd-spelare till ett lägre pris – kanske genom att visa upp ett läkarintyg eller liknande. Principiellt tycker jag att hörselskadade ska kunna ta del av filmer första gången de visas, och inte först när de går som textad repris och vi hörande redan har hunnit diskutera dem.

Fru talman! På mindre orter spelar de folkrörelseägda biograferna en stor roll för att göra filmutbudet tillgängligt. Även om TV- och videodistributionen har ökat människors möjligheter till fler filmupplevelser kan de inte mäta sig med de ljud- och bildupplevelser som man får på en biograf. Den sociala samvaron är också viktig, där man kan dela samma kulturella upplevelse med andra människor.

Det som är extra viktigt är att nya filmer ska kunna visas på de små biograferna – för att de ska kunna överleva. Därför är jag glad över att den nya e-bion är på gång nu. Åke Gustavsson talade tidigare under debatten om vilka orter som redan har fått detta och vilka som står i tur att få det. Det är i och för sig än så länge främst städer som har fått det, men det behövs ännu mer i de riktigt små bygderna. Genom att bygga ut detta till de små biograferna tror jag att det blir ett ökat intresse för folk i småorterna att gå på bio. Då kan man i en liten bygd få möjligheter att ta del av den där nya filmen samma kväll som den har premiär i storstaden. Dessutom är det oerhört positivt att slippa skickandet av filmrullar som lätt skadas.

Jag har sett detta på nära håll i den kommun där jag bor. Där gjorde man ett försök med detta. Det var inte med den fina tekniken e-post, utan man kopplade upp sig via ADSL. En skola fick chansen att slippa beställa hem filmerna, utan kunde bara ringa in till kommuncentrumet och säga: Nu vill vi se den eller den filmen!

Jag ser bra möjligheter inför framtiden för intresset för film – det kommer att fortsätta att öka.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Anf. 158 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Svensk film är inne i en mycket positiv utveckling. Det görs mycket svensk film i dag, och folk gillar också att titta på den. Det tycker jag att vi ska vara glada för.

Vi har ett filmavtal som ger möjligheter för svensk film att utvecklas. Återväxten av nya filmare är också en viktig del i vår filmpolitik. Här har Filmverkstan och de regionala resurscentrerna för film och video spelat en viktig roll, tror jag.

I dag, den 8 mars, kan jag inte låta bli att säga att mer av filmstödet borde gå till kvinnliga filmare. De är underrepresenterade i bidragsgivningen. Jag kan bara hoppas att filmkonsulenter i en framtid också kommer att tänka på att det bör vara en jämn könsfördelning mellan manliga och kvinnliga filmare.

Sedan 1996 har vi statliga filmpolitiska mål. I dem står det ungefär så här: Statens insatser på filmområdet är att utveckla svensk filmproduktion, att säkerställa visning i hela landet, att utveckla biografens roll som mötesplats och att ge främst barn och unga möjlighet att skapa egen film. Man ska också stärka filmens roll i kulturlivet, både lokalt och regionalt, bevara filmen och utveckla det internationella utbytet på filmområdet.

Detta är viktiga mål. Dock kan man en sådan här dag säga att det saknas ett mål. Det saknas ett mål som säkerställer att medlen fördelas rättvist mellan kvinnor och män. Men det, fru talman, får vi återkomma till i kommande motioner.

Fru talman! Jag känner stark sympati för reservation 1, om inrättandet av en utvecklingsfond. En sådan fond skulle verkligen behövas. Vänsterpartiet har också tidigare motionerat om det. Men nu, när filmavtalet ligger fast, finns det ingen möjlighet att inrätta en sådan här fond inom filmavtalets ram. I så fall skulle vi behöva ta pengar av statens medel.

Leif Furhammar gjorde en utredning, där han föreslog att man skulle avsätta 75 miljoner kronor. Som det är i dag kan man ändå under § 19 i filmavtalet få loss vissa pengar just för utvecklingsarbete inom filmen. Det är givetvis inte så mycket som 75 miljoner kronor, men det är ändå något.

Jag vill också här i kammaren lyfta fram den möjlighet som *public service* har. Inom ramen för Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion skulle man kunna inrätta en utvecklingsfond för filmen. Det är en idé som jag överlämnar till Sveriges *public service*-bolag. Det är något att tänka över. Det vore kanske bra för filmen i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 mars.)

Filmfrågor

Anf. 159 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Konstnärer ger oss ofta möjlighet att se verkligheten ur nya perspektiv. Genom konsten ifrågasätts och granskas våra invanda föreställningar. Det vi såg som sanning ställs kanske på huvudet. Ibland har vi också anledning att i en offentlig debatt ifrågasätta och diskutera gränserna för den konstnärliga friheten och vad som är konst. Några sådana exempel har vi sett under den senaste tiden. Konsten tvingar oss alltså till eftertanke, till att fundera över oss själva och den värld vi lever i.

Flera undersökningar under senare år har pekat på att människor som regelbundet tillägnar sig konstnärliga upplevelser lever längre och mår bättre än andra människor. Att få tillgång till konstnärlig aktivitet kan t.o.m. påskynda tillfrisknandet hos människor. Det har bl.a. Folkhälsokommittén tagit fasta på i sin utredning *Hälsa på lika villkor* som kom alldeles nyligen. Man skriver så här: Positivt engagemang och deltagande i kulturella aktiviteter är främjande för hälsan. Att möta nya upplevelser, delta i skapande verksamhet, läsa böcker, få social och kulturell stimulans – allt handlar om att få nya perspektiv och också få nya redskap att tolka sig själv. Direkta kulturaktiviteter i vården har gett positiva resultat för patienternas hälsa. Kulturen som både en skapande och läkande kraft är underskattad.

Hur behandlar vi då den grupp människor som tillför samhället allt detta, som ger oss möjlighet att leva och inte bara överleva? Någon har sagt att politiker tycker mer om kultur än om kulturarbetare. Som situationen för konstnärerna ser ut i dag måste vi konstatera att påståendet delvis stämmer. Trots många utredningar, diskussioner och rapporter kvarstår faktum att många konstnärer har svårt att överleva på det de tjänar på sin konstnärliga utövning. Många lever ständigt på den ekonomiska ruinens brant. Socialförsäkringssystemen, skattelagstiftningen, pensionssystemet och andra regler är inte anpassade efter konstnärernas arbetsvillkor och livssituation. Deras mycket speciella arbetsvillkor med korta perioder av intensivt arbete med en draglig inkomst följt av långa perioder utan arbete gör att de ofta faller utanför de generella trygghetssystemen. Arbetsvillkoren avviker helt enkelt för mycket från de förutsättningar som de här systemen utgår ifrån.

Det har resulterat i att bland de etablerade yrkesverksamma konstnärerna ligger arbetslösheten på mellan 35 % och 50 % och inkomsterna är i genomsnitt 17 % lägre än hos befolkningen i övrigt, detta trots att ungefär 60 % av konstnärerna har en högskoleutbildning som är tre år eller längre. Siffrorna kommer från TCO:s kulturrapport.

Det är inte första gången som riksdagen uppmärksammar de brister som finns. Vissa försök har gjorts för att förbättra konstnärernas arbetsvillkor. Vi tycker t.ex. att det är positivt med det extra stödet till arbetsförmedlingen för att skapa centrubildningar och stödet till en tredje anställningsform inom teatern. Jag tycker att det är särskilt intressant att initiativet och förslaget till den tredje anställningsformen kom från Teaterns Riksförbund. Jag tror att det är så man ska arbeta. De som finns närmast problemen har också ofta närmast till förlägen till lösningar på dem.

De här positiva förändringarna innebär ju inte att det inte fortfarande finns mycket kvar att göra. Vi måste fortsätta att arbeta för att samtliga politikområden anpassas och samordnas så att rimliga hänsyn kan tas till konstnärernas mycket speciella förhållanden.

Jag tycker inte att det duger att, som majoriteten gör, hoppas på att något ska hända under året när det gäller kartläggningen av bl.a. socialförsäkringsfrågor i förhållande till konstnärlig verksamhet som regeringen aviserat. Både den kartläggningen och de viktiga pensionsfrågorna måste hanteras inom den allra närmaste framtiden. Det är faktiskt en stor skandal att många av de skådespelare – för att ta ett exempel – som brukar betecknas som folkära därför att de tillfört oss så mycket glädje under sin aktiva period, själva har svårt att klara sig när de uppnår pensionsåldern och inte längre står i rampljuset.

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att människor behöver konst i sin närmiljö. Vi måste skapa möjligheter för konsten att nå ut till alla människor för att på det sättet bli en positiv kraft i samhället. Som en motvikt till den kommersialiserade masskulturen har konsten en viktig roll att spela, bl.a. som en förmedlare av värden och som en röst i samhällsdebatten.

Bildkonsten har en särställning när det gäller den nära vardagliga konsten. Tavlor, skulpturer och installationer får inte enbart placeras på museer och i utställningshallar för att där beskådas av relativt få, utan måste få plats i det offentliga rummet. Att 1 % av kostnaden i det offentliga byggandet ska gå till konstnärlig utsmyckning och planeras in redan från början måste ju vara ett minimikrav. Det är ett sätt att både skapa arbetstillfällen för konstnärer och sprida konsten till fler människor.

För att ytterligare lyfta fram betydelsen av den offentliga konsten anser vi att varje kommun borde ha en särskild plan för den konstnärliga utsmyckningen. Om vi dessutom knöt konstnärsstöden mer till särskilda projekt eller konstnärliga uppdrag skulle konsten komma fler till del. Det är förstås viktigt att det genomförs på ett sätt som inte inskränker den konstnärliga friheten och mångfalden.

Konstnärsnämndens uppgift är, förutom att fördela en stor del av det stöd som går direkt till konstnärerna, att bevaka konstnärernas ekonomiska och sociala villkor för att ge regeringen underlag för förbättringar. Enligt egen utsago har det arbetet fått nedprioriteras därför att bidragsgivningen upptar så mycket tid och resurser. Det är naturligtvis en ohållbar situation som regeringen måste se över inför nästa budgetarbete.

Sammanfattningsvis kan jag bara konstatera att för att få behålla och utveckla den höga konstnärliga kompetens vi har i Sverige måste vi förbättra konstnärernas möjligheter att verka. Man hör ibland skådespelare

och andra konstnärer säga att de lever för sin publik. Men när ridån går ned måste de också ha något att leva av.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 160 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Kulturutskottets betänkande nr 3 behandlar konstnårsfrågor. Det är en återkommande men mycket viktig fråga, därför att många av våra duktiga och välrenommerade konstnärer har svårt att få ekonomin att gå ihop.

I den kulturpolitiska propositionen från 1996/97 antogs bl.a. följande riktlinjer: Statens insatser bör syfta till att skapa sådana möjligheter för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete samt att anpassa regelverket på alla politikområden så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden.

Det är bra mål som alla ställer sig bakom. Just därför är det förbluffande att när man går från ord till handling så gör man någonting helt annat. De initiativ som regeringen tillsammans med stödpartierna hittills tagit handlar mest om att låsa in konstnärerna i ett bidragsberoende i stället för att, som det står, se till att man kan basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete.

”I ett idealtillstånd, om man nu tycker att kulturen är så viktig, ska allt vara allmänfinansierat. Fast vi vet att det inte kommer att fungera.” Så sade kulturministern i en debatt förra året i kammaren. Det tyder ju på, trots den lilla brasklappen på slutet, att regeringen anser att konstnärer ska leva på bidrag och på politikernas goda vilja snarare än på sin egen kapacitet. Ett högre grundavdrag och sänkta skatter, som vi moderater föreslår, kommer att underlätta för många av våra hårt pressade konstnärer.

För framför allt våra bildkonstnärer är medelinkomsten mycket låg. Den ligger på runt 100 000 kr, och detta inkluderar också s.k. brödjobb. Både konstnärssyrket och konstnärernas roll har förändrats under senare år. Därför är det viktigt att vi som handhar lagstiftningen är observanta och rättar till det som är gammalt och förlegat. När utskottet besökte Konstnärsnämnden i början av året påtalade man att skatten är ett stort problem för konstnärer. Tonsättares royaltyintäkter är ett exempel där det dras både skatt och sociala avgifter, vilket gör att redan låga inkomster blir ännu lägre.

Svårigheten för företag att göra avdrag för inköp av konst påverkar också situationen negativt. Ett privat företag kan t.ex. köpa design och dra av kostnaden, men man får inte dra av kostnaden för inköp av en utsmyckning. Tvärtom måste den finnas kvar i bokföringen om verket skulle stiga i värde. Med nuvarande skatteregler drar sig många företag tyvärr för att köpa samtidskonst, något som jag inte tycker är rimligt, eftersom det begränsar konstnärernas möjligheter att öka sin försäljning och därmed basera sin försörjning på sin konst.

Finansministern svarade så här i en debatt om sponsring: ”Det finns inget skäl till okunskap om nuvarande lagstiftning. Denna är alldeles klar när det gäller avdragsrätten för sponsring.” Ändå är det just oklarheten som de flesta talar om. Och att det är oklarheter är kanske inte så konstigt, eftersom de generella riktlinjerna återfinns i kommunalskattelagen

från 1928. Sponsringen för kulturen sker på andra villkor än för idrotten, eftersom det är mycket lättare att visa märken och företagsnamn på idrottsutövare än att måla in dem i en tavla. Sponsring handlar inte enbart om pengar utan också om något som är mycket viktigare, nämligen att föra ut konst och kultur till nya grupper i samhället. Det som är märkligt är att socialdemokrater och vänsterpartister som är så emot kultursponsring tycker att det är bra för idrotten. Vad är skillnaden? Hur kan idrotten bli mer fristående än kulturen av sponsring?

Teateralliansen har permanentats, eftersom det har visat sig att verksamheten fungerar bra. Det är inget som vi moderater motsätter oss i princip, men det finns många fler yrkesgrupper inom kulturen som också skulle behöva hjälp med att hitta nya arbetsgivare. Därför vill vi att regeringen initierar bildandet av ett bemanningsföretag som innefattar fler kulturskapare. Ett bemanningsföretag av den typen kan mycket väl klara sig självt, precis som de bemanningsföretag som vi i dag har på marknaden, men vi tror att man behöver lite hjälp i starten.

Utskottsmajoriteten avslår också vårt förslag om att utveckla privata försäkringsalternativ, liknande dem som Författarförbundet administrerar. Vi tror att den här typen av försäkringslösningar behövs för att öka konstnärernas möjligheter att få en bättre pension. Det är märkligt att majoriteten inte har insett de problemen. Jag har tidigare här berättat om vårt besök hos Konstnärsnämnden. Även problematiken med konstnärernas låga pensioner togs upp vid vårt besök. Och det har vi ju hört om tidigare här i kammaren. Utskottsordföranden Inger Davidson nämnde det. Man sade bl.a. att det kommer många ansökningar om pensionsbidrag och att man också tillstyrker en del ansökningar trots att man, som Sonja Martinsson Uppman sade, vill göra konst av pengarna, inte dela ut pensioner. Här måste man ta krafttag från regeringens håll.

Fru talman! Därmed vill jag yrka bifall till vår moderata reservation nr 1, under punkt 1, i betänkandet. Jag står självfallet bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till den.

Anf. 161 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Det betänkande som vi debatterar behandlar ett antal motioner från de två senaste riksmötena. Det handlar alltså om konstnärernas villkor och inriktningen av det statliga stödet till konstnärer.

Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på samtliga motionsyrkanden och de fem reservationer som har fogats till betänkandet.

Fru talman! De kulturpolitiska målen, som det beslutades om hösten 1996, angav inriktningen på insatserna för konstnärerna och syftar till

- att skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger arbete och försörjning åt konstnärerna och rika kulturupplevelser för medborgarna,
- att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete,
- att anpassa regelverken på alla politikområden, så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas förhållanden,

- att ge möjlighet till konstnärlig förnyelse och till utvecklingsarbete genom olika former av direkt konstnärsstöd,
- och, till sist, att förbättra möjligheterna till internationellt konstnärligt utbyte.

Under åren har det varit flera utredningar om konstnärernas villkor, och 1998 lade regeringen fram flera reformförslag för att underlätta för konstnärerna att basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Det var förslag som också riksdagen biföll. Förslagen innebar en förstärkning och komplettering av ersättningen till konstnärer och stimulans av deras arbetsmarknad för att öka efterfrågan. Dessa beslut har också under de följande åren följts av uppräknings av de statliga medlen. Avsikten är att förbättra villkoren för de yrkesverksamma konstnärerna genom tryggare anställningsformer och förbättrad effektivitet vid förmedling av konstnärliga uppdrag.

Vissa försöksverksamheter inom arbetsmarknadspolitiken, som det beslutades om 1998, permanentas under 2001, som vi har hört om här tidigare. Det gäller arbetsförmedling vid centrumbildningar och en tredje anställningsform inom Teateralliansen AB.

I 2001 års budgetproposition lämnas en sammanfattning av de gjorda reformerna, och det konstateras att den statliga bidragsgivningen och de statliga ersättningarna ger många yrkesverksamma konstnärer ekonomisk grundtrygghet och möjlighet att försörja sig på sitt konstnärliga arbete.

Arbetsstillfällena av mer fast karaktär finns endast i begränsad omfattning och då främst för ett begränsat antal konstnärsgupper. På grund av de förhållanden som råder på den konstnärliga arbetsmarknaden har de statliga stödformerna för konstnärer ytterligare ökat i betydelse då inkomsterna av konstnärligt arbete ofta är mycket låga. De statliga stöden är också enligt Konstnärsnämnden ofta direkt avgörande för konstnärernas möjligheter att upprätthålla det yrkeskunnande som är grunden för deras möjligheter att skaffa sig inkomster av konstnärlig verksamhet, vilket också har betydelse för kvaliteten i det konstnärliga arbetet.

Konstnärsnämnden, som har i uppdrag att fördela bidrag och att bevaka konstnärernas ekonomiska och sociala villkor, anser sig tvungen att prioritera arbetet med bidragsfördelningen på bekostnad av bevakningen av konstnärernas förhållanden. Det är naturligtvis inte tillfredsställande. Utskottet förutsätter att Konstnärsnämnden diskuterar detta problem med departementet och finner en lösning.

Moderaterna vill enligt motion Kr230 och reservation nr 1 bl.a. avveckla olika former av stöd och bidrag, t.ex. visningsersättning, utställningsersättning, konstnärsbidrag och projektbidrag. Att konstnärerna, enligt moderaterna, är tveksamma till sådana bidrag har jag inte uppfattat i mina kontakter med konstnärer. I den moderata motionen står det vidare att det ska skapas möjligheter för konstnärerna att få sina verk framförda och visade inför publik. Det är ju precis vad den förda politiken gör. Den underlättar för konstnärer att visa upp sina verk. Exempel på det är just visningsersättning och arrangörsstöd, som moderaterna då vill avveckla.

Resultaten inom konstnärsområdet visar att i stort sett samtliga bidrags- och stipendieformer leder till att mottagarnas möjligheter att arbeta med sitt konstnärliga skapande ökar.

När det gäller Bildkonstnärsfondens tvååriga arbetsstipendier bedömer ca 85 % av bidragsmottagarna att de under de närmaste åren kommer att ha bättre möjligheter att försörja sig på konstnärligt arbete.

Det är också mycket viktigt att generella regelverk på andra samhällsområden tar hänsyn till de speciella villkor som gäller för konstnärerna, och vi har ju beslutat här i kammaren att så ska ske. Det gjorde vi när vi beslutade om en förändrad arbetslöshetsförsäkring.

I den moderata motionen föreslås också en minskning av utbildningsplatserna för konstnärliga utbildningar för att motverka den överetablering och obalans som råder på kulturarbetsmarknaden. Utskottet anser i stället att det är de åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken som det har beslutats om som ska komma till rätta med de problemen och inte färre utbildningsplatser inom konstnärssområdet.

Reservation nr 4 från moderaterna gäller bildandet av bemanningsföretag för kulturarbetare som ett alternativ till den numera permanentade försöksverksamheten med en tredje anställningsform inom teatern. Utskottet anser att den nu permanentade verksamheten har visat sig vara framgångsrik och att den har skapat en god grund för fortsatt verksamhet. Utskottet anser inte att det behöver tas ett statligt initiativ för att tillskapa ett bemanningsföretag för kulturarbetare som inte ska vara statligt styrt.

Privata försäkringsalternativ för konstnärer föreslås i reservation nr 5. Utskottet utgår ifrån att regeringen påbörjar kartläggningen av socialförsäkringsfrågorna och förutsätter att regeringen i kommande budgetproposition redovisar både detta arbete och den översyn av pensionsfrågor som också omnämns i budgetpropositionen. Därmed yrkar jag avslag på den reservationen.

Vad gäller kristdemokraternas reservation nr 2 kan jag säga att jag instämmer i mycket, och jag noterar att kristdemokraterna och moderaterna står långt ifrån varandra i politiken när det gäller konstnärernas villkor. Mycket av det som Inger Davidson tog upp har vi möjlighet att debattera senare här i kammaren när vi ska behandla betänkandet om bild och form.

Fru talman! De reformer som genomförts behöver självfallet följas upp och utvärderas. I Konstnärsnämnden och Sveriges författarfonds årsredovisningar sker en årlig rapportering av resultaten och utvecklingen på området, och även i regeringens resultatbedömningar i budgetpropositionerna.

Det pågår också ett arbete inom Kulturdepartementet med att utveckla mål- och resultatstyrningen. När en tids erfarenheter har samlats in av 1998 års reformer förutsätter utskottet att effekterna av reformerna och överensstämmelsen mellan riksdagsbeslut och uppnådda resultat redovisas för riksdagen.

Till sist vill jag kommentera reservation nr 3 av Miljöpartiet när det gäller införande av ett generellt konstnärsstöd.

I linje med Konstnärsstödsutredningens och regeringens bedömningar i propositionen från 1997/98 ansåg utskottet att det inte fanns förutsättningar att införa ett generellt konstnärsstöd. Effekten och inte formen borde vara det viktigaste vid valet av insatser för konstnärerna. Så tyckte vi då, och så tycker vi nu. Det finns i dag ingen anledning till ett ändrat ställningstagande.

Fru talman! Utskottet anser också att de statliga insatserna för att förbättra konstnärernas villkor även fortsättningsvis ska vara en prioriterad fråga inom kulturpolitiken. Det är även angeläget att ökade insatser för konstnärerna nyttjas till att undanröja skillnader mellan kvinnor och män inom konstnärssyrket.

Utskottet anser inte att det finns anledning att ändra inriktning på den förda konstnärspolitik.

Med det yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 162 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Fru talman! Redan i debatten 1998 sade Eva Arvidsson precis samma sak om att det är viktigt att stimulera konstnärernas arbetsmarknad. Det har vi hört i kväll också. Men trots det, Eva Arvidsson, har inte bildkonstnärernas eller kulturskaparnas löner eller försörjningsmöjligheter ökat avsevärt under dessa två år.

Jag vill berätta vad en konstnär sade alldeles före jul i en undersökning som jag läste: Att vara bildkonstnär är en mycket sorglig historia i ekonomiskt hänseende. Man är inte arbetslös men inkomstlös. Det är mycket gratisarbete.

Jag skulle vilja att Eva Arvidsson gav några konkreta exempel, förutom de bidragssystem som hon har talat om, på hur bildkonstnärerna givits ökade försörjningsmöjligheter.

Anf. 163 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att hålla med Anne-Katrine Dunker. Jag tycker också att det fattas mycket på detta område, framför allt när det gäller bild- och formkonstnärerna. Det är mycket mer som måste göras. Men de pengar som har lagts till vad beträffar visningsersättning och arrangörstöd gör att de har större möjligheter att komma ut och visa sin konst.

De har lång utbildning. De har låga löner. Det finns mycket att göra. Jag kan instämma i det, men jag tror inte på de förslag som Anne-Katrine Dunker ger eller på att enbart det skulle räcka. Det behövs många fler förslag, och man får ta det stegvis.

Anf. 164 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Fru talman! Det skulle ändå vara intressant att höra om det fanns ytterligare förslag. Eva Arvidsson talar bl.a. om visningsersättningen. Är det rimligt att se det som en extra försörjningsmöjlighet när exempelvis 0,27 % av den totala budgeten på Moderna museet går till konstnärerna? På andra institutioner är det nere på 0 %, 1 % och möjligtvis 4 % av budgeten. Tycker Eva Arvidsson att det är ett sätt att ge konstnärerna extra försörjningsmöjligheter?

Jag ser fram emot att Eva Arvidsson kommer med några konkreta förslag som inte gäller bidrag. De flesta vill i alla fall leva på den konst och den kultur de skapar och inte på andras välbefinnande.

Anf. 165 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Det mesta som köps av konstnärerna köps av kommuner och landsting. Eftersom tiderna är bättre i dag ökar också de inköpen.

Men om man lägger mer pengar på utställningsersättning – jag har träffat många konstnärer som är tacksamma för det – ökar möjligheterna för konstnärerna att komma ut och synas.

Men det viktigaste i dag tror jag är socialförsäkringssystemet och pensionsområdet. Regeringen har redovisat att man ska titta på det och att man ska återkomma med den frågan. Det vet jag är någonting som konstnärerna verkligen är oroliga för.

Anf. 166 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Konstnärer är en oumbärlig del av kulturlivet. De bidrar till att föra kulturen framåt och finna nya uttrycksformer. Det är därför av största vikt att konstnärer ges sådana villkor att de kan ägna sig åt sin kulturgärning i så stor utsträckning som möjligt.

Våren 1998 föreslog regeringen att riksdagen skulle godkänna förslag till förbättringar av konstnärernas villkor. Det innebär förstärkningar och kompletteringar av ersättningar till konstnärer och stimulans av deras arbetsmarknad för att öka efterfrågan. Det är förslag som vi i Centerpartiet stöder, och vi tycker alltså att det är mycket bra.

De reformer och det ökade statliga stöd till konstnärerna som det beslutades om 1998 och som stegvis konkretiseras i budgetpropositionerna för åren 1999, 2000 och 2001 måste verkligen följas upp och utvärderas. Det är också utskottets mening att en utvärdering ska genomföras. Det ser vi fram emot i Centerpartiet.

Vi i Centerpartiet har i vår grundskolemotion föreslagit att konstnärer ska arbeta med elevernas bildundervisning för att professionella yrkesutövare ska kunna stimulera elevernas kreativa ådra och inte minst för att eleverna ska kunna bearbeta de bilder de gjort. Eleverna har ett behov av att få berätta och bearbeta bilderna. Då är det viktigt att utbildad och kunnig personal finns tillgänglig.

I dag använder vi ofta bilder för att flyktingar ska få bearbeta sina trauman, men alla våra barn har upplevelser som de kan behöva bearbeta. Då är det bra om vi har utbildade människor som brinner för den konstnärliga ådran.

Förutom att det stärker skolans bildundervisning ger det jobb och lön till konstnärer som kanske har svårigheter att försörja sig på sin egen konstproduktion.

Fru talman! Vi människor har behov av god konst i många olika sammanhang, inte minst i offentliga lokaler. Kommunerna bör därför ha planer för den konstnärliga utsmyckningen, skriver kristdemokraterna i motion 313. Vi håller med om att det är viktigt. Så är det också i många kommuner redan nu – det finns planer. Dessutom har kommunerna avsatt pengar till utsmyckning i samband med att de bygger eller reparerar olika byggnader. Ofta kan det vara ½–1 % av byggkostnaderna. Det är något som vi hoppas ska kunna öka ännu mera, och vi hoppas att det inte bara ska handla om byggnader utan även om infrastrukturen.

När det gäller utnyttjandet av konstnärers konstverk i samband med byggnationer tycker vi att konstnärerna bör vara delaktiga redan från projekteringsstadiet. Då gäller det all utsmyckning – inte bara i kommunala byggnationer utan även i landstingsbyggnader och statliga byggnader. Om de är med från början lever de med i projektet, vilket med säkerhet gör att konsten ”växer in” i lokalerna.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Konstnärspådrag

Samtidigt är det viktigt att påpeka att brukarna ska vara delaktiga i utsmyckningsplanerna. Jag har fått uppleva detta på nära håll i en nybyggd skola där eleverna verkligen har fått vara med och vara delaktiga i utsmyckningen. Känslan av att se barnens glädje, att se hur de gör konsten levande då de varit med och tagit fram den, går inte att med ord beskriva. Där ser man vikten av att brukarna får vara med och bestämma om den konstnärliga utsmyckningen.

Vid upphandling av konst är det också viktigt att möjligheten till anbudsstävlan utnyttjas. Ansökningarna bör då lämnas in med t.ex. dolt namn för att alla konstnärer ska kunna tävla på samma villkor. I annat fall kan det lätt bli så att vissa konstnärer gynnas på grund av att de är kända, eller kanske för att de tillhör ett visst förbund.

Jag kan inte undgå att säga några ord om en motion från Moderaterna som jag är lite förundrad över. Det gäller detta med bemanningsföretag. Ni skriver i motionen: "Även om vi inte anser att denna verksamhet skall vara statligt styrd, menar vi ändå att regeringen har ett ansvar att samla intressenter på området för att diskutera och initiera en verksamhet som vi beskrivit ovan." Jag är lite förvånad över att Moderaterna vill att staten ska ta ett ansvar för att försöka få i gång ett bemanningsföretag. Jag trodde inte att det låg i Moderaternas politik att jobba på det sättet.

Därmed tackar jag för mig.

Anf. 167 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Fru talman! Nej, det är alldeles riktigt, Birgitta Sellén, att vi normalt inte tycker att staten ska ta ansvar. Men eftersom det här är en väldigt ny uppgift för ett bemanningsföretag – man kan säga att det är jungfrulig mark – anser vi att staten bör vara med och initiera själva arbetet. Sedan tror vi, när man har fått i gång arbetet, att det finns möjligheter för marknadskrafterna. Men eftersom det gäller flera olika typer av kulturskapsgrupper behöver också staten vara med och ta ett ansvar. Vi tycker att det är viktigt att man gör det.

Anf. 168 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag är av den uppfattningen att bemanningsföretagen är så oerhört kreativa i sin förmåga att om de får idéerna kan de förverkliga dem utan att staten finns med och trycker på.

Men sedan har jag en liten fundering. Nog är kulturarbetare tusenkonstnärer, men jag har svårt att se hur ett bemanningsföretag ska kunna serva med hela bredden. Anställer man en saxofonist är det knappast troligt att den personen kan vara t.ex. skådespelare. Jag tror att verksamheten i sig är lite svår. Jag tror att det är bättre att det finns möjlighet att ta kontakt med teatern för att höra om det finns någon skådespelare, kontakta en musikförmedling osv. Jag vet att bemanningsföretagen har svårigheter att tänka sig hur man ska lösa tillsättning av ett jobb. Det handlar ju om att bemanningsföretaget är skyldigt att hålla människor i arbete på heltid.

Anf. 169 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Fru talman! Det är just därför vi tycker att det är väldigt viktigt att staten finns med och tar de här kontakterna med de olika organisationer som finns. Vi har många små amatörteatergrupper, vi har symfoniorkest-

rar, vi har en rad olika arrangemang runtom i vårt land som behöver tillfällig förstärkning, och under året kan detta fylla upp för många kulturskapare. Det är här vi vill att man ska gå in och titta på de möjligheterna. I kontakter med kulturskapare har detta också bemötts positivt.

Prot. 2000/01:76
8 mars

Konstnårsfrågor

Anf. 170 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det är klart att jag som saxofonist, som exemplet var, skulle tycka att det vore bra om jag kunde bli anställd av ett bemanningsföretag och veta att jag hade lön hela tiden. Självklart är det så. Här i Stockholm skulle de kanske också få jobb, och här i närheten, men i Kiruna, i Sveg och i Blomstermåla blir det problem. Där blir det så stora kostnader att jag inte ens tror att man har möjlighet att leja in dem som är anställda i bemanningsföretaget.

Anf. 171 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Kära vänner! Konstnärernas ekonomiska villkor är på intet sätt en löst fråga. Trots att volymen selektiva stöd har ökat de senaste åren pågår ett ständigt resursslöseri när välutbildade och meriterade konstnärer inte kan leva på sitt arbete.

Det finns många vägar att förbättra det ekonomiskt ohållbara läget. Det som är självklart för dig och mig – rimlig lön, ersättning vid sjukdom, vid föräldraledighet och vid arbetslöshet, pension när vi kommer upp i åren – ska också vara självklart för en konstnär. Vi avvaktar med spänning regeringens förslag.

Generellt sett har konstnärer i Sverige mycket hög utbildning. 47 % har eftergymnasial utbildning på tre år eller längre, att jämföra med hela befolkningen som ligger på 10 %. Den omvända situationen råder dock om vi ser till inkomstsidan. Genomsnittsinkomsten för en konstnär ligger kring drygt 140 000 kr per år, medan övriga befolkningen ligger på runt 175 000 kr per år. När det gäller bildkonstnärer, som flera andra har tagit upp här – och här återfinns också den stora gruppen kvinnor – har 25 % en bruttoinkomst som understiger 40 000 kr per år. Men även många textilkonstnärer har en helt omöjlig arbetssituation. Det tar oerhört lång tid att färdigställa ett verk, och under tiden – ingen lön. Majoriteten där är också kvinnor.

Insatser behövs inom flera områden för att förbättra dagens svåra verklighet, t.ex. mer stöd till centrumbildningar samt fortsatt utveckling och utbyggnad av fonder. Det borde vara dansens tur nu, efter Teateralliansens framgångar. Miljöpartiet vill även att riksdagen fastställer att minst 1 % av samhällets insatser för ny- och ombyggnation ska gå till konstnärlig utsmyckning och att det också bör gälla vid infrastruktursatser. Det här skulle öka efterfrågan avsevärt.

Avdragsrätt för företag som köper in konst borde vara en lika stor självklarhet som avdrag för möbler. Även det skulle öka efterfrågan, samtidigt som vår rumsliga miljö blir trivsammare att vistas i. Även det estetiska krav som riksdagen har beslutat ska gälla i plan- och bygglagen betyder mer arbete för konstnärer.

Fru talman! I SOU 1997:184 görs bedömningen att skatteregler är ett viktigt kulturpolitiskt instrument. Där föreslås låg moms på varor och tjänster inom kulturområdet. Miljöpartiet har i sin partimotion lyft fram nödvändigheten av sänkt bokmoms, vilket gynnar inte endast konsument-

ionen utan även författarna genom ökad efterfrågan. Ett annat förslag som bygger på efterfrågan är att låta konstnärer slippa beskattning på årsinkomster upp till 100 000 kr. Fler förslag till förbättrad inkomst genom olika former av generella stöd finns att söka i våra grannländer och inom EU.

Till slut ska jag ge ett citat:

”Den statliga bidragsgivningen ger yrkesverksamma konstnärer den ekonomiska grundtrygghet som är en förutsättning för konstnärligt skapande och utvecklingsarbete, vilket i sin tur bidrar till uppfyllandet av det nationella kulturpolitiska målet om mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet.”

Det är nu inte Miljöpartiets partiprogram som jag idkar högläsning ur, utan det är regeringens budgetproposition år 2000. Men det framgår inte vilket år den här grundtryggheten kommer att infinna sig. Statistik från SCB visar dock att det är lång väg fram till målet, och vi ser gärna att man ökar takten.

Med det yrkar jag bifall till reservation 3 under punkt 1.

Det behövs många stöd, säger Eva Arvidsson. Men varför sägs då inte det i utskottstexten, undrar jag, och varför kommer inte regeringen med många olika förslag till stöd?

Anf. 172 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Det var intressant att höra vad Ewa Larsson sade – avdragsrätt för konst, ändrade skatteregler, ingen beskattning av inkomster upp till 100 000 kr. Det skulle kanske kunna kvittas mot moderaternas förslag på ett höjt grundavdrag som vi har yrkat på. Kommer Ewa Larsson att yrka på de här förändringarna i de förhandlingar som Miljöpartiet har och kommer att ha framgent med regeringen för att få igenom det, så tror jag att Ewa Larsson gör en stor tjänst för konst och kultur.

Anf. 173 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Det tror jag och Miljöpartiet också. Det är därför som vi har med detta i våra partimotioner, och det är därför som vi för den här debatten. Det finns ännu fler förslag att ta vara på. I Irland t.ex. kan man ansöka om skattebefrielse för inkomster från konstnärliga och litterära verk. Befrielse kan också gälla generellt för inkomster från den konstnärliga verksamheten. Ofta kombineras olika stöd med stipendier och sociala reformer.

Vad jag tycker är svårt att få genomlyst i vår kulturpolitiska debatt är att det icke är antingen–eller, utan det är många olika insatser som behövs därför att våra kulturarbetare och konstnärer inte är någon homogen grupp. Man säger också i budgetpropositionen att man eftersträvar en grundtrygghet. Men jag kan inte finna stöd för det i utskottets text.

Anf. 174 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag väntar fortfarande på att få höra att Ewa Larsson med enfärd kommer att trycka på när det gäller de förändringar som hon föreslog – avdragsrätt och skatteförändringar – och kommer att driva den politiken också och driva regeringen framför sig i dessa frågor. Jag förväntar mig det och ser fram emot att få läsa de uppgifterna i tidningarna och höra er debattera i dessa frågor.

Anf. 175 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Nu är Anne-Katrine Dunker ny i riksdagen. Vi har drivit dessa frågor i fyra år innan, när vi kom tillbaka till riksdagen. Jag förstår att Anne-Katrine Dunker kanske inte känner till den debatt som vi har fört i t.ex. skatteutskottet när det gäller skattebefrielse för inkomster upp till 100 000 kr eller att vi har fört debatt i finansutskottet.

Vi driver gärna socialdemokraterna framför oss, men det räcker inte. Vi måste också jobba tillsammans, inte bara med det socialdemokratiska partiet, utan i kulturutskottet. Jag skulle vara glad om vi kunde ha en mer öppen debatt där vi just tittade på olika former av generella stöd och funderade på vad grundtrygghet egentligen betyder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 mars.)

Prot. 2000/01:76
8 mars

Konstnårsfrågor

13 § Naturresursfrågor och vattenrätt

*Naturresursfrågor och
vattenrätt*

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU6
Naturresursfrågor och vattenrätt.

Anf. 176 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Det här betänkandet tar alltså upp olika naturresursfrågor. Jag tänker inrikta mig på vattenrätten och vindkraften. Då är det lokaliserings- och lagstiftningsaspekterna som vi kommer att diskutera och inte de ekonomiska förutsättningarna för de skilda energikällorna.

I och med att riksdagen beslutat att stänga kärnkraftverk i förtid ökar behovet av annan energi. Utnyttjandet av vattenkraften kommer då än mer i fokus än tidigare. Vattenkraften är ur miljösynpunkt en bra energikälla. Men samtidigt måste man komma ihåg att utbyggnad av vattendrag för elproduktion ger stor miljöpåverkan, även när det gäller begränsad utbyggnad av små vattenkraftverk.

När det gäller de fyra orörda Norrlandsälvar som är skyddade i miljöbalken vill moderaterna understryka att dessa unika naturmiljöer bör bevaras till kommande generationer. Någon exploatering bör därför inte tillåtas i dessa områden. Förslag om ett försvagat skydd har diskuterats. Moderaterna vill med anledning av detta ge regeringen till känna att vi anser att dagens älvskydd är väl avvägt. Om detta går att läsa i reservation 1 under punkt 1, som jag nu samtidigt yrkar bifall till.

Så kommer jag till lagstiftning angående vindkraft. Frågorna kring uppförandet av vindkraftverk runt om i Sverige har varit och är fortfarande många, inte minst i mitt hemlandskap Skåne, i Halland och i Bohuslän. På Gotland och Öland har frågan också stor sprängkraft. En från början ganska positiv inställning till vindkraft hos lokalbefolkningen har bytts till sin motsats, delvis beroende på att närboende inte givits tillräcklig information och att samrådsplikten genomförts på ett för den enskilde mindre tillfredsställande sätt. Det politiska intresset att främja s.k. alternativa energikällor har satts före medborgarnas möjlighet att påverka.

All lagstiftning måste enligt min mening präglas av respekt för den enskilde och äganderätten. Samtidigt bör lagstiftningen ge uttryck för

stor respekt för människors liv och hälsa samt för skyddsintressen av natur och miljö. Angelägna uppgifter för stat och kommun liksom konflikter mellan olika äganderätter bör beaktas vid den närmare regleringen inom skilda områden, ävenså vindkraftslagstiftningen.

Frågan om etablering av vindkraft är komplicerad. Å ena sidan har den fördelar. Den kan utnyttjas i liten skala. Den är förnybar, inhemsk och ren, vilket gör att en utbyggnad av vindkraften i och för sig är önskvärd. Å andra sidan har den låg och ojämn effektivitet. Vindkraftverk kan ses på minst fyra fem kilometers avstånd, ger upphov till buller, skuggbildningar och andra olägenheter samt förfular landskapet, speciellt då de uppträder i grupper.

Värdefulla kultur- och naturvärden måste beaktas. Det är viktigt att bevara fria horisonter i landskapet, över vatten, hav och fjäll, likaväl som att se till eventuella grannars intressen av en fortsatt god boendemiljö.

En markägare måste ges möjlighet att påverka vad marken ska användas till och om han eller hon så önskar upplåta marken för vindkraft. Men detta kräver, som jag redan påpekat, att även övrigas intressen tas till vara på ett tillfredsställande sätt. Det är därför angeläget att det skapas ett fungerande regelverk som sätter väldefinierade gränser för byggande av vindkraftverk.

Jag menar att lokalisering av vindkraftverk nog måste övervägas i den kommunala planprocessen. På det sättet kan skyddsvärda natur- och kulturmiljöer undantas och förutsebarhet garanteras ägare till kringliggande markområden. Vi moderater anser att det bör införas ett moratorium för vindkraftsutbyggnad i Stockholms skärgård, runt Gotland samt längs Skånekusten och i Bohuslän till dess en nationell plan tagits fram, en plan som anger vilka kustområden som är av riksintresse att permanent undantas för vindkraftsanläggningar.

Till sist har jag några memento inför morgondagens energidebatt här i kammaren. I dag producerar vindkraften 0,4 terawattimmar elektricitet per år. Sveriges förbrukning är runt 140 terawattimmar om året. Siffrorna talar för sig själva. Vindkraften lämnar ett närmast försumbart bidrag till vår energiförsörjning. Besparingspotentialen i el- och energiförbrukningen är uppenbarligen avsevärt större.

Genom en mycket kraftig utbyggnad kan naturligtvis vindkraftens andel av energiförsörjningen öka. Men är det verkligen realistiskt, och till vilket pris för människorna? Vilka blir miljökonsekvenserna? Miljöminister Kjell Larsson har vid några tillfällen uttalat stora ambitioner om att kunna öka vindenergiens andel av totalen då han nämner siffrorna 10 terawattimmar år 2010. Då menar jag att vindkraftens miljö- och naturkonsekvenser också måste belysas, granskas och ifrågasättas. Jag undrar till slut: Men gör regeringen det i tillräcklig omfattning?

Jag yrkar alltså bifall till reservation 1 under punkt 1 men står naturligtvis också bakom den andra moderata reservationen i betänkandet.

Anf. 177 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Inga Berggren får ursäkta, men jag kan inte skilja på ekonomi, naturresursfrågor och lagstiftning. Jag ska koncentrera mig på vindkraften.

Vi kristdemokrater vill fortfarande ha kvar vår entusiasm när det gäller en omställning av elproduktionen och att all ny elkraft ska komma från förnybara energikällor.

I en fråga till finansminister Bosse Ringholm i december lyfte jag fram problematiken att Sveriges handel med el under första halvåret 2000 förvandlats från nettoexport till nettoimport. Vi importerar för närvarande billig europeisk fossil kraft. Vi nettoimporterar mellan 4 och 5 terawattimmar, ungefär lika mycket som den avställda reaktorn i Barsebäck producerade. Prognosen för 2001, när reaktor två har ställts av, är att vi ska nettoimportera 9 terawattimmar. En ytterligare ökning följer under 2002. Det gäller uteslutande fossil kraft, huvudsakligen med kol som energikälla. Detta är ingen acceptabel energipolitik för Sverige.

Bosse Ringholm påpekade i svaret att Sverige under 1990-talet varit nettoexportör av el, vilket bidragit till att minska de globala utsläppen av koldioxid. Men det skrämmande är hans fortsatta svar:

”Med den avreglerade elmarknad som numera finns inom Norden är det inte längre möjligt att identifiera vilka importörer och exportörer som deltar i börshandeln och än mindre med vilken energikälla som el har producerats. Med hänsyn till gemenskapsrätten måste alla elproducenter behandlas lika.”

Tyvärr är kol utan jämförelse det mest konkurrenskraftiga energislaget. Världsmarknadspriset för kolproducerad el ligger på 4–5 öre per kilowattimme att jämföras med 30 öre som är produktionskostnaden för vindkraft. Det förekommer också subventioner till kolets fördel i flera kolproducerande länder. 43 % av världens elproduktion är kolbaserad.

Fru talman! Som väl är sker en kraftig utbyggnad av vindkraft och biobränslebaserad kraftvärme. Men det är fortfarande omöjligt att mäta sig med utbyggnaden av kolkondensel, som ökar med 1–1 ½ %. Det är därför orimligt att i Sverige fortsätta att i tillståndssammanhang klassificera vindkraft som miljöfarlig verksamhet. Genom detta hamnar ju vindkraften i samma kategori som fossileldade kraftverk. Vindkraften är en förnybar energikälla som inte ger några som helst utsläpp, inget avfall och inte kräver några miljöfarliga transporter. Den miljöbelastning det handlar om är buller och skuggor i omgivningen. Det handlar alltså om människors syn- och hörselintryck.

Jag vill därför yrka bifall till reservation 7 om vindkraftens ställning där det talas om att vindkraften inte kan klassas som miljöfarlig verksamhet.

Fru talman! Kristdemokraterna vill därmed inte utpeka riksintressen för vindkraft. Det är viktigt att den lokala befolkningen och kommunerna kommer till tals. Det känns troligen inte stimulerande för t.ex. Norrbottens befolkning att placera en större anläggning med vindkraftverk utanför kusten utan att få något tillbaka. Det behövs en helt ny regionalpolitisk fördelningspolitik. För min del skulle jag se det som intressant att betala mer för den producerande delen i landet som ger elenergi och i stället ge mindre i den kommunala utjämningen. Då skulle dessutom den misstänksamhet som finns runt det kommunala utjämningssystemet kunna undanröjas, samtidigt som vissa delar i landet inte skulle behöva känna sig som bidragstagare utan mera som producenter. Det är också viktigt – i fråga om detta håller jag med Inga Berggren – att vi inte belas-

tar kustområdena i Stockholms skärgård, runt Gotland, längs Skåne-
kusten och i Bohuslän.

Vi Kristdemokrater anser också att skattesystemet ska premiera pro-
duktion av energi med vindkraft, solfångare och biobränsle.

Jag tänkte inte vara mer långrandig än så. Annelie Enochson kommer
att ta upp de andra delarna, naturresursfrågor och vattenrätt.

Anf. 178 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! I går kväll var vi i bostadsutskottet rörande eniga om det
mesta. Så är dessvärre inte fallet i kväll.

I det här betänkandet som handlar om vind, vatten och grönområden
går våra åsikter vitt isär. Centerpartiet har fogat reservationer till betän-
kandet, eftersom majoriteten inte tycker att det är viktigt med småskalig
vattenkraft, satsningar och förtydliganden när det gäller vindkraften, en
livskraftig skärgård eller att människor ska få vara med och säga sitt när
det gäller slutförvar av kärnbränsle samt det nödvändiga i att slå fast att
det är oerhört viktigt med gröna lungor även i stadsmiljön. Jag lär ju inte
kunna omvända majoriteten här i kväll och få bifall för våra reservation-
er, men jag ska ändå försöka. Politik är ju det möjligas konst.

Nog måste ni väl ändå hålla med om att det är viktigt att vi ska ha ett
hållbart energisystem som bygger på förnybara energikällor. Sverige bör
väl vara föregångare, Sverige som har höga ambitioner och vill vara
bland de bättre länderna? Vi måste väl sträva efter att minska de klimat-
påverkande utsläppen från fossila bränslen?

Det här betänkandet handlar bl.a. om vindkraft. Vi från Centerpartiet
anser att utbyggnaden av vindkraften går alltför långsamt. Det finns olika
hinder. Och i den föredragning som vi har haft i bostadsutskottet om hur
hanteringen av vindkraftsutbyggandet sköts så finns det uppenbarligen
mycket att förbättra. Ett av hindren för att det går så långsamt är byråkra-
tin, som alltid höll jag på att säga, otydligheter i reglerna kring tillstånds-
prövning, och rollfördelning mellan kommuner och länsstyrelser är inte
klar. Ett annat hinder är den låga prioriteringen av vindkraftsintresset.
Det måste, anser vi, fastställas ett mål för vindkraften. Det måste också
upprättas en nationell vindkraftsplan där områden pekats ut som riksint-
resse för vindkraft just för att människor ute i landet ska veta vad de har
att rätta sig efter. Och då slipper vi också onödiga konflikter och diskuss-
ioner på olika orter som bara förhalar och misstänkliggör vindkraften
som framkomlig energikälla.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 5 under punkt 3 och till
reservation 7 under punkt 4.

Fru talman! En annan mycket viktig miljöfråga är att det verkligen
finns en försäkran om att det även i våra stadsmiljöer finns gröna lungor
– inte i första hand för att det är vackert. Det har betydelse, det med. I
första hand handlar det om att våra grönområden renar den luft som vi
människor andas in när vi lever och bor i staden eller vistas där av andra
anledningar. Det är ett absolut måste.

Jag bor själv i en relativt stor stad, och det är anmärkningsvärt hur väl
det känns att luften där är annorlunda. Bensingaser strömmar emot en när
man har varit ute på landsbygden. Jag påstår att det är rent obehagligt
och rent ohälsosamt.

Genom inrättandet av nationalstadsparker ges stora områden skydd. Jag yrkar därför bifall, fru talman, till reservation 8 under punkt 5.

Den unika skärgården, som i lagstiftningen anges som riksintresse för turism, har snart inte kvar den kraft som krävs för att ett samhälle ska kunna leva och skapa kreativa miljöer året om. För att skärgården ska vara intressant krävs det att det finns bofasta människor där året om. Även det är, tycker vi i Centerpartiet, uppenbart ett riksintresse.

Hur skulle det se ut om vi får en konstgjord miljö som bara väcks till liv under sommarmånaderna? Jag tror inte ens att det skulle gå att väcka den till liv då.

Därför anser vi i Centerpartiet att man måste få en översyn av miljöbalken i syfte att värna natur- och kulturvärden samt turism och friluftslivets intressen parallellt med kravet på att det finns en verkligt levande skärgård.

Vi måste få en verklig möjlighet för människor att ha sin försörjning och sitt boende kvar i skärgården året runt. Nog borde vi väl i bostadsutskottet vara eniga om det.

Jag yrkar därför också bifall till reservation 9 under punkt 6.

Till sist, fru talman, vill jag beröra frågan om hur man ska tolka de folkomröstningar som just nu genomförs eller har genomförts i landet när det gäller var slutförvaret av kärnkraftsavfallet ska hamna. Det råder förvirring och osäkerhet om betydelsen av dessa folkomröstningar. Vi har det i mitt län.

Det är för närvarande inte kommunerna som kan bestämma om ifall slutförvaret ska vara eller inte vara i just den kommunen. Ändå genomför man folkomröstningar eller lovar befolkningen att den ska få vara med.

Det här måste klarläggas. Det kommunala vetot borde inte ha någon ventil som undantar människors rätt att bestämma över kärnkraftsavfall, om man nu anser att man ute i kommunerna ska ha rätt att genomföra folkomröstningar i frågan. Här ifrån riksdagen måste vi ge ett klarläggande. Det är nödvändigt med en översyn av folkomröstningsinstitutet som ett instrument för människor att verkligen vara med och påverka sin livsmiljö.

Anf. 179 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Precis som sagts tidigare behandlas i det här betänkandet ett stort antal motioner från olika partier.

I Folkpartiets reservation 2 tar jag ställning till förmån för en motion som föreslår utökat älvskydd i ett par olika avseenden:

Vi anser att älvskyddet bör utformas så att skyddsbehovet ska bedömas oberoende av vilket syfte ett planerat ingrepp tjänar. Det legala älvskyddet är enligt vår mening alltför svagt. Vattenkraftsutbyggnaden bör vara ett avslutat kapitel, och det måste också återspeglas i utformningen av älvskyddet. Vi anser att de två undantag som finns i 4 kap. 1 § och 4 kap. 6 § bör tas bort.

Men för att spara tid vid voteringen yrkar jag inte bifall till reservation 2. Jag vet att jag ändå inte har en chans att få igenom den.

Vidare har jag reserverat mig när det gäller utbyggnaden av vindkraft på Gotland. Inga Berggren har tidigare berört hur viktigt det är att man verkligen ser över att vindkraft inte byggs ut onödigtvis och där det stör. Jag anser att en ordentlig utvärdering av den hittillsvarande satsningen på

vindkraft på Gotland bör göras innan man eventuellt fortsätter att bygga mer.

Men eftersom jag är ensam om den reservationen yrkar jag inte heller bifall till den utan har bara velat säga de här orden.

Sedan har jag i reservation 11 tillsammans med kd och c reserverat mig när det gäller frågor om översyn av vattendomar och ansvar för översvämningar, m.m.

Jag behöver inte upprepa allt som står i reservationen. Jag vill bara hänvisa till att jag flera gånger under de senaste åren har ställt frågor till statsråd just med anledning av att vattendomarna behöver ses över och också deltagit i en speciell debatt som tillkom efter översvämningarna i somras. Men hittills har varken jag eller någon annan fått gehör för kravet på omprövning.

Därför blev jag väldigt glad när jag läste Dagens Nyheter i måndags den 5 mars.

Där står följande att läsa:

”Vattendomarna för en reglerad älv läggs ofta på varandra. Det är därför inte lätt att genomskåda vad som gäller, säger Stefan Rubenson, chef för den juridiska enheten på miljödepartementet.

För varje del av en reglerad älv kan vattendomarna omfatta hundratal sidor – – – Eftersom det kan vara åtskilliga vattendomar för en enda älv har det visat sig vara mycket svårt att få en helhetsbild av rättsläget utefter älven.”

Artikeln fortsätter med ett antal argument som talar för att omprövning behöver göras. Därför blev jag som sagt glad att läsa att den sittande utredningen om den nya miljölagstiftningen – miljöbalksutredningen – kommer att få tilläggsdirektiv för att även se över lagstiftningen om vattendomar. Det här har hänt efter utskottsbehandlingen, såvitt jag förstår. Då var ärendet fortfarande under beredning, som det står skrivet i betänkandet. Jag hoppas nu innerligt att den översynen kommer att leda till förslag som gör det möjligt att också ompröva gamla vattendomar!

Med detta yrkar jag bifall till reservation 11.

Anf. 180 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Det upprepar sig. Vi har sett de här motionerna, och även Miljöpartiet har motionerat i dessa frågor vid åtskilliga tillfällen.

Nu är det inte så mycket som ändrar sig år från år, utan beredningar pågår. Jag är glad att så många har tagit upp vindkraftens fördelar och behovet av grönområden. Det är jätteviktiga saker.

Anledningen till att Miljöpartiet inte har ansett sig ha någon annan mening än den övriga utskottsmajoriteten är att det pågår en massa beredningar i Regeringskansliet. Det gäller vattendragen, vindkraften och nationalstadsparker. Här stöder vi alltså betänkandet.

Däremot har vi synpunkter på det kommunala vetot. Jag ser att också Ingegerd Saarinen nu har kommit till kammaren. Jag vet att hon tänker säga en del om detta. Därför tänker jag begränsa mig till att hänvisa till vad vi har framfört i reservationen om en allmän översyn av folkomröstningsinstitutet som ett instrument för människor att påverka sin livsmiljö.

Översynen bör också omfatta frågan om ifall kärnkraftsavfallet är en fråga för staten eller om det kommunala vetot ska gälla även denna mil-

jöfråga. Vidare bör regeringen förtydliga under vilka förutsättningar man med nuvarande regler avser att utnyttja vetoventilen.

Vi anser nämligen att kommunernas rätt att säga nej till etablering av miljöförstörande anläggningar i den egna kommunen är en av hörnstenarna i den kommunala bestämmanderätten.

Med det yrkar jag bifall till reservation 10 under punkt 7.

Anf. 181 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag ska inte replikera på Helena Hillar Rosenqvists anförande mer än att jag också tycker att det är viktigt med vindkraft och nationalstadsparker.

Eftersom jag var litet vårdslös när det gällde att yrka bifall tar jag för tids vinnande bort två reservationer, nämligen de om vindkraften.

Jag tar bort yrkandet om bifall till reservation 5 punkt 3 och reservation 7 punkt 4 för att inte överskrida mina befogenheter.

Anf. 182 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det är inte mycket för mig att replikera på. Det är bara att inse att Centerpartiet och vi har övervägande gemensam syn på etableringen av vindkraft.

Anf. 183 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Så har vi nattsession i bostadsutskottet igen. Den här gången ska vi behandla 20 motioner från allmänna motionstiden förra året.

Den största skillnaden i årets betänkande jämfört med i fjol är att vi i år har en reservation mer än vanligt. Vi har 11 reservationer. Och det har tillkommit ett ämnesområde, nämligen skärgårdens förutsättningar.

När det gäller älvskyddets utformning står de borgerliga partierna för var sin linje. Moderaterna tycker att älvskyddet är väl avvägt. Folkpartiet anser att älvskyddet är för svagt och att de mycket restriktiva undantagen ska tas bort. Det tyckte Kristdemokraterna också förra året, men inte i år.

Nu vill Kristdemokraterna i stället tillsammans med Centern underlätta utbyggnaden av småskalig vattenkraft. Det är klart att man då inte kan gå på Folkpartiets totalitära linje i den här frågan.

Man måste fråga sig vad en borgerlig regeringspolitik skulle innebära när det gäller älvskyddet i Sverige.

Fakta i målet är att det råder förbud mot utbyggnad av vissa älvar. Det är de fyra nationalälvarna, vissa andra vattenområden samt vissa älvsträckor. Förbudet omfattar vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål.

Från förbudet görs undantag för vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Vidare utgör förbudet inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Även anläggningar för utvinning av vissa ämnen eller material kan, om det föreligger särskilda skäl, vara undantagna.

I vår förväntar vi oss en proposition om de här frågorna. Den bygger på utredningen om mål i miljöpolitiken. Den utredningen har ganska bred uppslutning här i riksdagen.

När det gäller vindkraften är splittringen större.

Moderaterna tycks tycka illa om vindkraft och vill ha starka restriktioner för utbyggnaden.

Centern däremot är glad tillskyndare av vindkraften och har den vällovliga ambitionen att underlätta utbyggnaden.

Folkpartiet är mer ambivalent och tycks ha kommit till den slutsatsen att det finns röster att hämta på Gotland.

Kristdemokraterna hade ingen reservation förra året när det gäller vindkraft, men i år störs man av att vindkraften lagmässigt definieras som miljöfarlig. I övrigt delar man utskottsmajoritetens uppfattning.

Även i vindkraftsfrågan måste man fråga sig: Vilken vindkraftspolitik skulle en borgerlig regering föra?

Även om riksdagen ännu inte fått någon proposition om vindkraften så har regeringen inte varit överksam.

Man har tillsatt en arbetsgrupp som ska genomföra en studie om vindkraftverk i havs- och fjällområden. Den har lämnat en delrapport som bereds i Regeringskansliet.

Näringsdepartementet har gett Statens energimyndighet i uppdrag att bl.a. ta fram områden med särskilt goda förutsättningar för vindkraft och planeringsmål för den. Uppdraget ska redovisas inom kort.

Man har också gett Boverket i uppdrag att göra en översyn av verkets allmänna råd 1995:1. På motsvarande sätt har länsstyrelserna fått i uppdrag att redovisa bl.a. vidtagna och planerade åtgärder för hur kommuner med goda vindenergiressurser behandlar mark- och vattenanvändningsfrågor som rör vindkraften i sina översiktsplaner.

Därmed bör också den reservationen avslås.

Reservation 8 är en gammal bekant som för fram till intet förpliktande krav om fler nationalstadsparker. Självklarheten att besluten om att inrätta nationalstadsparker ska vara lokalt förankrade förs också fram. Jag delar naturligtvis den uppfattningen, men yrkar avslag på reservationen.

I reservation 9 vill Kristdemokraterna och Centern ha en översyn av miljöbalken för att skapa bättre förutsättningar för en levande skärgård. Utskottet är väl medvetet om skärgårdsproblematiken men ser inte att reservanternas förslag innebär någon långsiktig lösning, snarare tvärtom.

Reservationen om den kommunala vetorätten är också en gammal bekant. Vetot är ett uttryck för respekten för det kommunala självstyret, som är en viktig beståndsdel i den svenska modellen. Men, fru talman, vi kan inte ha en ordning som kan innebära att ett problem som måste lösas inte kan lösas. Därför är det nödvändigt att ha undantag från vetorätten för kärnkraftsavfall.

Reservanterna kräver att regeringen ska förtydliga under vilka förutsättningar regeringen avser att utnyttja vetoventilen. Jag har svårt att förstå det kravet eftersom lagen är glasklar. Det är också utskottets skrivning.

Regeringen har rätt att i vissa undantagsfall besluta om lokalisering av anläggningar av stor nationell betydelse, med eller utan folkomröstning. Så står det i betänkandet.

Det är också en självklarhet att ingen regering gör en sådan åtgärd utan tvingande skäl. Varför skulle man göra det?

Den sista reservationen handlar om vattenrätten med utgångspunkt i de allvarliga översvämningar som ägt rum under senare tid. Man frågar

sig om översvämningarna beror på växthuseffekten eller inte. De lärde tvistar om det. Men nog tror jag att det är växthuseffekten som ligger i botten.

Det är inte det som diskussionen gäller i dag. Vi har att ta ställning till den vattenrättsliga aspekten av problemet.

Jag tror att alla är överens om att vi måste förebygga översvämningar så långt som det står i mänsklig makt. Om de ändå inträffar måste beredskapen och förmågan att minimera skadorna vara god. Det är självklart regeringens ansvar.

Jag är glad att kunna säga att regeringen tar problemet på allvar och att den förutom det nationella och internationella arbetet har tagit flera initiativ.

Räddningsverket har i regleringsbrev fått i uppdrag att redovisa uppbyggnaden av de regionala resursdepåerna.

SMHI har redan lämnat en rapport till regeringen som utvärderar träffsäkerhet och kvalitet i prognoser och varningar. Den bereds nu.

Efter kontakter med landshövdingar och Kammarkollegiet överväger Miljödepartementet tilläggsdirektiv till Miljöbalksutredningen. Det är ingen tidningsuppgift, Yvonne Ångström, utan det står i betänkandet.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 184 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vidhåller att Folkpartiet vill ta bort de undantag som finns från älvskyddet, även om det gäller relativt små anläggningar. I min hemkommun har jag blivit väldigt uppskrämd av partikamrater till Bengt-Ola Rytter som har velat nagga de här bestämmelserna i kanten. Det gör att jag inte tänker ändra mig.

Det ska visserligen inte debatteras energi i kväll, men vi tycker att det är bättre att stoppa vattenkraften totalt och tillåta forskning på kärnkraftsområdet. Jag vet att inte alla delar den uppfattningen.

När det sedan gäller tilläggsdirektiv har i varje fall jag i betänkandet läst att ärendet är under beredning i departementet, inte att man har lämnat några tilläggsdirektiv. Det må vara rätt eller fel.

Bengt-Ola Rytter undrar vidare hur de fyra borgerliga partierna ska kunna bilda regering. Vi kan säkert göra på samma sätt som ni gör i dag. Om våra fyra partier får majoritet kommer vi att tala oss samman om de viktiga frågorna, men som det är just nu har vi all rätt att ha olika uppfattningar – annars behövde vi inte var fyra partier.

Anf. 185 BENGT-OLA RYTTER (s) replik:

Fru talman! Mina partikamrater i Yvonne Ångströms hemkommun råder inte över lagstiftningen, och den är mycket restriktiv. Men den ska naturligtvis inte vara auktoritär, så att det inte går att göra någonting. Det skulle vara självbindning, och det är inte bra i en demokrati.

Jag kan nyansera mig något när det gäller tilläggsdirektivet. Det övervägs tilläggsdirektiv, och har man sagt det från regeringen, är det omöjligt att backa från det. Vi kan alltså betrakta det som ett faktum att det kommer tilläggsdirektiv.

Anf. 186 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det låter väldigt bra. Då hoppas jag också att man kommer att tillåta omprövning av gamla domar och inte bara rikta in sig på den nya lagstiftningen.

Anf. 187 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Det finns redan nu vissa möjligheter att ompröva gamla vattendomar, men det är möjligt att det är alltför komplicerat att komma fram till det. Man bör nog ta ett helhetsgrepp i den här frågan.

Anf. 188 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Jag vill replikera till Bengt-Ola Rytter om vindkraften. Jag skulle vilja ha svar på följande fråga: Vad vill Bengt-Ola Rytter och hans parti egentligen i vindkraftsfrågan? Det skulle vara mycket intressant att få veta det. Nu gömmer sig Bengt-Ola Rytter bakom att det pågår utredningar men anger inte med ett ord vilken inställning han och hans parti har för egen del.

Vi kunde under utskottsarbetet konstatera att detta är en mycket komplicerad fråga. Det pågår dessutom en teknisk utveckling. Jag pekade på att det å ena sidan fanns fördelar, å andra sidan nackdelar. Jag undrar om Bengt-Ola Rytter håller med Kjell Larsson när denne uttalar att det hade varit intressant att få en mycket kraftig vindkraftsutbyggnad. De siffror som jag nämnde var 10 terawattimmar år 2000. Att inte göra några konsekvensbeskrivningar av en sådan utbyggnad vore alldeles fel. Det är därför som jag har tagit upp den här diskussionen och menar att det är väldigt viktigt att man har väl definierade gränser i en lagstiftning för framtida vindkraftsetablering.

Anf. 189 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Jag kan väl erkänna att jag gömmer mig bakom utredningar i den här frågan. Min grunduppfattning – och därvidlag tror jag att jag också talar för partiet – är att vindkraften bör utvecklas och stå för en större del av vår energiförsörjning. Vi har under senare tid kunnat se att det har blivit ett genombrott för viljan att etablera ny vindkraft. Men vi ska naturligtvis för att skydda väsentliga värden och för att utnyttja den resurs som vinden är ha så mycket fakta på bordet som möjligt innan vi tar slutlig ställning till hur det ska gå till.

Anf. 190 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra replikväxlingarna både mellan folkpartisten och Rytter och mellan moderaten och Rytter. Såvitt jag kan förstå verkar det som om moderater, socialdemokrater och centerpartister när det gäller energikällor är ganska eniga om en satsning på vindkraft, och det känns ganska bra. Däremot är jag lite förvånad över replikskiftet mellan folkpartisten och Bengt-Ola Rytter. Det skulle jag naturligtvis prata med folkpartisten om, men det kan jag göra en annan gång.

Vad känner egentligen Bengt-Ola Rytter – som är dalmas och såvitt jag förstår kommer från en ganska sund miljö med goda luftförhållanden uppe i Dalarna – när han kommer ned till Stockholm och inandas dofter-

na här? Såvitt jag förstår tycker man att det är bra med nationalstadsparker men yrkar ändå avslag på vår reservation. Varför det?

Prot. 2000/01:76
8 mars

*Naturresursfrågor och
vattenrätt*

Anf. 191 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Det är inte första gången som vi diskuterar nationalstadsparker. Jag tror att det måste finnas ett klart dokumenterat lokalt intresse för att genomföra sådana. Regeringen spretar inte alls i den här frågan. Tvärtom har den varit ganska så entusiastisk för att få till stånd nya nationalstadsparker. Men att inrätta en sådan park är en väldigt ingripande åtgärd, som man måste ha lokal förankring för. Det finns faktiskt inget större tryck runtom i landet för att inrätta nationalstadsparker. På kommunal nivå vet man att sådana begränsar handlingsutrymmet.

Anf. 192 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Bengt-Ola Rytter och jag närmar oss varandra ganska bra även i den frågan. Det skulle inte alls vara oävet om Bengt-Ola Rytter tänkte till ytterligare en gång och yrkade bifall till min reservation. Bengt-Ola Rytter säger att trycket måste komma underifrån, men det är viktigt att framhålla att det är väsentligt med gröna lungor i en stad.

Anf. 193 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt med gröna lungor både i stad och på landet. Med tanke på min bostadsort skulle jag ha kunnat ha rena lungor, men av olika omständigheter har jag inte alls fått rena lungor. Därför får jag stå ut också i staden.

Anf. 194 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Bengt-Ola Rytter undrar varför vi inte reserverat oss mot älvskyddets utformning. Vi har visat den respekten mot regeringen, eftersom Naturvårdsverket har utarbetat och redovisat förslag till det fortsatta miljövårdsarbetet. Verkets redovisning har handlagts av den parlamentariska beredningen om mål i miljöpolitiken, och vi väntar på en proposition. Detta innebär inte att vi har ändrat uppfattning.

Vidare förstår jag inte riktigt varför Bengt-Ola Rytter vill sätta likhetstecken mellan att vi inte har reserverat oss mot älvskyddets utformning och att vi vill underlätta småskalig vattenkraft. Det har till viss del med älvskyddet att göra, om vi anser att vattenkraften ska byggas ut, men så har vi inte sagt. Det finns redan småskalig vattenkraft som inte är i bruk och som kan tas upp igen. Det är detta som vi vill arbeta för.

Sedan blir vi anklagade för att inte tidigare ha talat om vindkraft. Det har vi gjort i många sammanhang, inte minst i näringsutskottet. Jag är i och för sig väldigt glad över att Bengt-Ola Rytter så uppmärksam intresserar sig för kristdemokraternas politik och för vårt samarbete bland de borgerliga. Jag undrar nu hur Bengt-Ola Rytter ställer sig till att vindkraften ska klassas som miljöfarlig verksamhet. Har ni från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet diskuterat ihop er om detta, om ni vill att vindkraften ska kunna byggas ut ytterligare?

Anf. 195 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Det är inte så att jag har uppmanat Ulla-Britt Hagström och Kristdemokraterna att reservera sig när det gäller älvskyddet. Jag har bara konstaterat den logiska följden av att Kristdemokraterna står bakom reservation 3. Det gör att det inte är logiskt att följa Folkpartiet i fråga om älvskyddet.

När det gäller att vindkraften är miljöfarlig verksamhet ser jag det som en juridisk teknikalitet. Det är ingången i tillåtlighetsprövningen. Det är inget värdeomdöme om vindkraften som sådan, som jag ser det.

Anf. 196 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Vad anser då Bengt-Ola Rytta om den juridiska teknikaliteten? Tänker Bengt-Ola Rytta göra någonting åt den?

Sedan vill jag ytterligare en gång säga att det inte finns något likhets-tecken mellan älvskyddets utformning och småskalig vattenkraft i det fall det inte är tänkt att vi vill bygga ut den småskaliga vattenkraften intill älvarna.

Anf. 197 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Jag respekterar helt och fullt att ni har avträtt folkparti-kravet och förenar er med Centern när det gäller den småskaliga vattenkraften. Det tycker jag är ett steg framåt.

Jag kommer inte ihåg den andra frågan. Jag ber om ursäkt, Ulla-Britt Hagström.

Anf. 198 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det gäller frågan om vetoventilen. Det förefaller som att Bengt-Ola Rytta tycker att det hela är väldigt klart. I själva verket råder det en viss otydlighet om under vilka förutsättningar regeringen har rätt att utnyttja vetoventilen.

I många kommuner framförs ståndpunkten att regeringen aldrig kommer att utnyttja den. I SKI:s skrift *Frågor och svar* framkommer dock att regeringen har rätt att gå emot ett fullmäktigebeslut under förutsättning att noggranna undersökningar har gjorts på minst två platser. SKI:s tolkning av vetoventilen är alltså att regeringen har rätt att använda den efter provborrningarna.

Jag undrar om det är ansvarsfullt att det finns så olika tolkningar av vad vetoventilen innebär.

Anf. 199 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Det är alltid beklagligt om lagstiftning uppfattas på olika sätt. Jag tror att jag sade i mitt anförande, och det framgår väldigt klart i utskottets betänkande, att oavsett om man har haft folkomröstning eller inte har regeringen den lagliga rätten att gå in och bryta vetot.

När man diskuterar de här frågorna ute i kommunerna ser man naturligtvis till vad som är politiskt möjligt. Utifrån det drar man slutsatsen att regeringen inte kommer att göra det. Men det har ingenting med lagstiftningens kvaliteter att göra. Den är som jag ser det alldeles otvetydig.

Anf. 200 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Uppenbarligen är det inte så otvetydigt. Det är därför som vi tycker att regeringen bör förtydliga under vilka förutsättningar man avser att utnyttja vetoventilen.

Anf. 201 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Jag har svårt att förstå detta. Möjligen kan ansvarig minister i ett svar på en fråga understryka hur det förhåller sig och kanske också belysa frågans politiska karaktär, för det har den naturligtvis.

Lagstiftningen kan inte vara klarare än vad den är, och utskottets skrivningar kan inte vara klarare än vad de är.

Anf. 202 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Sverige har genom sitt medlemskap i EU ställt sig bakom gemenskapens målsättning i olika frågor. När det gäller utsläppen av växthusgaser har Sverige genom Kyotoprotokollet åtagit sig att i samverkan med övriga medlemsländer minska sina utsläpp med minst 8 % till perioden 2008–2012.

Detta kan verka lovvärt, men vad hjälper det om man samtidigt importerar el från smutsiga kolkraftsbaserade elverk i exempelvis Polen i stället för att utnyttja inhemska förnyelsebara energislag som vattenkraft? Detta ökar växthuseffekten, vilket är ett av nutidens största hot mot biologisk mångfald.

Sverige har ett uttalat mål att främja produktion och utnyttjande av förnybar energi. Denna målinriktning måste ta sig mera konkreta uttryck genom att man underlättar för dem som vill satsa på förnyelsebar energi.

Ett exempel är etableringen av småskaliga vattenkraftverk där det behövs klarare och en mera positiv inställning till förutsättningarna för deras verksamhet. Lagstiftningen och myndigheters handläggning ska i möjligaste mån utformas så att en ökad produktion av förnyelsebara energikällor underlättas och så att oklarheter för den enskilde i planeringsförfarandet undanröjs. Vi har därför en reservation om småskalig vattenkraft i betänkandet.

Fru talman! Den svenska skärgården är speciell. Vi har här en ovärderlig nationell tillgång som uppskattas långt utanför vårt lands gränser. Det finns därför i miljöbalkens 4 kap. 2 § angivet vissa områden som riksintresse där turismen och det rörliga friluftslivet särskilt ska beaktas vid bedömningen av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Staten har angivit att kustområdet och skärgården i Bohuslän från norska gränsen till Lysekil är just ett sådant unikt område.

Under senare år har just detta område satts under hård press genom att framför allt fastigheter för åretruntboende har omvandlats till fritids- eller turisthus. Detta leder så småningom till allt högre och i många fall orimliga fastighetspriser med svårigheter för åretruntboende att konkurrera med kapitalstarka köpare som söker ett fritidsboende. Detta i sin tur leder till allt färre åretruntboende, med allt mindre underlag för service, och en negativ spiral startar. Företag vill inte etablera sig i en bygd som erbjuder dålig service, och utveckling går mot att bygden under stora delar av året är ”död”.

Prot. 2000/01:76

8 mars

*Naturresursfrågor och
vattenrätt*

Det kan inte ha varit lagstiftarens intentioner att hela bygden som klassas som riksintresse för turism och det rörliga friluftslivet inte kan erbjuda en dräglig tillvaro för sina åretruntboende.

För att skärgården ska vara intressant som rekreation och för turism krävs att skärgården ges förutsättningar att vara levande året om. Det är kanske dags att även klassa en levande skärgård som ett riksintresse.

Jag yrkar bifall till vår reservation som vi har tillsammans med Kristdemokraterna, reservation nr 9.

Till sist vill jag ta upp vår reservation som berör sommarens översvämningar. Kristdemokraterna har i en motion uppmärksammat problemet och kommit med ett antal konkreta förslag som om dessa realiserats kan minska risken för framtida översvämningar som de vi upplevde i somras.

De flöden och de nivåer som uppmättes i juli är på inget sätt extrema. Statistik som förts i mer än 100 år visar att sommarens översvämningar måste beaktas som regelbundet återkommande höga flöden. Landskapen kommer alltså att drabbas av höga flöden även i framtiden. Skillnaden är att översvämningarna under senare år har haft en tendens att inträffa allt oftare.

Då översvämningarna är frekvent återkommande och dessutom kan drabba mycket stora geografiska områden samtidigt bör staten ansvara för och investera i ett antal regionala översvämningförråd i landet med gemensam utrustning för att på ett bättre sätt klara av kommande översvämningar.

Bättre flödesprognoser är nödvändiga med en samlad prognosbild för att kommunerna lättare ska kunna vidta lokala förebyggande åtgärder.

Dagens vattendomar måste också ses över. De som finns är ålderstigna och tar inte hänsyn till hela älvsystemet utan gäller ofta damm för damm.

För att förebygga framtida översvämningar och den skada som åsamkas av dessa bör en utredning tillsättas med uppgift att utreda konsekvenserna av de föreslagna åtgärder som nämnts.

Anf. 203 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att säga ett par ord om den småskaliga vattenkraften, eftersom den har varit uppe här. Om man bygger ut den så ger den ett verkligt minimalt tillskott till elförsörjningen. Förstörelsen av biotoper och livsformer blir däremot jättestor. Så det är verkligen ingen lösning på våra energiproblem att använda den småskaliga vattenkraften. Däremot kan vi ställa till stor skada.

Jag gick upp för att prata lite grann om en del av reservationen om det kommunala vetot, nämligen det som handlar om en allmän översyn av folkomröstningsinstitutet som ett instrument för människor att påverka sin livsmiljö.

Jag vill illustrera otydligheten i detta, och därtill vikten av att man får ett förtydligande av vad saker och ting handlar om.

SKB har nämligen föreslagit att platsundersökningar ska genomföras i Oskarshamn, Östhammar och Tierp. Regeringen ska efter ett remissförfarande yttra sig över SKB:s förslag till fortsatt arbete i lokaliseringsprocessen för en lämplig plats för djupförvaringen av det använda högaktiva kärnbränslet. Men processen kring förundersökning och platsundersök-

ningar är inte övertygande. Det hela är inte heller tillräckligt demokratiskt förankrat.

Dessutom visar det som nyligen har hänt i Västerbotten att kärnavfalls placering är en ytterst brännhet fråga. Både i Storuman och i Malå har folkomröstningar genomförts efter förstudierna. I Storuman sade 71 % av befolkningen nej till ytterligare verksamhet, och i Malå sade 54 % nej och 44 % ja. Trots att befolkningen i båda dessa kommuner så tydligt sagt nej går länsstyrelsen och de berörda kommunerna in och engagerar sig aktivt för att återigen få komma in i sökprocessen. Storuman och Malås kommunledningar har alltså trots folkomröstningsresultaten uttalat vilja att återigen söka samarbete med SKB för att komma in i sökprocessen! Landshövdingen har satt till en arbetsgrupp med uppgift att arbeta med frågan om kärnavfallshantering i Västerbotten.

Det är inte regeringens uppgift att föreslå lämpliga platser för en slutförvaring, men den har att pröva ansökan om att få uppföra en slutförvaring som SKB så småningom lämnar in. Jag ställde nyligen en fråga till miljöminister Kjell Larsson kring detta. Jag frågade om regeringen kunde tänka sig att säga ja till lokalisering av kärnavfall till en ort där befolkningen i en folkomröstning har sagt nej till det. Han svarade att enligt SKB så bygger den platsvalsprocess som företaget driver på frivillighet hos berörda kommuner. Företaget har också tydligt aviserat att platsundersökningar bara kommer att genomföras om kommunen godtar det. Ministern sade att han utgår från att en platsvalsprocess baserad på frivillighet ska kunna genomföras.

Men vad är då frivillighet, om folket säger nej i en folkomröstning och kommunledningen ändå sedan säger ja? Jag tycker att det är värt en utredning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 mars.)

14 § Vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU7

Vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor.

Anf. 204 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! I indelningslagens 1 kap. 1 § står att läsa:

Regeringen har att besluta om ändring i kommunindelningen. Vid prövningen ska särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som berörs. Särskild hänsyn ska tas till befolkningens önskemål och synpunkter.

Jag vill också citera något. På s. 247 i SOU 2000:1, *En uthållig demokrati*, står det:

”I första hand menar vi att den svåra målkonflikten mellan ekonomisk bärkraft och effektivitet å ena sidan och medborgarinflytande å den andra bör lösas genom att dela kommuner.”

Det vi moderater särskilt fäster oss vid när vi läser 1 § i indelningslagen är biten som gäller ”särskild hänsyn till befolkningens önskemål och

Prot. 2000/01:76

8 mars

*Naturresursfrågor och
vattenrätt*

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

synpunkter”. Vi fäster oss också djupt vid många av resonemangen i Demokratiutredningen, där man delvis pekar på brist på samhörighet mellan kommuninvånare och deras kommunala förtroendevalda, som sitter lång borta.

Därför anser vi att när det gäller ärendet om bildande av Torslanda kommun blir det självklart att ställa sig på den lilla partens sida. Allt är gjort enligt indelningslagens föreskrifter och allt talar för att detta är bra för både Torslanda och resterande delar av Göteborgs kommun. En mycket stor majoritet av befolkningen i Torslanda har sagt i en folkomröstning att man vill bli sin egen. Men stora Göteborgs kommun, där Torslanda är en mycket liten del, säger nej.

Det andra ärendet handlar om en utredning för att se på förutsättningarna för att bilda Ljungskile kommun. Där har man efter en mycket summarisk utredning med ekonomin som bas avslagit att en utredning ens ska göras. Framför allt vid det första ansökningstillfället fanns det i detta fall ingen som var emot att en utredning skulle göras – ingen mer än Kammarkollegiet och regeringen. Vid det andra ansökningstillfället var utomstående parter inte lika positiva. Men grunden är att det i Ljungskile finns en drivkraft för att få bilda en egen kommun – eller åtminstone för att få en utredning gjord.

Jag finner det trist att regeringen i dessa frågor väger systemen mot befolkningens synpunkter och att den har funnit systemen som den tyngre parten – den man vilar mot. Detta har lett till att regeringen valt att inget göra.

Utifrån den lilla parten och individen tycker jag att det är trist att konstatera att i socialistiska system så vinner alltid systemen över människan. Det är den enda förklaring som jag kan finna i de beslut som regeringen har fattat. Då en mycket övervägande majoritet av befolkningen i Torslanda vid en folkomröstning tydligt förordade att de ville bilda en egen kommun anser jag att endast mycket tunga skäl kan föreligga om man säger nej. Dessa skäl är inte att en många gånger större kommun totalt säger nej, för det är inte att visa respekt för demokratin. Den så stora kommunen får ju i praktiken möjlighet att lägga in sitt veto. Det tycker jag är oacceptabelt.

När det gäller möjligheten att bilda Ljungskile kommun tycker jag att handläggningen på något vis blir som moment 22. Om man å ena sidan väljer att inte göra en utredning så kommer det alltid att hos en stor grupp finnas ett utbrett missnöje över att man är överkörd. De missnöjda kommer aldrig att godta några argument till varför det inte gick, utan de kommer troligtvis att fortsätta driva frågan år efter år. Om man å andra sidan väljer att göra en utredning så kan alla parter de facto ta ställning till vad det är man vill. Då kan man ha en realistisk syn på möjligheten att skapa en ny kommun, och ha en folkomröstning i frågan. Jag anser att denna möjlighet stängs om man inte gör en utredning. Det är självfallet det enda vettiga beslut som regeringen kan fatta.

Jag kan sedan fortsätta med utskottets ställningstagande när det gäller länstillhörigheten för Heby kommun. Det självklara i den här frågan är att det även här borde finnas en majoritet i riksdagens kammare för att mycket tydligt uttala att regeringen måste fatta ett beslut om länsbyte.

Här har emellertid i dag vid frågestunden lämnats några mycket intressanta uppgifter av statsrådet Lejon. En sådan är att regeringen kom-

mer att fatta beslut i Hebyärendet inom kort. Därutöver meddelade statsrådet att vid ett positivt beslut kommer regeringen att underställa riksdagen beslutet genom en proposition. Om regeringen däremot avvisar Hebys framställan blir det inget riksdagsärende.

Detta talar för att riksdagen nu inte fattar beslut om den motion som finns i betänkandet. Statsrådets i dag lämnade besked gör att det finns all anledning för utskottet att ånyo överväga frågan. Skulle regeringen under mellantiden lämna ett positivt besked skulle riksdagen i ett tillkännagivande kunna lämna sitt bifall till regeringsbeslutet, vilket i sin tur rimligen skulle göra en proposition från regeringen överflödig. Det finns dessutom inte mycket tid kvar om riksdagen ska kunna behandla en proposition inom den tid som måste gälla om Heby ska få byta län från den 1 januari 2003.

Med detta yrkar jag återremiss av ärendet. Tyvärr går det inte att endast återremittera en punkt, utan hela ärendet måste därför återremitteras.

Vad får då detta för konsekvenser för Torslanda och Ljungskile? Det får egentligen inga konsekvenser mer än att riksdagens beslut skjuts upp i ett par tre veckor. Detta kan naturligtvis kännas tråkigt för berörda parter, men det påverkar inte sakfrågan. Vi vill dock med kraft påpeka att vi fortfarande har samma positiva inställning till Torslanda och Ljungskile, men vi vill ge samma chans till Heby kommun.

Fru talman! I övrigt vill jag bara säga några korta ord om länsstyrelserna i försökslänerna. Mycket av det som skrivits i motionerna om viss otvetydlighet i rollerna, om att myndighetskaraktären ska stärkas och att man kan fundera över vilken roll en landshövding ska ha kan vi hålla med om. Men eftersom det fortfarande endast är försöksverksamheter anser vi att det är för tidigt att göra ytterligare förändringar. Den dagen då försöken permanentas är det dags att ta itu med vilken roll och vilka uppgifter länsstyrelsen ska ha.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag alltså på återremiss av ärendet.

Anf. 205 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag deltar i den här debatten för att tala lite om den försöksverksamhet som pågår i fyra län med ett utökat politiskt ansvar på den regionala nivån. Det är egentligen att föregripa kommande beslut eftersom den parlamentariska kommittén som utvärderat försöken avslutade sitt arbete i oktober förra året och betänkandet är just nu ute på remiss.

Kommittén ställde sig positiv till en fortsatt försöksverksamhet under nästa mandatperiod och vill öppna för att flera län ska få delta i försöksverksamheten. Från regeringens sida hörs det oroande signaler om att man inte vill gå vidare på den inslagna linjen. Det skulle vara ett oerhört nederlag för en fortsatt demokratisering av den regionala nivån och en eftergift för moderat politik som vill avskaffa den regionala nivån helt.

Därför är det viktigt med en bred debatt om dessa frågor och att den även förs i den här kammaren innan propositionen i frågan ligger på riksdagens bord. Trycket ute i landet på en fortsatt utveckling i den här riktningen är stort. Länsstyrelsens roll bör renodlas som myndighetsutövare och uppföljare av statliga mål på den regionala nivån. Utvecklingsmedel och utvecklingsrollen bör lämnas över till den demokratiskt valda

församlingen. Där förespråkar vi vänsterpartister den direktvalda modellen.

Innan jag går vidare i diskussionen om de motioner som finns om försöksverksamheten vill jag kommentera det som berör vissa indelningsfrågor. Vänsterpartiet har inget emot en diskussion om kommunindelningsfrågor och hur Kommun-Sverige ska se ut, men vi är förvånade över hur de borgerliga partierna med hjälp av Miljöpartiet vill sätta sig över den lagstiftning som råder i dessa frågor. Riksdagen fattar inte dessa beslut, utan det är en fråga för regeringen. Vill man ändra på detta ska man motionera om en förändrad lagstiftning och inget annat. Det är det som är riksdagens uppgift.

Nu använder de borgerliga partierna med hjälp av Miljöpartiet sin majoritet för att komma med politiska uttalanden. Det kan man ju göra via pressmeddelanden eller på annat sätt. Besluten är inte heller konsekventa eftersom Miljöpartiet hoppar lite hit och dit i den här frågan. Man ger stöd till Torslanda och Ljungskile men inte till Heby. Vari ligger logiken i detta? Inte beror det på skillnader i det folkliga stödet i alla fall.

Låt mig gå tillbaka till frågorna runt försöken med utökad regional demokrati. Att jag tar upp dessa frågor beror inte på eget motionerande utan på att kristdemokrater och miljöpartister har gjort det. Då tar man förstås tillfället i akt eftersom delar av miljöpartimotionen i princip är identisk med den gemensamma reservation som Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade i kommittén och som jag skrivit.

Kristdemokraternas motion om att redan nu permanenta försöksverksamheten i de län där försöken pågår ställer vi inte upp på i nuläget, även om vi tror och hoppas att utvecklingen kommer att bli så. Att göra detta redan nu är att föregripa en kommande proposition i frågan och väcker en rad andra frågor. I dag sker försöken på två sätt, dels med direktvalda regionfullmäktigeförsamlingar, dels med indirekt valda kommunförbund.

Geografiskt och befolkningsmässigt är spännvidden enorm – allt från Gotlands kommun med runt 100 000 invånare till ett Västra Götaland som omfattar 1 ½ miljon människor. En permanentning kräver ett omfattande arbete med att fundera över vilka organisatoriska lösningar som ska användas och vilka förutsättningar ett litet län med några hundra tusen invånare egentligen har att bilda en egen region. Då är det lite märkligt att redan i dagsläget göra som Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet föreslår.

Vänstern, Miljöpartiet och Folkpartiet vill avveckla landshövdingarna i försökslänerna när deras mandatperiod löper ut och i stället tillsätta en myndighetschef, förslagsvis det länsråd som i dag leder länsstyrelsearbetet under landshövdingens ansvar. Då spar ju dessutom staten lite pengar på sin administration, och det kan vi behöva.

Anledningarna till detta är flera. Dels är det en markering av att det nu råder nya förhållanden i våra försökslän. Länsstyrelsen har inte längre utvecklingsansvaret för länet. Det är flyttat till de regionala självstyrelseorganen. Att ta bort landshövdingeämbetet blir en väldigt tydlig markering att det nu råder en nyordning med en annan länsstyrelseroll. Den 350-åriga eran är förbi.

En annan orsak är att landshövdingarna i försökslänerna har haft svårt att finna sig i sina nya roller – någon mer och någon mindre. Att inte acceptera sin nya roll förhindrar den utveckling som riksdagen beslutat

om och som skulle underlättas om landshövdingeämbetet i försökslänen upphörde. Om försöksverksamheten skulle upphöra är det enkelt att tillsätta en ny landshövding; det kanske finns kandidater här inne i lokalen. Det är i så fall en utveckling som jag skulle beklaga.

Till sist vill jag säga att en del av mp-motionen behandlas i utskottshandlingen gemensamt med kd-motionen och skulle naturligtvis i stället ha varit en del av den gemensamma reservationen från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Folkpartiet. Det gäller nämligen kravet på att flera län ska få vara med i försöksverksamheten. Detta stöds av alla partier utom Moderaterna i PARK-kommittén. Därför ger jag även detta mitt stöd här i kammaren.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 6 och mp-motionen K401, yrkande 12.

Anf. 206 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Demokratiutredningen fick i sina direktiv uppdraget att utreda orsakerna till det sjunkande valdeltagandet och föreslå åtgärder för att öka medborgarnas deltagande och engagemang i det demokratiska systemet.

Demokratiutredningen föreslår i kapitlet Politik för folkstyrelse på 2000-talet olika sätt att öka engagemanget, bl.a. genom att stärka självstyrelsen, och skriver följande: I första hand menar vi att den svåra målkonflikten mellan ekonomisk bärkraft och effektivitet å ena sidan och medborgarinflytande å den andra bör lösas genom att dela kommuner. Vidare skriver man: Med oro ser vi förtroendeuppdrag försvinna. Allt färre ges därigenom chansen att axla ett viktigt medborgaruppdrag.

Det är därför glädjande att en majoritet i utskottet ställer sig bakom två motioner som behandlar kommunindelningar och gör tillkännagivande till regeringen om att ompröva frågan om bildandet av Torslanda kommun samt att i en särskild ordning utreda frågan om bildandet av Ljungkile kommun.

Vi tror, liksom den eniga Demokratiutredningen, att en delning innebär ett ökat medborgarinflytande över närmiljön och att antalet engagerade medborgare som tar en aktiv del i det politiska arbetet ökar. En viktig förutsättning för att man ska kunna öka det demokratiska inflytandet på kommunal nivå är att man tar hänsyn till den lokala opinionen. I fallet med Torslanda genomfördes en folkomröstning vid det allmänna valet 1998, och med det ovanligt höga valdeltagandet röstade två tredjedelar av torslandaborna för att Torslanda skulle bilda en egen kommun. Trots detta har regeringen avslagit ansökan om att bilda en egen kommun.

Än märkligare framstår detta mot bakgrund av den utredning som Kammarkollegiet låtit genomföra där man skriver följande: Kammarkollegiets bedömning är att Kommunförbundets utredning visar att det vid en delning av Göteborgs kommun skulle bildas två kommuner som skulle bli bärkraftiga såväl befolkningsmässigt som ekonomiskt. Vidare skriver man: Sammanfattningsvis anser kollegiet att en delning av Göteborgs kommun skulle kunna medföra bestående fördel för såväl Göteborg som Torslanda.

Prot. 2000/01:76

8 mars

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

Regeringen kan enligt indelningslagen på eget initiativ ta upp frågan om delning på nytt och ompröva sitt tidigare beslut, vilket utskottet anser bör ske i fallet med Torslanda.

Fru talman! När det gäller Ljungkilebornas önskan om att bilda en egen kommun och avskiljas från Uddevalla är det viktigt att inta en positiv attityd till att utreda möjligheterna att bilda en egen kommun. Det är viktigt att bejaka det engagemang som finns bland medborgarna för självstyre. Och vi kristdemokrater, liksom majoriteten i utskottet, ställer oss bakom ett tillkännagivande till regeringen om att en utredning om att bilda Ljungkile kommun tillsätts.

Fru talman! Utifrån det jag nu har sagt är det med förundran som jag noterar att det i fråga om Heby kommuns önskan om att få tillhöra Uppsala län i stället för Västmanlands län inte finns någon majoritet för detta i utskottet. I stället hänvisas det till att Kammarkollegiet har tagit ställning i frågan och föreslagit för regeringen att länsindelningen ska ändras den 1 januari 2003 på så sätt att Heby kommun överförs från Västmanlands län till Uppsala län. Men ett tillkännagivande här i kammaren visar att man ställer sig bakom detta förslag. Annars kan vi inte vara säkra på att det blir som Kammarkollegiet förordar. Ett riksdagsbeslut hade varit en ytterligare kraft bakom Kammarkollegiets förslag till regeringen.

I dagens frågestund svarade demokratiminister Britta Lejon på en fråga om Heby kommuns länsindelning. Hon anförde att regeringen har att ta ställning till helheten och sade att regeringen tillmäter invånarnas åsikt stor betydelse. Samtidigt andades hennes svar en tydlig tvekan. Invånarna i Heby kommun har sagt sitt vid en folkomröstning 1998. 57,7 % angav att de vill tillhöra Uppsala län. Även alla de politiska partierna i Heby kommun har ställt sig bakom det här. Jag hoppas att s, v och mp i dag i kammaren kan ställa sig bakom vår reservation nr 4 och att vi kan få en utskottsmajoritet även i denna frågan.

Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet i de stycken som berör kommunindelningarna och till reservation nr 4 samt yrkar avslag på reservationerna 2 och 3.

Fru talman! Jag vill också kort beröra de andra två reservationerna, som kristdemokraterna har, och som vi ställer oss bakom även om jag för tids vinning inte yrkar bifall till dem.

Den ena reservationen berör försöksverksamheten med regional självstyrelse som förekommer på Gotland, i Kalmar, i Skåne och i Västra Götaland. I en kristdemokratisk motion, väckt under den allmänna motionstiden, föreslås att antalet försökslän ska utökas. Det är något som den parlamentariska regionkommittén, PARK, också föreslår i sitt slutbetänkande. Enligt vår mening finns det mot denna bakgrund all anledning att redan nu låta de län som så vill påbörja en försöksverksamhet och inte avvakta den pågående remissbehandlingen av utredningens slutbetänkande. När remissbehandlingen avslutas bör strävan i stället vara att så snart som möjligt låta försöksverksamheten övergå i en permanent verksamhet.

I vår andra reservation ställer vi oss bakom att en utredning ska göras beträffande den inomregionala balansen i Västra Götaland. När det nya storlänet bildades för två år sedan var målet att placeringen av myndigheter och andra statliga institutioner skulle göras på ett sådant sätt att det skapades en inomregional balans. Det är därför viktigt att man nu ser

Anf. 207 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Man får anta att när en statsminister tillsätter en demokratiminister är det för att utveckla demokratin, och så lät det också till en början. Demokratiministern talade om ökad delaktighet, fler förtroendevalda och direktdemokratiska inslag. Så här mer än två år senare tvingas vi konstatera att det inte riktigt blev så mycket av detta. Det var vackra ord, högtflygande planer, storstilade utfästelser och total passivitet. På något annat sätt kan jag inte sammanfatta regeringens arbete med att utveckla demokratin.

Nu finns det ett gyllene tillfälle. Jag vet att många människor följer den här debatten i kammaren i kväll, trots den sena timmen. Det är människor som inte vill något hellre än att få engagera sig och delta i att utveckla den lokala demokratin. Det är människor som har trott på att 150 av de utlovade 10 000 nya förtroendeuppdragen skulle kunna hamna i Torslanda men som också har lärt sig att i politik är ord alltför ofta en sak och handling någonting helt annat.

Det är svårt, fru talman, att förstå regeringens avslag på Torslandas ansökan om att få bilda en egen kommun. Det borde vara lätt, med stor uppslutning bakom ansökan och med Kammarkollegiets yttrande, men ambitionerna och förhoppningarna har svikits av en regering som hellre ser till de egna kommunalrådets intressen och maktanspråk än till medborgarnas möjlighet och rätt att vara delaktiga.

Naturligtvis framförs massor av olika skäl för att avslå ansökan. Det kan handla om att det är svårt att styra en storstadskommun, om att storstadsproblemen kräver stora kommuner eller om att en stor majoritet i Göteborg sagt nej till en delning. Men när allt kommer omkring är det svepskäl det handlar om.

Varför skulle små kommuner i storstäderna vara omöjliga i Sverige när det är möjligt i Danmark, Finland och Belgien? Varför skulle socialdemokrater i Göteborg vara bättre lämpade att styra Torslanda än socialdemokrater i Torslanda eller för all del centerpartister och moderater i Torslanda? Varför ska de 96 procenten alltid få styra över de 4 procenten när de 4 procenten inte gör anspråk på att styra de 96?

Nu finns det en majoritet i riksdagen för att låta regeringen ompröva ett beslut som vi alla innerst inne vet var ett felaktigt beslut. Ändå sätter sig socialdemokrater och vänsterpartister på tvärs. Mest besviken blir jag kanske på socialdemokraterna. Ni kommer, precis som jag, från en folkrörelse med en lång historia. Längre och ofta har vi dessutom kämpat sida vid sida för människors rätt att vara delaktiga för att ge dem som ingen röst har en röst också i de fina rummen. Vi har båda en historia att vara stolta över, men det är en historia som också ställer krav – krav på att vi inte blir en del av maskinapparaten och på att vi aldrig sätter oss där överhettningen en gång satt.

Det är vad det är frågan om, fru talman: människors rätt att råda sig själva, att få utveckla sin hembygd också om hembygden ligger i en storstad och att få vara sin egen och inte en tjugofemtedel av en stor kommun där det beslutas om de näraliggande problemen långt borta. Svårare än så är det inte.

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

För mig är det självklart att beslutet bör omprövas och att det är rätt att skicka tillbaka frågan till regeringen.

Fru talman! Samma snåla inställning till människors möjlighet att bilda kommuner och få styra sig själva har tyvärr gällt i flera ärenden. I dagens betänkande lyfter utskottsmajoriteten också upp ansökan om att få bilda Ljungskile kommun. Genom Ljungskileortens intresseförening har människorna i Ljungskile ansökt inte bara en gång utan två gånger om att få bilda en egen kommun. Båda gångerna har begäran avslagits ganska bryskt av Kammarkollegiet, som inte ens vill utreda frågan. Regeringen vill inte tvinga på Kammarkollegiet en utredning när beslutet överklagas.

Kammarkollegiets motiveringar handlar om att det bor för lite folk i den nya kommunen och att skattekraften blir för liten. En sådan motivering måste leda till frågor som dessa: Ska vi slå samman de kommuner som är mindre än den tänkta Ljungskile kommun? Ska vi slå samman kommuner som har lägre skattekraft än genomsnittet i Sverige? Är det meningen att bara rika kommuner ska få bilda egna kommuner?

Fru talman! Denna diskussion skulle precis som i frågan om Torslanda kunna göras mycket enklare. Det skulle kunna handla om människor som vill ta ansvar och engagera sig i den egna bygdens utveckling, om närhet mellan beslutsfattare och medborgare och om överblickbarhet och småskalighet. Men den används till att handla om pengar och befolkningsunderlag snarare än om demokrati.

Men vi vet alla att en liten kommun med engagerade medborgare alltid kommer att kunna uträtta mer än en stor kommun med passiviserade invånare, så låt oss ta till vara den kraften.

Utan engagerade medborgare dör demokratin. Centralstyrning och överhet gör att medborgare tappar engagemang. Människor kommer till oss och säger så här: Vi vill engagera oss. Låt oss vara med. Då får vi som politiker inte vända oss bort eller gömma oss bakom lagar och målstyrning.

Därför, fru talman, återkommer jag i mina tankar till Centerpartiets reservation nr 1 om Kammarkollegiets roll. När människor sviks av myndigheter och när förhoppningar grusas måste det finnas ett politiskt ansvar. Därför bör också regeringen ta ansvar för att bedöma ansökningar om kommunindelningar – inte generaldirektörer och handläggare utan regeringen och dess demokratiminister. För att demokratin ska fungera måste den också få ett ansikte – någon som faktiskt kan ställas till svars för de beslut som fattas.

Fru talman! Jag är medveten om att de beslut riksdagen fattar i fråga om Torslanda och Ljungskile inte automatiskt leder till att kommunerna får bildas. Det råder tyvärr regeringen fortfarande över. Men det är en stark signal från denna kammare – en signal om otålighet och missnöje som borde få avvaktande och begründande ministrar att vakna till och lyssna. Demokratin står och faller kanske inte med dessa enda beslut, men det är en signal om vad vi vill med demokratin – om vi vill vara en del av lösningen eller en del av problemet.

Jag vet var jag och Centerpartiet står. Nu är frågan var regeringen och socialdemokraterna väljer att ställa sig.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet i den del som avser Torslanda och Ljungskile. Jag yrkar bifall till reservation nr 1 och avslag på reservation nr 2 och 3.

Prot. 2000/01:76
8 mars

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

Anf. 208 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Åsa Torstensson och jag delar många uppfattningar när det gäller att stärka demokratin inte minst på den regionala nivån.

Förutom att jag är riksdagsledamot är jag också kommunpolitiker i en liten utflytningskommun. Det blir svårare och svårare för oss att klara oss ekonomiskt, Åsa Torstensson, även om vi är många duktiga politiker som jobbar i den kommunen. Det är ett problem i 2000-talets Sverige hur man ska bete sig och hur man ska klara av detta.

Jag har en fråga till Åsa Torstensson. Hon vill att Torslanda ska få bilda en egen kommun. Hur ska vi göra med övriga stadsdelar i Göteborg – Angered, Bergsjön och alla andra? Ska de också bilda egna kommuner om invånarna där tycker att det ska vara så? Har Åsa Torstensson funderat på den problembilden?

Anf. 209 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, den har jag funderat på. Tänk om vi som politiker lade energin på att ge just de kommundelar som Owe Hellberg namngav sådan kraft att människorna där reste sig och sade så här: Vi tror att vi klarar av denna kommundel bättre om vi får lov att engagera oss och ta ansvar på våra egna villkor.

Vi borde som politiker engagera oss i att ge också dessa kommundelar ett redskap, Owe Hellberg, och inte hindra de engagerade människor som själva vill ta ansvar. Lägg energin på rätt ställe.

Anf. 210 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Nu tar Åsa Torstensson verkligen i. Det är inte säkert att vi har så olika åsikter i den frågan. Men jag tycker att man måste problematisera frågan på ett helt annat sätt än vad ni gör genom att välja ut några kommundelar i några större kommuner i Sverige. Det är en mycket större demokratifråga. Man måste faktiskt fundera på hur vi ska ha det när det gäller kommunnivåerna. Det ser väldigt olika ut i Sverige, och det är väldigt olika förutsättningar. Man bör ha en strategi och en vision av hur det ska se ut.

Jag vill gärna fundera på detta. Men just nu tycker jag att det känns lite konstigt att man bara låter vissa bryta sig ur systemet utan att tänka på hur det blir i fortsättningen och vilka följder det får.

Anf. 211 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en motfråga. Vi har haft kommundelningar sedan storkommunsammanslagningen som har skett i olika led. Efter 1971 har vi haft ett antal kommundelningar. Det kan inte vara så att det bara är storleksmässigt mindre kommuner som ska kunna dela sig och inte storstadskommunerna. Det perspektivet tror jag är väldigt viktigt att vi har allihop. Men då handlar det också om att skapa just de redskapen, så att människor, var och en utifrån sitt område, ges möjlighet att bli

så starka i sin övertygelse att de klarar av att sköta om sitt eget hus så att detta förverkligas steg för steg.

Anf. 212 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Som vanligt när man kommer långt ned på talarlistan är det mesta redan sagt. Som redan har framgått har vi på två punkter i det här betänkandet en majoritet som inte är så vanlig, dvs. de fyra borgerliga partierna och Miljöpartiet, och s och v är reservanter.

Vi i majoriteten är ense om att föreslå riksdagen att göra två tillkännagivanden till regeringen.

Det första gäller ett eventuellt bildande av Torslanda kommun. Som många har sagt var det en stor andel av de röstande i Torslanda, hela 64,6 %, som vid folkomröstningen i samband med valet 1998 var för en delning. Ärendet har sedan behandlats i Göteborgs kommunfullmäktige, i länsstyrelsen och i Kammarkollegiet. Majoriteten i Göteborgs fullmäktige avstyrkte en delning, men Folkpartiet och Moderaterna reserverade sig. För mig är det naturligt att följa den linjen. Jag tycker att människorna på det lokala planet själva ska ha stort inflytande. Flera tidigare talare har utvecklat detta väldigt väl, så jag ska inte upprepa det.

Vi har också i bostadsutskottet blivit uppvaktade av företrädare för Nätverket för Torslandas framtid, som på ett övertygande sätt har argumenterat för en delning.

Jag står alltså bakom utskottsmajoritetens uppfattning att vi ska ge regeringen till känna att det är naturligt att redan nu ompröva frågan om en delning.

Det andra tillkännagivandet gäller Ljungskile kommun. Jag behöver inte gå närmare in på detta, då det redan är berört. Också där ställer jag mig självfallet bakom utskottets hemställan.

Folkpartiet står också bakom fyra reservationer – nr 4, 5, 6 och 7. Jag tycker inte att det finns anledning att gå in på dem alla, men jag vill beröra ett par av dem.

Reservation 5 gäller försöksverksamhet med regional självstyrelse. Folkpartiet har sedan mycket länge arbetat för tillkomsten av regionparlament, och jag har själv i mitt eget län aktivt jobbat för att vi ska ansöka om att få delta i försöksverksamhet. Tyvärr har jag inte fått med mig de stora partierna. Det var vi fem lite mindre som skrev på ansökan. Jag kan alltså livligt understryka det som står i reservationen, dvs. att ett regionalt självstyrelseorgan på ett helt annat sätt än en länsstyrelse, med dess dubbla lojaliteter, kan agera med regionens bästa för ögonen.

Regionerna får allt större betydelse, inte minst i det europeiska samarbetet, där vi blir alltmer involverade. Bl.a. av den anledningen tycker jag att det är självklart att påskynda arbetet med fler försök och att snarast låta de försök som nu bedrivs övergå i permanent verksamhet. Själv är jag av den uppfattningen att det är direktvalda regionparlament som är den enda lösningen, inte någon typ av kommunförbund.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 5.

Reservation 6 handlar, som här har sagts, om en avveckling av landshövdingeämbetet i försökslänen. Bl.a. Owe Hellberg har på ett utmärkt sätt utvecklat skälen för den reservationen. Folkpartiet har ingen egen motion i frågan, men jag delar helt Miljöpartiets och Vänsterns uppfattning att det inte finns någon anledning att ha landshövdingeämbetet kvar

i de län där försök pågår med regional självstyrelse, försök som förhoppningsvis ska permanentas.

Jag yrkar alltså bifall också till reservation 6.

Anf. 213 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska egentligen bara ställa en fråga med tanke på bifallsyrkandet från Yvonne Ångström till reservationen som berör försöksverksamhet med regionalt självstyre.

Under eftermiddagen hade vi en omröstning i kammaren som berörde just detta i samband med konstitutionsutskottets betänkande 12, som handlade om ändrad regional ansvarsfördelning. Där fanns en reservation där det stod: "Samtliga regioner bör därför ha direktvalda regionfullmäktigeförsamlingar som högsta beslutande organ och försöken med direktvalda regionorgan bör permanentas från 2003." Jag beklagar bara att folkpartisterna och kristdemokraterna inte ställde upp på den reservationen.

Anf. 214 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag ska gärna svara på det, Åsa Torstensson. Jag hade inte hunnit gå igenom det betänkandet före omröstningen. Jag gjorde själv den reflexionen när vi kom hit, men då var det för sent att ställa frågan till min partikamrat. Jag ville heller inte rösta mot partiet, vilket vi ju inte brukar göra. Annars kan jag säga att dessa tankar gick väldigt tydligt genom mitt huvud.

Anf. 215 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Det här sista var så spännande att jag nästan kom av mig och glömde vad vi skulle prata om. Men det där är naturligtvis vår verklighet. Vi har en del att göra på dagarna och kvällarna och hinner inte ta ställning till alla våra övriga utskotts ärenden, särskilt inte vi i småpartierna som är ensamma. Centerns och Folkpartiets representanter och jag ska svara för alla frågor i våra egna utskott. Men vi har ändå haft en del intressanta frågor att ta ställning till när det gäller länsindelningar, kommundelningar och landshövdingeämbetet.

Ewa Thalén Finné har redogjort för utskottsmajoritetens uppfattning vad beträffar Torslanda och Ljungskile kommun, så det behöver jag inte orda mer om. Däremot tänker jag bemöta Owe Hellberg med anledning av detta och tala om att vi är oerhört konsekventa i Miljöpartiet. Vi tycker att när man genomför folkomröstningar av det här slaget ska de följas, och det tycker vi även när det gäller Heby kommun. Det är inte det som frågan gäller. Jag vet att det är många som vill pådyvla oss den uppfattningen bara för att vi inte stöder den här motionen, men så är det inte. Vi inser helt och fullt att detta är någonting som har lagts på regeringen att besluta om. Såsom har klargjorts i dag är det så att om regeringen bestämmer sig för ett ja i den här frågan kommer den upp till riksdagen som ett tillkännagivande om vilken länsindelning vi ska ha. Då kommer vi naturligtvis med glädje att bifalla den nya länsindelning som blir aktuell, nämligen att Heby kommun ska tillhöra Uppsala län i stället för det län man tillhör nu i enlighet med dess eget önskemål.

Torslanda och Ljungskile måste bedömas ur ett helt annat perspektiv. Detta kommer inte alls till riksdagen på det sättet. Anledningen till att vi

Prot. 2000/01:76
8 mars

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

anser att en omprövning bör göras när det gäller Torslanda är att det har tillskapats en kommundemokratikommitté med det klara direktivet att undersöka hur man ska kunna underlätta kommundelningar. Det här är en demokratifråga av största vikt. Torslanda har försökt och visat, och fått Kammarkollegiet med sig åtminstone till en början i utredningen, att detta skulle kunna vara till gagn både för Torslanda och för Göteborgs kommun. Sedan blandade man in Askim och flera andra delar av Göteborg och blandade på så sätt bort korten lite grann, tycker jag.

Om man säger att en kommun som Torslanda inte skulle vara livsduglig, vad skulle man då säga om Ödeshög, som en gång i kommun-sammanslagningen blev Ödeshögs kommun med ungefär 6 000 invånare? Det skulle inte vara tillåtet enligt den här kartan som talar om vid vilken storlek kommuner skulle kunna bildas över huvud taget.

Vi kan inte smeta ut en jämn invånarindelnings i landet och säga: Så här stor måste en kommun vara med så här stor skattekraft. Jag kan meddela att Ödeshög ligger långt under medelskattekraften i riket, men vi envisas med att vara en egen kommun. Jag tycker att andra skulle få chansen. Vadstena bröt sig ur Motala kommun en gång. Det vara bara 8 000 invånare. Där ställer jag helt upp på utskottsmajoritetens förslag och yrkar avslag på reservation 2.

Detsamma gäller Ljungskile kommun. Den har inte ens bevärdigats en utredning. Det är samma sak där. Regeringen bör få chansen att ta upp de här frågorna – både en omprövning av Torslandafrågan och att Kammarkollegiet verkligen gör en utredning åt Ljungskile i den anda som Kommundemokratikommittén ska verka. Nu kommer den att lägga fram ett förslag den 31 maj, om man inte får tiden förlängd. Då kan det vara möjligt för regeringen att ompröva de här frågorna.

När det gäller länsindelningen lär regeringen få avgöra de frågorna. Vi har hört förut Ewa Thalén Finné säga att vi ska återremittera ärendet, men jag tycker att det bara fördröjer handläggningen av frågan om Torslanda och Ljungskile, och det förändrar ingenting vad gäller Heby. Det är regeringen som avgör. Man kan visserligen få en vink om att vi med glädje kommer att tillstyrka ett ja. Där blir det anledning för regeringen att ta ställning till flera sådana här frågor i samband med regionindelningar och annat, så att det inte kan vara någonting en gång för alla givet hur ett län eller ett landsting ska se ut.

Jag hoppar över till försöksverksamheten med regional självstyrelse. Där är det ett mycket egendomligt förbiseende. Efter Owe Hellbergs påpekande såg jag att Miljöpartiets motion K401 yrkande 12 har bakats in i en reservation som jag inte ställt mig bakom. Det ser väldigt egendomligt ut, så jag sällar mig till Owe Hellbergs mycket välvilliga inställning till vår motion och yrkar alltså bifall till K401 yrkande 12 liksom K401 yrkande 13, där vi har fått sällskap av Vänstern och Folkpartiet i att försöka avveckla landshövdingeämbetet i försökslänen. Jag yrkar alltså bifall till reservation 6.

Anf. 216 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är beklagligt att Miljöpartiet inte vill hålla sin linje om att invånarnas åsikter väger tyngst när det gäller delning eller vad man vill tillhöra som kommun.

Jag tycker att det är bra att ni är med vad gäller Torslanda och Ljungså. Det hade varit klädsamt om ni även hade varit med när det gäller Heby. Skillnaden är inte så stor. 57,7 % av hebyborna vill tillhöra Uppsala län. Även alla politiska partier i Heby kommun har sagt ja till att tillhöra Uppsala län. Vidare säger Kommunförbundet att de positiva konsekvenserna av ändrad länsstillhörighet överväger. Det finns alltså väldigt många skäl som talar för att Heby kommun ska få tillhöra Uppsala län. Vi hade ett lysande tillfälle här i kammaren att få en majoritet även i detta stycke. Jag beklagar att Miljöpartiet inte är konsekvent igenom hela betänkandet och stöder oss fyra andra i detta.

Anf. 217 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Då får jag åter påpeka att det är villfarelser igen. Det förhåller sig absolut inte på det viset. De här tre sakerna är inte jämförbara, utan nu är det regeringen som bestämmer i den här frågan. Det spelar ingen roll om vi sitter här och säger att nu ska regeringen bestämma si och så. Regeringen beslutar, och sedan lär väl frågan komma till oss. Jag håller med om att det är hemskt mycket som talar för att regeringen borde tillstyrka en sådan här förfrågan om länsstillhörighet. Men kom inte och pådyvla mig uppfattningar som jag inte har, det betackar jag mig för.

Anf. 218 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Nu är det så att regeringen bestämmer även i frågan om kommunindelning. Där har ni ställt er bakom. Indelningslagen är betydligt starkare än vad gäller länsstillhörigheten. Där har vi faktiskt gjort ett tillkännagivande till regeringen att vi tycker att regeringen ska ompröva det. Därför är det väldigt tveksamt att Miljöpartiet kan tycka att länsstillhörighet inte har samma tyngd. Det är mycket underligt, tycker jag.

Anf. 219 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det kan bero på att jag är skolkurator och inte lärare och inte lyckas utveckla detta pedagogiskt så att jag kan få folk att fatta att det är skillnad på dessa. Det är en principiell skillnad. Jag förstår att Åsa Torstensson är glad över att utskottsmajoriteten har föreslagit att Torslandafrågan ska omprövas. Det är mycket vällovligt, men samtidigt påpekar Åsa Torstensson mycket riktigt att det inte är något löfte om att det kommer att bli så, eftersom det fortfarande är regeringen som beslutar. Vill vi ändra på det ska vi ta tillbaka delegationen. Då är det riksdagen som ska besluta i de här frågorna, och då får vi arbeta på det.

Anf. 220 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Till att börja med yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 3 och i övrigt bifall till utskottets hemställan och avslag på det förslag om återremiss som här har framförts.

Jag ska börja med att säga att rent principiellt har naturligtvis inte socialdemokratin något motstånd mot att kommunerna inte kommer att se ut precis på samma sätt i framtiden, lika lite som i fråga om olika län. En stor del av de här frågorna tillhör inte bostadsutskottets bord, utan det ankommer mer på konstitutionsutskottet där en av debattörerna i dag har deltagit i en debatt tidigare och där riksdagen fattade beslut kl. 17.00 i

dag. Man kan fundera på vem det är som tillhör överheten i den här debatten. Jag ska läsa in vad reservanterna ville ha för skrivningar som förlorade vid omröstningen i dag. Det är en reservation av Åsa Torstensson och representanter för Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet. Man säger: "Kommunernas förutsättningar att själva besluta i kommunala angelägenheter bör därför regleras i grundlag på ett sätt som garanterar kommunerna möjligheter att sörja för sina invånares intressen utan opåkallade ingrepp från statens sida. Enligt utskottets uppfattning är det en avgörande demokratifråga att den offentliga makten utövas så nära medborgarna som möjligt. Lokala beslutsfattare har en närmare relation till sina väljare och kan lättare uppmärksamma deras önskemål."

Fru talman! Logik och politik i vissa sammanhang hänger inte ihop. De motioner som vi här har att behandla kan man se som en opinionsyttring. Det är bara att konstatera. Vad är egentligen demokrati? Möjligtvis är det så att Åsa Torstensson med 5 % av väljarkåren vill bestämma över de övriga 95 procenten i riksdagen. Det är möjligt att det är så. Det är väl möjligt att Torslanda ska vara en egen kommun, och Askim och Ljungskile. Men jag vill bara konstatera att det var 17,5 % av kommuninvånarna i Göteborg, för att vända lite på diskussionen, som röstade för att man skulle få bilda en egen kommun i Torslanda.

När det gäller frågan om Ljungskile så har man i Uddevalla sagt att den här frågan inte behöver utredas. Men Åsa Torstensson och andra vill påtvinga regeringen att den ska utredas trots att man har fogat en reservation till KU:s betänkande där man skriver precis tvärtom. Man säger där att det är kommunerna som ska avgöra detta och att det inte ska komma några fingervisningar från riksdagen, från staten. Det resonemang som ni här för stämmer alltså inte överens med detta.

Många av dessa frågor är föremål för en debatt. Demokratiutredningen är ute på remiss. En stor del av det som hänger ihop med försöksverksamheten diskuteras också. Det finns därför anledning att återkomma till dessa frågor. Eftersom det är en socialdemokratisk regering som har lagt fram förslag om en försöksverksamhet ska man naturligtvis dra nytta och lärdom av detta. Och man kommer att återkomma i andra sammanhang.

Jag kan konstatera att dessa motioner egentligen inte hör hemma i riksdagen. Det hade naturligtvis varit mer klädsamt om man hade föreslagit en ändring av indelningslagen. Det har i och för sig Centerpartiet gjort. Men såvitt jag förstår handlar deras reservation inte om något annat än att man vill avskaffa en del instanser som ser över detta. Och i slutändan är det ändå regeringen som ska avgöra det. Någon måste ju se över detta och komma med ett förslag som ett underlag till dessa frågor. Detta är väl därför kanske att slå in öppna dörrar.

Man funderar ibland på hur det skulle vara om riksdagsledamöter från olika delar av landet skulle motionera om den kommunal del som de kommer från eller där de vill bilda en opinion. Skulle riksdagen då ta ställning och säga att det nu väckts en motion och att man måste se till att regeringen utreder och tittar på om det ska vara en tudelning av en kommun, trots att kommunen kanske inte vill det?

Men om man ska vara logisk och fullfölja det resonemang som Åsa Torstensson och andra har fört när det gäller KU:s diskussioner här och det beslut som vi har fattat så har riksdagen inte med detta att göra.

Anf. 221 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista. Om det inte var meningen att riksdagen skulle behandla dessa motioner så ska de väl rensas bort, eller också ska vi åläggas något slags restriktioner när det gäller vad vi får väcka motioner om. Det vore bra, bl.a. för mig som är relativt ny, att få veta vad vi får motionera om och inte. När motionerna väl är väckta måste man ändå på något sätt ta ställning till dem. Jag trodde att det var så det gick till. Hade det varit en annan tingens ordning hade jag rättat mig efter den.

Jag vill säga något om den lilla kommundelen mot den stora kommunen. Om den stora kommunen alltid skulle få något slags veto skulle det ju inte hända någonting, om man alltid bara skulle lyssna till den stora kommunen. Vare sig en kommun del är för dålig eller för stark så tenderar man tydligen att vilja behålla de stora kommunsammanslagningarna som skedde en gång. Och hur detta hänger ihop med kommunal demokrati förstår inte jag, hur det skulle kunna motsäga kommunal demokrati. Om vi får flera kommuner så är det väl flera invånare som får möjlighet att vara förtroendevalda och på väldigt nära håll lägga sig i den kommunala demokratin. Jag talar av egen erfarenhet.

Anf. 222 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det är egentligen min grunduppfattning att det väcks en mängd motioner i riksdagen som egentligen borde vara föremål för något slags interpellationsdiskussion eller frågestund. Det är ju ganska klarlagt när det gäller dessa frågor att riksdagen egentligen inte har med indelningsfrågan att göra, utan då blir det möjligtvis en opinionsyttring. Och det är väl på det sättet som man kan se utskottsmajoritetens skrivning när det gäller Torslanda och Ljungskile. Det är en opinionsyttring där man har en uppfattning. Men i sak handlar det ju om att vi har stiftat en lag om hur dessa frågor ska hanteras. Och intill dess att man inte ändrar på den lagstiftningen så är det ju den som gäller.

Anf. 223 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det verkar väl uppenbarligen som om man är beredd att ändra på detta eftersom man har tillsatt denna kommundemokratikommitté. Det är ju en anledning till att man kanske så småningom ska ompröva sådana beslut som man tidigare har fattat, och det rör Torslanda.

Annars kan jag hålla med Lennart Nilsson om att man kanske ska se över detta motionsförfarande och framför allt i vilken utsträckning som vi ska behandla motioner om samma saker varje år. Jag har suttit med i Riksdagskommitténs referensgrupp om utskottsarbetet. T.ex. sådana utskott som utrikesutskottet och miljö- och jordbruksutskottet har sagt att de tar upp olika motioner olika år och planerar därefter. Det kanske skulle vara någonting för bostadsutskottet också.

Anf. 224 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Man kan ta Ljungskile som exempel. Man borde inte väcka en motion om detta i Sveriges riksdag. En motion borde i stället ha väckts i Uddevalla kommunfullmäktige där man diskuterar om man vill ha en utredning om delning av kommunen.

Vi är alltså inga principiella motståndare till att man delar kommuner eller gör förändringar. Men frågan bör ju tas upp där den hör hemma, nämligen i Uddevalla fullmäktige i stället för i Sveriges riksdag.

Anf. 225 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Jag ska ställa en fråga till Lennart Nilsson. I er reservation 2 om bildandet av Torslanda kommun skriver ni:

”För att värna den kommunala självstyrelsen är dock en förutsättning för delning att det finns ett stöd för delningen i berörd kommun och kommundel.”

Finns det då inte ett stort stöd för kommunindelning i Torslanda kommun? Det är nästan 90 % av befolkningen, om jag minns rätt, som vill bilda en egen kommun.

När det handlar om en kommunindelning i en storstad där kommundelen bara är en liten del så kommer den ju aldrig att få majoritet i den stora staden. Men borde man inte känna en sådan respekt för torslandaborna att man tycker att det är befogat att frågan omprövas?

Anf. 226 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, det är väldigt viktigt att man är lyhörd och funderar över hur den kommunala demokratin ska utvecklas, oavsett om det gäller Torslanda eller någon annan kommun. Men faktum kvarstår ändå, att den här frågan har diskuterats i Göteborg. Och man kan konstatera att 17,5 % i Göteborgs kommun har förespråkat detta. Och vår inställning är att frågan utifrån demokratiutgångspunkter måste diskuteras framför allt i Göteborg. Det gäller naturligtvis för torslandaborna att övertala majoriteten i Göteborg som är motståndare till en delning att detta är bra både för Göteborg och för Torslanda.

Anf. 227 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Fru talman! Man skulle ju kunna tycka att det vore upp till Torslandas intresseförening att övertala politikerna inne i Göteborgs kommun. Frågan är ju bara hur mycket tid de är villiga att avsätta. Jag tycker att den demokratiska principen är viktig i detta sammanhang, att en liten del av en stor kommun har en jättemajoritet för en delning, och ändå är man inte lyhörd. Kammarkollegiet tycker att det vore bra för bägge parter. Men ändå är man inte lyhörd. Man går på den stora bjässen kommunen som de facto har veto, och man tar inte tillbörlig hänsyn till den lilla kommundelen. Jag tycker att det är olyckligt, och jag tycker att det skadar demokratin i Sverige.

Anf. 228 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Återigen: Det är en fråga som borde behandlas i Göteborg och bland de politiker som finns där. Det är ju det som logiskt inte stämmer med moderaternas inställning. Man skriver – och jag upprepar det: Kommunernas förutsättningar att själva besluta i kommunala angelägenheter bör regleras i grundlag.

Om det här hade vunnit gehör hade riksdagen över huvud taget inte haft med frågan att göra. Man hade fått lösa det här i Göteborg. Då hade vi kanske sluppit den här debatten.

Anf. 229 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Det är nog uppenbart, Lennart Nilsson, att vi har vitt skilda synsätt på hur människor ska bli delaktiga och hur demokratin ska stärkas.

Jag ställer min fråga med anledning av att Lennart Nilssons partikamarat, demokratiministern, själv har talat om vikten av att skapa möjligheter för nya förtroendevalda att ta sitt ansvar i samhällsbyggandet och att man måste nå ett mål på 10 000. Är det då inte rimligt att Torslanda med sådär 100–150 förtroendevalda får ta sin del av detta ansvar, av samhällsbygget?

Lennart Nilsson vidhåller att Göteborgs kommun själv ska fatta beslut. Men Lennart Nilsson har ju egen erfarenhet av kommunal verksamhet och kan Göteborg. Tror Lennart Nilsson att det är rimligt att 96 % av en befolkning som inte är engagerad i en fråga aktivt stöttar och engagerar sig för de 3½ % av Torslanda kommundels invånare som har ett engagemang och ett brinnande intresse för att själva ta eget ansvar? Tror Lennart Nilsson på det han själv argumenterar för här?

Frågan om det kommunala självstyret har ju att göra med att Centerpartiet förespråkar kommundelningar genomgående och lägger fram förslag. Vi tycker att man i den kommundel det berör ska avgöra om man vill göra en delning och starta eget.

Det finns ett mycket tydligt och genomgående förhållningssätt till hur demokratin ska stärkas i Centerpartiets förslag.

Anf. 230 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Åsa Torstensson måste ju bestämma sig. Antingen är det staten, Sveriges riksdag, som bestämmer hur det ska se ut, eller också utgår man från en folklig förankring.

Om man ska tyda den reservation som Åsa Torstensson har pläderat för tidigare under dagen ska riksdagen inte lägga sig i den här verksamheten. Så måste man läsa den reservation som hänger ihop med att kommunerna själva kan avgöra hur det ska se ut. Då måste det föras en debatt i den kommunen.

Det är möjligt att det är dåligt på sina håll. Det är möjligtvis så att det finns dåliga både socialdemokrater och centerpartister som inte tillräckligt kan föra en dialog med medborgarna för att utveckla demokratin. Så är det naturligtvis.

Men det kan ju inte vara Sveriges riksdags uppgift att styra över hur det ska se ut i Göteborg eller i Uddevalla. Det måste växa fram underifrån genom en folklig förankring, genom en debatt i kommunfullmäktige och i andra organ som finns.

Anf. 231 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Menar Lennart Nilsson att det inte finns en folklig förankring i Torslanda för att starta en egen kommun?

I så fall skulle jag föreslå att Lennart Nilsson besöker Torslanda. Jag skulle föreslå att han för ett resonemang med invånarna i Torslanda om den folkliga förankringen – om att ta ansvar för barnomsorg, för skola, för det man upplever beslutas så långt borta utan delaktighet för dem det berör.

Anf. 232 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att det i Göteborg i samband med folkomröstningen är 17 ½ % som förespråkar en delning. Det är liksom inte någon majoritet av befolkningen.

Anf. 233 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Demokrati är inte lätt. Den måste hela tiden förvaras. Det visar ärendena i det här betänkandet och den diskussion som jag under en lång tid har lyssnat på.

Jag måste säga att det är intressant att se det agerande som Åsa Torstensson har lyckats med när det gäller att få en omprövning av Torslanda. En ledamot av 349 ledamöter i den här kammaren har alltså lyckats att få majoritet i riksdagen för att man ska se över det här igen. Det är en direkt fingervisning till regeringen och till demokratiministern: Var sågod, pröva om frågan!

Det tycker jag känns glädjande, även om Åsa Torstensson nu råkar vara min partikamrat och jag skulle kunna hylla henne bara för det. Men jag gör det bara för att jag tycker att det här är ett gott föredöme för oss när vi ska skriva enskilda motioner. Då brukar det oftast vara så att man avslår de enskilda motionerna, hur bra de än är. Men i bostadsutskottet har vi faktiskt inte gjort så, utan vi har tittat på sakfrågan.

Det är mycket märkligt att inte Miljöpartiet följer samma lyssnande när det gäller Heby kommun. Jag måste säga att jag nästan trodde att jag hörde fel. Visst, fru talman, sade Miljöpartiets Helena Hillar Rosenqvist: När motionen nu ligger här i riksdagen måste jag väl behandla den.

Det är faktiskt så att den motion som handlar om länstillhörighet för Heby kommun finns här i riksdagen, och den ska behandlas här. Då förstår inte jag annat än att Miljöpartiet har valt att behandla den motionen med ett avslag. Så enkelt är det, Helena Hillar Rosenqvist.

Helena Hillar Rosenqvist kan inte heller komma och säga att hon är positiv till att Heby kommun ska få tillhöra Uppsala län. Om Miljöpartiet i riksdagen tycker att det är viktigt att man lyssnar till den uttalade folkviljan när det gäller länstillhörigheten för Heby, så varsågod: Ställ upp på vår reservation och visa en klar linje!

Kammarkollegiet har också föreslagit att länsindelningen från den 1 januari 2003 ändras så att Heby kommun överförs från Västmanlands län till Uppsala län.

Det finns enligt vår mening i Centerpartiet inget som helst skäl för att inte ändra länstillhörigheten. Som uppsalabo och länsbo i Uppsala län hälsar jag med tillfredsställelse hebyborna och välkomnar dem. Det finns ett helt naturligt samband mellan Heby och övriga kommuner i Uppsala län. Jag förstår absolut ingenting.

Sedan förstår jag inte heller när Lennart Nilsson säger att vi inte skulle behandla de här ärendena här i riksdagen utan att de skulle behandlas någon annanstans. Javisst, om vi hade haft en demokratiminister, om vi hade haft en regering, som verkligen tog sitt ansvar och lyssnade på det och gjorde som folkviljan sade, hade vi inte behövt ha den här diskussionen. Så enkelt är det. Men nu är det inte så.

Jag tänker inte förlänga debatten, fru talman, med att argumentera. Det har vi gjort tillräckligt. Jag vet med tillfredsställelse att även Per Bill

Anf. 234 PER BILL (m):

Fru talman! Varje år under ganska många år nu har jag väckt en motion i riksdagen som handlar om Heby kommuns länstillhörighet.

I början handlade motionen om att när vi får resultatet från folkomröstningen så ska vi följa resultatet, dvs. vi ska lyssna på folkviljan.

Sedan resultatet så tydligt visade att folkviljan vill byta län har jag anpassat motionen, och skriver nu att vi ska följa folkomröstningsresultatet.

Bostadsutskottets ofta mycket spännande demokratiska diskussioner har en tendens att hamna sent på kvällarna. År efter år har vi under ofta sena timmar haft ganska tråkiga betänkanden eftersom det har handlat om att man kör över folkviljan.

Den här gången, fru talman, tycker jag att det är ett roligare betänkande. Det vill jag tacka Miljöpartiet för. Den här gången har man lyssnat till folkviljan när det gäller Torslanda och Ljungskile kommun och deras möjlighet att bilda egen kommun. Det är bra.

Här känner jag igen Miljöpartiets engagemang, att vara nära folket, att lyssna, subsidiaritet m.m. Men när det gäller Heby kommun blir jag lite förvånad när jag lyssnar på Helena Hillar Rosenqvist. Jag får intrycket att Göran Persson helt plötsligt förvandlas till gud. Det är Göran Persson som ska välsigna folkviljan, och Helena Hillar Rosenqvist och Miljöpartiet förvandlas till en oerhört snäll liten hund som sitter bredvid husse.

Ni är ju kända för att vara ett frimodigt parti. Ena dagen står ni i talarstolen och vill gå ur EU och struntar fullständigt i om frågan hör hemma just här just nu. Men nu blir det på något sätt som om Göran Persson ska välsigna folkviljan.

Det är lite förvånande.

Det här är ändå ett positivt betänkande på många sätt därför att man i två fall av tre har gått åt rätt håll.

Det är tråkigt att vi ska ha ärendena här i kammaren. På sätt och vis håller jag med Lennart Nilsson när han säger att det här inte är rätt forum. Jag tycker inte att vi ska ompröva folkviljan.

Vi borde se till att följa de lokala folkomröstningsresultaten. I stället för att göra det behandlar vi dem sent en kväll och blir sedan förvånade över att folk har dålig respekt för vad som händer i riksdagen. Då tillsätter vi en ny lokaldemokratiutredning. Jag tror inte alls att vi behöver tillsätta någon ny lokaldemokratiutredning. Jag tror att vi i stället ska lyssna betydligt mer på vad folket säger.

Jag håller med Åsa Torstensson, och jag vill helt instämma i det Ewa Thalén Finné säger. Vi måste lyssna på vad folk säger. I de här tre fallen är det väldigt klart. Därmed borde ärendena egentligen inte hamna här. Egentligen borde folkviljan ha vunnit.

Nu när det inte är så måste vi se till att den gör det via omvägen från riksdagen. Därför är det rätt att likt Ewa Thalén Finné yrka återremiss på ärendet så att även Heby kommun får möjlighet att få folkviljan att slå igenom.

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

Anf. 235 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Nej, Per Bill, jag upphöjer inte Göran Persson till någon gud; snarare kanske Britta Lejon till gudinna. Jag förväntar mig nämligen betydligt mycket mer av henne.

Jag kan bara konstatera att nya vindar blåser om kommunaldemokratien. Det är anledningen till att jag bifaller Torslanda och Ljungskile.

Per Bill är oförtröttlig i sitt motionerande. Jag kanske skulle råda Per Bill att ändra inriktning på motionerna och i stället inrikta sig på själva beslutsförfarandet. Det kanske är dags att ta tillbaka frågorna till riksdagen i stället för att vänta på att regeringen ska säga någonting som vi inte vill.

Om det nu vore så att Miljöpartiet satt i regeringen skulle vi ha ett större inflytande på detta. Då kanske vi tyckte att det vore det rätta stället att ta upp de här frågorna. Men nu förutsätter jag att regeringen – den som ändå sitter – lyssnar på folkviljan och att Britta Lejon har något rejält att tillföra i den här frågan.

Anf. 236 PER BILL (m) replik:

Fru talman! Om jag tolkar Helena Hillar Rosenqvist positivt kan man säga att kanske vet Helena Hillar Rosenqvist lite mer än vi andra eftersom det pågår budgetöverläggningar och andra överläggningar. Kanske är det så att det snart kommer ett besked om att man ska följa folkviljan när det gäller Heby kommun. Det vore den positiva tolkningen av den här debatten.

När det gäller Britta Lejons gudinnestatus jämfört med Göran Persson, måste jag säga att jag sällan har sett en så tyst minister i en tid när riksdagsledamöter och regeringsledamöter t.o.m. pratar om att man ska införa tvätredjedelsdemokrati, dvs. att om det är ett borgerligt förslag behövs det två tredjedelars majoritet och om det är ett socialdemokratiskt förslag räcker det med vanlig majoritet. Med en sådan demokratiminister har jag mycket liten förhoppning om att man ska lyssna på folkviljan.

Anf. 237 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Nu måste jag kanske göra Per Bill besviken, men Heby kommuns länstillhörighet är inte föremål för överläggningar i budgetförhandlingarna.

Anf. 238 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag har begärt ordet för att representera, om inte folkviljan så i varje fall de drygt 37 % i Heby kommun som motsätter sig överförandet av sin kommun till Uppsala län.

Debatten hittills har ju närmast gett intryck av att hebyborna står upp som en man och en kvinna för att komma över till Uppsala län. Verkligheten är den att folkomröstningsresultatet väl avspeglar den tidigare länsgränsen – det s.k. krondiket – då den östra delen av Heby kommun ju tillhörde Uppsalasidan. Den västra delen tillhörde Västmanlandssidan, och känner sig mest hemma med Sala och Västerås.

Det kanske är det som gör den här frågan något mer komplicerad, att omröstningsresultatet är så delat.

Man brukar ofta tala om minoritetsskydd och hänsyn. Nu talar man mycket om hänsyn, men nu är det hänsyn till folkviljan i Heby. Per Bill

och andra brukar ju oftast tala om hänsynen till den starka minoriteten som man inte får köra över.

Det kan ju vara en aspekt i det här sammanhanget.

Fru talman! Jag gör mig inte bara till tolk för de här 37 procenten. Jag kan också göra mig till tolk för landshövding Svegfors och för länsstyrelsen och landstinget som avstyrker Heby kommuns överflyttning till Uppsala län.

Landstinget har ju dessutom presenterat en utredning som gör att de kostnader som kvarstår kommer att fördelas på oss andra västmanlänningar. Det gäller sjukvård och andra landstingskostnader. Vi har ju inte deltagit i någon folkomröstning i Heby kommun om hur vi ser på den saken.

Jag tror alltså att det finns all anledning att ändå fundera över några olika aspekter på de här frågorna. Jag vill gärna också säga att Per Bills parti har motionerat här i riksdagen om att en tredjedel av riksdagens ledamöter ska kunna åstadkomma en folkomröstning om ett majoritetsbeslut här i riksdagen. Den politik som folket i val har röstat för ska en tredjedel av den här riksdagen i varje fall kunna blockera.

Jag vill om själva beslutsfattandet säga att det är väldiga diskussioner om att riksdagen ska fatta beslut om Torslanda kommun. Riksdagen skulle om Miljöpartiet var förståndigare än vad det visar i Hebyfrågan enligt oppositionen kunna bestämma. Här är det faktiskt regeringen som ska fatta beslut på de olika områdena.

Huvudfrågan gäller väl egentligen inte riksdagen eller regeringen, utan ska man tro de kommunala självstyrelsefundamentalister som agerar här är det väl bara en fråga för kommuninvånarna: Vi vill inte vara ihop med er längre. Vi startar eget. Vi räknar med att skatteutjämningen består, så att vi får ordentlig påfyllning från statskassan, och så öppnar vi eget.

Man får kanske tänka efter lite grann hur beslutsfattandet egentligen ska gå till och om det är så att regeringens uppdrag att fatta beslut om länsstillhörighet och annat enbart består i att tillgodose ett folkomröstningsresultat. Då behöver ju regeringen över huvud taget inte tillfrågas, utan då kan man ordna det på ett annat sätt. Något slags övervägande måste ändå regeringen göra.

Låt mig, fru talman, allra sist få synda lite på tidsnåden och säga att det väl varken är Göran Persson eller Britta Lejon som var för sig ska fatta beslut om det här, för då kan vi anmäla dem för ministerstyre. Det är nämligen regeringen in corpore som ska fatta beslut, och då blir det rätt på den punkten också.

Anf. 239 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag yrkar först bifall till reservation 4 under punkt 5. Jag vill inte att det här ärendet ska återremitteras.

Kommunförbundet har varit utredare bl.a. när det gällt att se över konsekvenserna av en ändrad länsstillhörighet. Det har inte bara slumpmässigt sagts att man ska byta län, utan detta har prövats noga. Därför har också Kammarkollegiet kommit fram till att det är lämpligt och möjligt att byta län. Jag tror inte att västmanlänningarna behöver vara så oroliga.

Prot. 2000/01:76

8 mars

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

Det har också visat sig att man har bytt åsikter inom socialdemokratien i den här frågan. Det har man rätt att göra. Man kan komma på andra tankar beroende på vilka människor som man har pratat med. Vi människor sätter ofta gränser, men man ska vara klar över att de inte är en gång för alla givna. Jag tror faktiskt att det är bra att vi får hebyborna till Uppsala län. För oss i Uppsala län är det i vilket fall som helst klart – jag uttalar mig inte för västmanlänningarna; de kan ha en annan åsikt. Konsekvenserna är utdragna, och det är ingen fara på taket.

Anf. 240 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Man kan nog ha olika uppfattningar om konsekvenserna och om ifall det är någon fara på taket eller ej. Jag tror säkert att Rigmor Stenmark tycker att det är bra om Heby kommun kommer till Uppsala län. Vi i Västmanlands län, med undantag av dem som bor i östra delen av Heby, som mera direkt har uttalat sig i saken, tycker faktiskt att det vore bra om Heby vore kvar i vårt län. Vi får bättre bärkraft för sjukvården, och vi får framför allt bättre underlag för Sala lasarett.

Rigmor Stenmark kan ha sin uppfattning ur Uppsalaperspektivet, och jag kan ha min uppfattning ur Västmanlandsperspektivet. Det är väl dessvärre regeringens roll att sist och slutligen försöka avgöra det här.

Kommunförbundets utredning och Kammarkollegiets utredning ska väl inte nödvändigtvis värderas högre än landstingets egen utredning och länsstyrelsens bedömning av den här saken. Det blir väl återigen regeringen som ska slita tvisten utifrån en mera total avvägning i de här frågorna.

Jag funderar vidare på vad Rigmor Stenmark menar med att vi från socialdemokratisk sida har skiftat åsikt. Bland socialdemokraterna i Heby kommun är det kraftigt delade åsikter, och de följer det tidigare omtalade Krondiket. Det är ingen nyhet och ingen hemlighet. Såvitt jag vet har socialdemokraterna på länsplanet i Västmanland haft samma inställning i den här frågan hela tiden.

Anf. 241 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att det viktigaste faktiskt är vad majoriteten i Heby kommun tycker och hur man ska se på folkomröstningsinstitutet som sådant. Om man ska ha en folkomröstning måste man också vara beredd att följa den. Det är för mig väldigt viktigt.

Anf. 242 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt. Det är bara det att regeringen inte har utlyst någon folkomröstning i Heby om Hebys länstillhörighet, och ännu mindre har riksdagen gjort det, utan det är partierna i Heby kommun som har utlyst en folkomröstning om en fråga som man inte till fullo behärskar. Det är ju regeringen som fattar beslutet. Man kan väl inte anklaga partierna i Heby kommun för att inte följa folkomröstningsresultatet. De har ju gjort det som de sagt, nämligen att den uppfattning som det blir majoritet för kommer fullmäktige i Heby sedan att följa. Men de har utlyst en folkomröstning på ett område där den från kommunal synpunkt inte kan bli annat än rådgivande. Det är ju inte en beslutande folkomröstning.

Dessutom genomför man folkomröstningen i en fråga där man bara kan göra en ansökan och sedan argumentera för sin ståndpunkt men där det är en annan instans som fattar det avgörande beslutet. Jag tycker att detta är en utomordentligt viktig aspekt på de frågor som vi här har diskuterat.

Återigen: Jag tillhör dem som har deklarerat sig som folkstyrelsefundamentalister. Jag tycker att väljarens i val uttalade åsikt ska få ett snabbt och direkt genomslag i den här kammaren. I går argumenterade jag mot förslag som innebär att det inte ska vara på det sättet, utan i stället ska det finnas ett minoritetsskydd för en tredjedel av riksdagens ledamöter. De 37 procenten i Heby fyller ju väl den här tredjedelen, men tredjedelen gäller inte för moderaterna och andra borgerliga partier i den här frågan, för här passar nämligen folkmajoritetsresonemanget plötsligen väl in i det egna tänkandet, och då är *det* bra. Det är lite principiöst, om jag får uttala en uppfattning i den frågan.

Anf. 243 PER BILL (m):

Fru talman! När man vid halv 11-tiden på kvällen ser Göran Magnusson komma ned i kammaren tror man att det ska bli djupa konstitutionella diskussioner, men det är snarare den lite förgrämda västmanlänningen som man möter, och han pratar om de 37 procenten i minoritet.

Det är lite synd att den här debatten förs så sent, för jag tycker att den rör en oerhört viktig fråga. Är det rätten för ett litet område med en stor majoritet att skiljas av som vi ska fundera över, eller rätten att skaffa sig ett allt större område, vars majoritet kan hindra det mindre områdets folkvilja från att lysa klart?

För mig är det ganska tydligt att mycket av det demokratiunderskott som i dag finns beror på tanken att stort är vackert, som grasserade på 60-talet och i början av 70-talet. Man slog ihop ett stort antal små kommuner till ett betydligt mindre antal stora kommuner. Det var då som många av de stora problemen uppstod.

För att lämna Heby kommun och prata om det lilla jämfört med det stora tycker jag att detta är en viktig demokratisk diskussion, som vi egentligen borde ha mitt på ljusa dagen och inte en sen kvällstimme.

Anf. 244 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Per Bill kritiserar att jag kommer sent till den här debatten, och det är kanske också en demokratispekt att man borde vara här tidigare. Å andra sidan är det väl bra ju fler som deltar i de allmänna debatterna. Också det tillhör demokratins spelregler, så jag tar inte så allvarligt på den saken.

Sedan kan jag väl få kvittera artigheterna, eller vad det nu ska kallas, genom att säga att det inte var så lätt för mig, eftersom Per Bill och andra hade skrivit noterna till den musik som nu ska uppföras här, att hoppa in och fördjupa diskussionen och göra den mer seriös och få en mer djup konstitutionell prägel på den. Per Bill hade redan satt prägel på debatten, och jag fick delta under de förutsättningarna. I övrigt har jag försökt att diskutera minoriteter och majoriteter och olika aspekter på dessa frågor. Det tillhör det konstitutionella området.

Prot. 2000/01:76

8 mars

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

Det som oroar mig är att om Per Bill får rätt i den här frågan, dvs. om man flyttar Heby kommun till Uppsala län, har man inte löst den 30–40-åriga diskussionen i Heby kommun. Den fortsätter ju bara, såvitt jag kan bedöma, med den starka minoritet som finns och som består av dem som faktiskt vill vara kvar i Västmanlands län. Det är väl det stora dilemma här som jag tycker att man borde lite mer ömsint och försiktigt diskutera.

Fru talman! Stora och små kommuner kan diskuteras utifrån förfärligt många olika utgångspunkter. Vi har en kommun i Västmanlands län, Skinnskattebergs kommun, som har 5 000 invånare, och Norbergs kommun har något eller några tusen fler. Vi har både–och i Västmanlands län. Deras problem är väl ibland att de möjligen kan tänkas ha svårt att i ett längre perspektiv klara sig när de är så pass små. De är helt beroende av den skatteutjämning som Per Bill i annat sammanhang vill radera.

Anf. 245 PER BILL (m):

Fru talman! Jag är ledsn om Göran Magnusson uppfattade mitt inlägg som att jag inte skulle tycka det vara trevligt att se Göran Magnusson här så sent. Det är tvärtom. Jag tycker att det berikar diskussionen.

Jag önskar dock att vi kunde ha den här diskussionen mitt på dagen när många lyssnade. Det är en av de absolut viktigaste demokratiska frågorna vi har. Var går gränserna för den lokala demokratin?

Jag är ganska övertygad om att man kan tillsätta både en, två eller fem nya utredningar om hur man ska stärka den lokala demokratin. Men om man inte bryr sig om folkomröstningsresultat som verkligen är ett utslag av lokal demokrati kommer utredningarna att framstå som mycket oväsentliga jämfört med att man struntar i folkviljan.

Anf. 246 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag har verkligen ingenting emot att diskutera demokrati och en rad andra frågor i dagsljus, om jag får uttrycka saken så.

Nu hade vi en stor diskussion om demokratiska frågor i går i den här kammaren. Den startade i varje fall i dagsljus, men slutade sedan i varje fall i mörker utifrån. Debatten i sig om den kommunala självstyrelsen och annat var väl tillräckligt upplysande för att klara fighten på den punkten. Men jag får ändå tillåta mig att konstatera att det inte var så förfärligt många fler ledamöter närvarande i kammaren ens när det var dagsljus. Det är inte säkert att det bara är tidpunkten man kan ha synpunkter på.

Jag är gärna överens med Per Bill om att det är trevligt att diskutera sådana här frågor. De är värda ytterligare diskussion inom en hel rad olika områden. Jag vill också gärna säga att ur socialdemokratisk synpunkt är den kommunala självstyrelsen en väsentlig och viktig fråga. Däremot har vi från socialdemokratisk sida, och det är ingen hemlighet, en uttalad tveksamhet till folkomröstningar som en metod att fatta beslut i olika sammanhang. Det gäller lokalt, regionalt och också på riksplanet.

Däremot är Per Bill och Per Bills parti, och det ska väl utredas här så småningom, intresserade av att man genom en folkomröstning upphäver ett av riksdagens majoritet fattat beslut i ett lagstiftningsärende. Det kan man då åstadkomma med en tredjedel av ledamöterna här i kammaren. Det är inte riktigt någon folkmajoritet som är en tredjedel av kammarens ledamöter.

Jag tycker nog att det skulle finnas anledning för Per Bills parti och andra partier, exempelvis Miljöpartiet, som nu står bakom utredningskravet på att man ska kunna ha fördröjande folkomröstningar, att fundera över hur man faktiskt vill ordna det demokratiska beslutsfattandet på alla nivåer och i Sveriges riksdag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 mars.)

Prot. 2000/01:76
8 mars

*Vissa indelnings- och
länsstyrelsefrågor*

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2000/01:125 Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2000

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 8 mars

2000/01:301 av *Sören Lekberg* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Utbyte av körkort

2000/01:302 av *Catherine Persson* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Stöd till färjesjöfarten

2000/01:303 av *Kenneth Johansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Bristen på personliga assistenter

2000/01:304 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Sänkta intagningskrav till lärarutbildningen

2000/01:305 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Hemvärnets rekrytering

2000/01:306 av *Per Bill* (m) till finansminister Bosse Ringholm
SBAB

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 mars.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 mars

2000/01:848 av *Ronny Olander* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Markägarens kostnadsansvar vid utgrävningar

2000/01:849 av *Inga Berggren* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Offentlig upphandling

2000/01:850 av *Ola Rask* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Insatser med räddningshelikopter i huvustadsregionen

2000/01:851 av *Jonas Ringqvist* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

EU:s jordbrukspolitik

2000/01:852 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Björn von Sydow

Beställningen av JAS 39 Gripen

2000/01:853 av *Sten Tolgfors* (m) till socialminister Lars Engqvist
Hivspridningen

2000/01:854 av *Harald Nordlund* (fp) till finansminister Bosse Ringholm

Reseersättningar med miljöprofil

2000/01:855 av *Inga Berggren* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Skattereduktion på tjänster och hantverk hos privatpersoner

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 mars.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 mars

2000/01:805 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Småföretagsdelegationen

2000/01:821 av *Roy Hansson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Konkurrenssituationen inom inrikesflyget

2000/01:822 av *Sven Bergström* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Störningar i tågtrafiken

2000/01:828 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Gränsdragning mellan studiemedel och a-kassa

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 mars.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.50,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 121 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.56,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 204 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Anförande av talmannen med anledning av	
Internationella kvinnodagen	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
2 § Avsägelse	3
3 § Kompletteringsval till vissa utskott, m.m.	3
4 § Anmälan om val av utskottsordförande	3
5 § Polisfrågor	4
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU11	4
Anf. 2 MAUD EKENDAHL (m)	4
Anf. 3 RAGNWI MARCELIND (kd)	6
Anf. 4 GUNNEL WALLIN (c)	9
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp)	10
Anf. 6 KIA ANDREASSON (mp)	12
Anf. 7 MAUD EKENDAHL (m) replik	14
Anf. 8 KIA ANDREASSON (mp) replik	15
Anf. 9 MAUD EKENDAHL (m) replik	15
Anf. 10 KIA ANDREASSON (mp) replik	15
Anf. 11 GUNNEL WALLIN (c) replik	16
Anf. 12 KIA ANDREASSON (mp) replik	16
Anf. 13 GUNNEL WALLIN (c) replik	16
Anf. 14 KIA ANDREASSON (mp) replik	17
Anf. 15 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	17
Anf. 16 KIA ANDREASSON (mp) replik	17
Anf. 17 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	18
Anf. 18 KIA ANDREASSON (mp) replik	18
Anf. 19 MARGARETA SANDGREN (s)	18
Anf. 20 GUNNEL WALLIN (c) replik	21
Anf. 21 MARGARETA SANDGREN (s) replik	21
Anf. 22 GUNNEL WALLIN (c) replik	22
Anf. 23 MARGARETA SANDGREN (s) replik	22
Anf. 24 MAUD EKENDAHL (m) replik	22
Anf. 25 MARGARETA SANDGREN (s) replik	23
Anf. 26 MAUD EKENDAHL (m) replik	23
Anf. 27 MARGARETA SANDGREN (s) replik	24
Anf. 28 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	24
Anf. 29 MARGARETA SANDGREN (s) replik	24
Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	25
Anf. 31 MARGARETA SANDGREN (s) replik	25
Anf. 32 KIA ANDREASSON (mp) replik	25
Anf. 33 MARGARETA SANDGREN (s) replik	26
Anf. 34 KIA ANDREASSON (mp) replik	26
Anf. 35 MARGARETA SANDGREN (s) replik	26
(forts. 7 §)	26
Ajournering	27
Återupptagna förhandlingar	27

6 § Frågestund.....	27	Prot. 2000/01:76
Anf. 36 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	27	8 mars
<i>Digitaliserade kartor</i>	<i>27</i>	
Anf. 37 LENNART KOLLMATS (fp).....	27	
Anf. 38 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	27	
Anf. 39 LENNART KOLLMATS (fp).....	28	
<i>Protestaktioner</i>	<i>28</i>	
Anf. 40 ANNE-KATRINE DUNKER (m).....	28	
Anf. 41 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	28	
Anf. 42 ANNE-KATRINE DUNKER (m).....	28	
Anf. 43 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	29	
<i>Lördagsutdelning av tidningar i glesbygden</i>	<i>29</i>	
Anf. 44 KENNETH JOHANSSON (c)	29	
Anf. 45 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	29	
Anf. 46 KENNETH JOHANSSON (c)	30	
Anf. 47 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	30	
<i>Regionala bostadsproblem</i>	<i>30</i>	
Anf. 48 OWE HELLBERG (v)	30	
Anf. 49 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	31	
Anf. 50 OWE HELLBERG (v)	31	
Anf. 51 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	31	
<i>Den svenska öppenheten.....</i>	<i>32</i>	
Anf. 52 JOHAN PEHRSON (fp).....	32	
Anf. 53 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	32	
Anf. 54 JOHAN PEHRSON (fp).....	33	
Anf. 55 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	33	
<i>Våld mot äldre kvinnor</i>	<i>33</i>	
Anf. 56 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	33	
Anf. 57 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	33	
Anf. 58 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	34	
Anf. 59 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	34	
<i>TV-sändningar.....</i>	<i>34</i>	
Anf. 60 JOHNNY GYLLING (kd).....	34	
Anf. 61 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	34	
Anf. 62 JOHNNY GYLLING (kd).....	34	
Anf. 63 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	35	
<i>Infrastrukturpropositionen</i>	<i>35</i>	
Anf. 64 EWA THALÉN FINNÉ (m)	35	
Anf. 65 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	35	
Anf. 66 EWA THALÉN FINNÉ (m)	35	
Anf. 67 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	36	
<i>Heby kommun</i>	<i>36</i>	
Anf. 68 PER LAGER (mp).....	36	
Anf. 69 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	36	
Anf. 70 PER LAGER (mp).....	36	
<i>Sambeskattning.....</i>	<i>36</i>	
Anf. 71 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	36	
Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	37	

Anf. 73 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	37
Anf. 74 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	37
<i>Ideella föreningar</i>	37
Anf. 75 MIKAEL OSCARSSON (kd).....	37
Anf. 76 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	38
Anf. 77 MIKAEL OSCARSSON (kd).....	38
<i>Regionala resurscentrum för kvinnor</i>	38
Anf. 78 ANNE LUDVIGSSON (s).....	38
Anf. 79 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	38
Anf. 80 ANNE LUDVIGSSON (s).....	38
<i>Heby kommun</i>	38
Anf. 81 LENNART HEDQUIST (m)	38
Anf. 82 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	39
Anf. 83 LENNART HEDQUIST (m)	39
Anf. 84 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	39
<i>Jämställd arbetsmarknad</i>	39
Anf. 85 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	39
Anf. 86 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	40
Anf. 87 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	40
Anf. 88 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	40
<i>Merkostnader för distansutbildning</i>	41
Anf. 89 LENNART GUSTAVSSON (v).....	41
Anf. 90 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	41
Anf. 91 LENNART GUSTAVSSON (v).....	41
Anf. 92 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	42
<i>Internationella kvinnodagen</i>	42
Anf. 93 MONICA GREEN (s).....	42
Anf. 94 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	42
Anf. 95 MONICA GREEN (s).....	43
<i>Stimulansåtgärder för byggande av bostäder</i>	43
Anf. 96 STEN ANDERSSON (m).....	43
Anf. 97 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	43
Anf. 98 STEN ANDERSSON (m).....	43
Anf. 99 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	43
Anf. 100 STEN ANDERSSON (m).....	44
Anf. 101 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	44
Anf. 102 FÖRSTE VICE TALMANNEN	44
7 § (forts. från 5 §) Polisfrågor (forts. JuU11)	44
Anf. 103 YVONNE OSCARSSON (v).....	44
Anf. 104 MAUD EKENDAHL (m) replik.....	46
Anf. 105 YVONNE OSCARSSON (v) replik	47
Anf. 106 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	47
Anf. 107 YVONNE OSCARSSON (v) replik	47
Anf. 108 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	48
Anf. 109 YVONNE OSCARSSON (v) replik	48
Anf. 110 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	48
Anf. 111 YVONNE OSCARSSON (v) replik	48
Anf. 112 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	49
Anf. 113 YVONNE OSCARSSON (v) replik	49

Anf. 114 GÖRAN LINDBLAD (m).....	49
Anf. 115 KIA ANDREASSON (mp)	51
Anf. 116 GÖRAN LINDBLAD (m).....	51
Anf. 117 KIA ANDREASSON (mp)	52
Anf. 118 GÖRAN LINDBLAD (m).....	52
(Beslut fattades under 10 §.).....	52
8 § Kriminalvårdsfrågor	52
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU12.....	52
Anf. 119 JEPPE JOHNSON (m).....	52
Anf. 120 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	55
Anf. 121 GUNNEL WALLIN (c)	58
Anf. 122 SIW PERSSON (fp)	60
Anf. 123 YILMAZ KERIMO (s)	60
Anf. 124 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	63
Anf. 125 YILMAZ KERIMO (s) replik	63
Anf. 126 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	63
Anf. 127 YILMAZ KERIMO (s) replik	64
Anf. 128 GUNNEL WALLIN (c) replik	64
Anf. 129 YILMAZ KERIMO (s) replik	64
Anf. 130 GUNNEL WALLIN (c) replik	65
Anf. 131 YILMAZ KERIMO (s) replik	65
Anf. 132 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	65
Anf. 133 YILMAZ KERIMO (s) replik	65
Anf. 134 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	66
Anf. 135 YILMAZ KERIMO (s) replik	66
Anf. 136 YVONNE OSCARSSON (v).....	66
Anf. 137 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	68
Anf. 138 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	69
Anf. 139 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik.....	69
Anf. 140 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	69
Anf. 141 KIA ANDREASSON (mp)	69
Anf. 142 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	70
Anf. 143 KIA ANDREASSON (mp)	71
Anf. 144 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	71
Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp)	71
(Beslut fattades under 10 §.).....	71
Ajournering.....	71
Återupptagna förhandlingar	71
9 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 7 mars.....	72
KU12 Kommunal självstyrelse och flernivådemokrati.....	72
FiU15 En ny statistiklagstiftning	73
FiU17 Bättre förutsättningar för värdepapperisering.....	73
FiU19 Godkännande av rådsbeslut om ändring av systemet för gemenskapernas egna medel.....	73
UbU7 Statligt bildade stiftelser m.m.	73
BoU5 Tillgänglighet till offentliga lokaler och på allmänna platser	74

10 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	74
JuU11 Polisfrågor	74
JuU12 Kriminalvårdsfrågor	75
11 § Filmfrågor	77
Kulturutskottets betänkande 2000/01:KrU2	77
Anf. 146 LENNART KOLLMATS (fp)	77
Anf. 147 EWA LARSSON (mp)	78
Anf. 148 ÅKE GUSTAVSSON (s)	80
Anf. 149 EWA LARSSON (mp) replik	81
Anf. 150 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	81
Anf. 151 LENNART FRIDÉN (m)	82
Anf. 152 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	83
Anf. 153 LENNART FRIDÉN (m) replik	83
Anf. 154 GUNILLA TJERNBERG (kd)	83
Anf. 155 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	84
Anf. 156 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	85
(forts.)	85
Ajournering	85
Återupptagna förhandlingar	85
11 § (forts.) Filmfrågor (forts. KrU2)	85
Anf. 157 BIRGITTA SELLÉN (c)	85
Anf. 158 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	87
(Beslut skulle fattas den 14 mars.)	87
12 § Konstnårsfrågor	88
Kulturutskottets betänkande 2000/01:KrU3	88
Anf. 159 INGER DAVIDSON (kd)	88
Anf. 160 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	90
Anf. 161 EVA ARVIDSSON (s)	91
Anf. 162 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	94
Anf. 163 EVA ARVIDSSON (s) replik	94
Anf. 164 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	94
Anf. 165 EVA ARVIDSSON (s) replik	94
Anf. 166 BIRGITTA SELLÉN (c)	95
Anf. 167 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	96
Anf. 168 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	96
Anf. 169 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	96
Anf. 170 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	97
Anf. 171 EWA LARSSON (mp)	97
Anf. 172 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	98
Anf. 173 EWA LARSSON (mp)	98
Anf. 174 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	98
Anf. 175 EWA LARSSON (mp)	99
(Beslut skulle fattas den 14 mars.)	99
13 § Naturresursfrågor och vattenrätt	99
Bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU6	99
Anf. 176 INGA BERGGREN (m)	99
Anf. 177 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	100

Anf. 178	RIGMOR STENMARK (c)	102
Anf. 179	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	103
Anf. 180	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	104
Anf. 181	RIGMOR STENMARK (c) replik	105
Anf. 182	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	105
Anf. 183	BENGT-OLA RYTTAR (s)	105
Anf. 184	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	107
Anf. 185	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	107
Anf. 186	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	108
Anf. 187	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	108
Anf. 188	INGA BERGGREN (m) replik	108
Anf. 189	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	108
Anf. 190	RIGMOR STENMARK (c) replik	108
Anf. 191	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	109
Anf. 192	RIGMOR STENMARK (c) replik	109
Anf. 193	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	109
Anf. 194	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	109
Anf. 195	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	110
Anf. 196	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	110
Anf. 197	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	110
Anf. 198	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	110
Anf. 199	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	110
Anf. 200	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	111
Anf. 201	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	111
Anf. 202	ANNELIE ENOCHSON (kd)	111
Anf. 203	INGEGERD SAARINEN (mp)	112
	(Beslut skulle fattas den 14 mars.)	113
14 §	Vissa indelnings- och länsstyrelsefrågor	113
	Bostadsutskottets betänkande 2000/01:BoU7	113
Anf. 204	EWA THALÉN FINNÉ (m)	113
Anf. 205	OWE HELLBERG (v)	115
Anf. 206	ANNELIE ENOCHSON (kd)	117
Anf. 207	ÅSA TORSTENSSON (c)	119
Anf. 208	OWE HELLBERG (v) replik	121
Anf. 209	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	121
Anf. 210	OWE HELLBERG (v) replik	121
Anf. 211	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	121
Anf. 212	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	122
Anf. 213	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	123
Anf. 214	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	123
Anf. 215	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	123
Anf. 216	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	124
Anf. 217	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	125
Anf. 218	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	125
Anf. 219	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	125
Anf. 220	LENNART NILSSON (s)	125
Anf. 221	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	127
Anf. 222	LENNART NILSSON (s) replik	127
Anf. 223	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	127

Anf. 224	LENNART NILSSON (s) replik.....	127
Anf. 225	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	128
Anf. 226	LENNART NILSSON (s) replik.....	128
Anf. 227	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	128
Anf. 228	LENNART NILSSON (s) replik.....	128
Anf. 229	ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	129
Anf. 230	LENNART NILSSON (s) replik.....	129
Anf. 231	ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	129
Anf. 232	LENNART NILSSON (s) replik.....	130
Anf. 233	RIGMOR STENMARK (c)	130
Anf. 234	PER BILL (m).....	131
Anf. 235	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	132
Anf. 236	PER BILL (m) replik	132
Anf. 237	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	132
Anf. 238	GÖRAN MAGNUSSON (s)	132
Anf. 239	RIGMOR STENMARK (c)	133
Anf. 240	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	134
Anf. 241	RIGMOR STENMARK (c) replik	134
Anf. 242	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	134
Anf. 243	PER BILL (m).....	135
Anf. 244	GÖRAN MAGNUSSON (s)	135
Anf. 245	PER BILL (m).....	136
Anf. 246	GÖRAN MAGNUSSON (s)	136
	(Beslut skulle fattas den 14 mars.)	137
15 §	Bordläggning.....	137
16 §	Anmälan om interpellationer	137
17 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	138
18 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	138
19 §	Kammaren åtskildes kl. 22.35.	139

Elanders Gotab, Stockholm 2001